

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ
ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ • ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΥΤΤΕΡΟΥ • ΙΩΑΝΝΑ ΣΤΡΕΠΕΛΙΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Σχεδιασμός Κειμένων)

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια-Αξιολογήτρια

Γερούση Ελένη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Χατζή Ευφροσύνη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Παπαδάκη Ιωάννα

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Παπαδάκη Ευγενία

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Κεντρωτής Χρήστος

Πτυχιούχος γραφιστικής

**Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Βασιλική Βαρτζιώτη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ,
μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συριίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ • ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ • ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΚΡΗ
ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ • ΘΕΟΔΩΡΑ ΠΥΤΤΕΡΟΥ • ΙΩΑΝΝΑ ΣΤΡΕΠΕΛΙΑ

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

(Σχεδιασμός Κειμένων)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 24 γράμματα

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Επιστημονική υπεύθυνη: **Μαρία Ξέστερνου**
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Ειδήμων γνωστικού αντικειμένου: **Παναγιώτης Γάκης**
Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Συγγραφική ομάδα: **Παναγιώτης Γάκης**
Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Θεόδωρος Κόκκινος
Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση
(Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)

Βασιλική Μακρή
Φιλολόγος, διδάσκουσα στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Γλωσσολογίας)

Μαρία Ξέστερνου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Θεοδώρα Πυττερού
Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση
(ΜΔΕ Αναλυτικά προγράμματα και δια βίου εκπαίδευση)

Ιωάννα Στρεπέλια
Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (Δρ Φιλολογίας)

Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου: **Μαρία Ξέστερνου**
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Γλωσσική-φιλολογική επιμέλεια **Παναγιώτα Μπεκάκου**
Φιλολόγος

Σύμβουλοι παρακολούθησης σε παιδαγωγικά θέματα: **Θεόδωρος Κόκκινος**
Φιλολόγος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση
(Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)

Συμεών Νικολιδάκης
Φιλολόγος, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
& Ειδικής Αγωγής)

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης: **Παναγιώτης Γάκης**
Ιωάννα Στρεπέλια

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης: **Γεώργιος Μπίκος**
Μαρία Ξέστερνου

Επιστημονική υπεύθυνη ψηφιακού εμπλουτισμού, παιδαγωγική τεκμηρίωση: **Μαρία Ξέστερνου**
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα φιλολογικά μαθήματα,
Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου

Ψηφιακός εμπλουτισμός-τεχνική ανάπτυξη: **Μάριος Ραφαήλ Στίνης**
Επιστήμων πληροφορικής

Επικύρωση ψηφιακού αντικειμένου: **Παναγιώτης Γάκης**
Ιωάννα Στρεπέλια

Κριτικός αναγνώστης: **Απόστολος Καπρούλιας**
Φιλολόγος στην δημόσια Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
Δρ Φιλοσοφίας/ Δρ Θεολογίας, Διδάσκων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Σελιδοποίηση-γραφιστική επιμέλεια: **Matrix Design**
www.matrixdesign.gr

Σχεδίαση εξωφύλλου: **24 γράμματα**

Το Βιβλίο Δραστηριοτήτων/Τετράδιο Εργασιών (Σχεδιασμός κειμένων) περιλαμβάνει ασκήσεις και δραστηριότητες που αφορούν τους πόρους σχεδιασμού κειμένων, τη μετεπικοινωνιακή επίγνωση και επικοινωνιακές δράσεις ολιστικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, οι ασκήσεις και οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου Τετραδίου στοχεύουν στην εμπέδωση γλωσσικών φαινομένων, γραμματικών κανόνων και αρχών, λεξιλογικών πεδίων και κειμενικών δομικών σχημάτων από τους μαθητές και τις μαθήτριες, μέσω συστηματικής πρακτικής εξάσκησης.

Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού προσφέρονται για διδασκαλία οκτώ (8) συνολικά Ενότητες (κατ' αντιστοιχία με αυτές του βασικού βιβλίου), χωρισμένες σε υποενότητες που αντιστοιχούν στα βασικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών. Οι τίτλοι των υποενότητων έγινε προσπάθεια να είναι πιο φιλικό προς τους/τις μαθητές/-τριες και να αποφευχθεί, όπου ήταν εφικτό, η χρήση μεταγλώσσας. Ειδικότερα:

Η Α΄ Ενότητα, με τίτλο «**Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα**», εστιάζει στους «πόρους σχεδιασμού κειμένων» και χωρίζεται, ακολουθώντας τη διάταξη των Ενότητων του βασικού βιβλίου, σε 4 υποενότητες: Α1. «Ο κόσμος των κειμένων» (*Γραμματική των κειμενικών τύπων*), Α2. «Τα μυστικά συστατικά των κειμένων» (*Γραμματική της λέξης και της πρότασης*), Α3. «Λεξιλόγιο» και Α4. «Σημειωτικοί τρόποι».

Η Β΄ Ενότητα, με τίτλο «**Εμβαθύνοντας στα κείμενα**», εστιάζει στη «μετεπικοινωνιακή επίγνωση» και αφορά τη *Γραμματική και λεξιλόγιο σε κειμενικό και πραγματολογικό πλαίσιο*, περιλαμβάνοντας κείμενα με τα διδασκόμενα γραμματικά φαινόμενα, ασκήσεις και δραστηριότητες σχετικές με τη λειτουργία των γραμματικών δομών και του λεξιλογίου σε κειμενικό πλαίσιο, καθώς και επικοινωνιακές δραστηριότητες ολιστικού χαρακτήρα.

Στο τέλος του Τετραδίου και των τριών τάξεων ενσωματώνεται **Παράρτημα**, το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία θεωρίας: για τους κειμενικούς τύπους και τα χαρακτηριστικά τους, για τις γραμματικές δομές και φαινόμενα, για τους σημειωτικούς τρόπους, όπως προβλέπει το ΠΣ για την α΄ τάξη. Με τον τρόπο αυτό, εκπαιδευτικοί και μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να εξετάζουν το φαινόμενο που διδάσκονται μέσω των εποπτικών πινάκων και της παράθεσης κλιτικών παραδειγμάτων.

Το Τετράδιο Εργασιών (Σχεδιασμός κειμένων) έχει τη μορφή φακέλου εκπαιδευτικού υλικού, με ποικιλία κειμένων και δραστηριοτήτων, από τα οποία ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει τα κατάλληλα για τους/τις μαθητές/-τριές του/της, χωρίς να εμποδίζεται να χρησιμοποιήσει και εκπαιδευτικό υλικό εκτός βιβλίων, το οποίο ο ίδιος/η ίδια κρίνει κατάλληλο. Δίνεται, επίσης, η δυνατότητα μεταβολής της σειράς παρουσίασης του διδακτικού περιεχομένου και εφαρμογής διαφοροποιημένης διδασκαλίας με δραστηριότητες ατομικές (διατυπωμένες σε β' ενικό πρόσωπο, για την ευχερέστερη διάκρισή τους) και ομαδικές (διατυπωμένες σε β' πληθυντικό πρόσωπο).

Όπως και στο βιβλίο μαθητή/τριας, επιδιώχθηκε να υπάρχει ποικιλία κειμένων, να έρθει ο μαθητής/-τρια σε επαφή με αυθεντικά κείμενα του καθημερινού λόγου ή του διαδικτύου, να γνωρίσει διάφορους κειμενικούς τύπους και κειμενικά είδη. Επιπλέον, στόχος ήταν η δημιουργία δραστηριοτήτων διαβαθμισμένης δυσκολίας, με εστίαση στη διαθεματικότητα και στους πολυγραμματισμούς, τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει να υλοποιήσει ανάλογα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες της τάξης του/της, την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου κ.λπ. ή να συμπληρώσει με δικές του/της.

Η συγγραφική ομάδα

08 1η Ενότητα

«Επιστήμη: πρόκληση ή απειλή;»

20 2η Ενότητα

«Επάγγελμα: όνειρο ή εφιάλτης;»

27 3η Ενότητα

«Ρατσιστής γίνεσαι ... δε γεννιέσαι»

35 4η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

44 5η Ενότητα

«Η βία έχει... ενήλικους γονείς»

57 6η Ενότητα

«Το ταξίδι της ιστορικής μνήμης»

72 7η Ενότητα

«Ανθρώπινα δικαιώματα: θεωρία και πράξη»

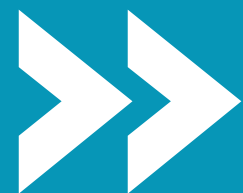
83 8η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

«Επιστήμη:
πρόκληση ή απειλή;»

01

Επιστήμη, τεχνολογία και μηχανική
[Πηγή: wikicommons]

- ▶ Ποια λέξη/φράση έρχεται στο μυαλό σου βλέποντας αυτή την εικόνα; Να καταγραφούν όλες οι σκέψεις με τη μορφή ιδεοθύελλας.
- ▶ Να δώσεις μια δική σου λεζάντα στην εικόνα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Μικρόκοσμος»

Κοιτάζεις το φεγγάρι και τα αστέρια από μια θεοσκοτεινή παραλία και σκαλώνεις στα γρανάζια ανάμεσα στη μικρή και στη μεγάλη εικόνα. Βγαίνεις έξω, πετάς, έχεις φύγει για λίγο, δεν είσαι, δεν χωράς, γίνεσαι χώρος ατέλειωτος. Φαντάσου ένα μάτι που βλέπει από μακριά τη Γη. Ένα εντελώς τίποτα, ούτε καν ένα κάτι, μέσα στο άπειρο. Γυρίζεις πίσω, δεν είναι για πολύ και πιάνεσαι στα χέρια με τα μικρά σου, θεόρατα προβλήματα. Μετά χαζεύεις λίγο την εικόνα που δημοσίευσε πρόσφατα η NASA και λες: «τι διάολο γίνεται τελικά;» «Για τι είμαστε φτιαγμένοι;» Μικρόκοσμοι και χάος σε έναν εναγκαλισμό που δεν θα ήταν τίποτα αν δεν υπήρχε ο άνθρωπος. Αυτή η τραγική κουκκίδα ύπαρξης που με το σώμα ζει μέσα στο

Διαστημική
εξερεύνηση

αλλόκοτο της θνητότητας και των καθημερινών πολέμων και με το μυαλό και τη φαντασία μπορεί να δει τον γαλαξία από έξω.

Δύο τρίχρονα πιτσιρίκια πλατσουρίζουν μέσα σε μια μικρή φουσκωτή πισίνα στην αυλή κάποιου σπιτιού στο χωριό. Για αυτά, η πισίνα είναι η θάλασσα. Εκείνη την ώρα είναι η μεγάλη θάλασσα που χωράει ακόμα και καράβια. Η παιδική ξεγνοιασιά δεν χωράει στοχασμούς περί ασημαντότητας, πόσο μάλλον προοπτικές που βυθίζονται στον ορίζοντα του χρόνου.

Θα έπρεπε να αφευθούμε στη ροή και να σβήσουμε ήσυχα, αλλά δεν γίνεται. Θα έπρεπε να ζούμε όπως τα καλοκαίρια μας, αλλά πάλι δεν γίνεται. Όταν ο δρόμος σου είναι γεμάτος από πεσμένους, δεν γίνεται να κάνεις πως δεν τους βλέπεις. Έτσι κι αλλιώς, θα πέσεις κι εσύ. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο κάποτε θα πέσεις. Η καταδίκη μας, όμως, δεν είναι τόσο η θνητότητα, ούτε ίσως οι δυστυχίες, αλλά το ότι έχουμε ζήσει και ευτυχισμένοι. Ξέρουμε πώς είναι και δεν μας φτάνει, δεν χορταίνεται.

Και η εικόνα που δημοσίευσε η NASA θα μπορούσε να είναι από ένα σοκ που σου αλλάζει την τροχιά για πάντα, μέχρι μία ακόμα πληροφορία ανάμεσα στις τόσες άλλες.

Πριν από δεκαετίες ο Κώστας Χατζής τραγουδούσε τα λόγια της Σώτιας Τσώτου για το ταξίδι με αεροπλάνο. «Κι όλοι αυτοί που σε πικράνανε από ψηλά, αν τους κοιτάξεις, θα σου φανούν τόσο ασημαντοι που στη στιγμή θα τους ξεχάσεις».

Ο Ναζίμ Χικμέτ στο ποίημά του «Μικρόκοσμος», που μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο σε απόδοση του Γιάννη Ρίτσου και τραγούδησε η Μαρία Δημητριάδη, δεν συμμερίζεται αυτή την καταφυγή και το δέος το βρίσκει στον άνθρωπο και όχι στο άπειρο:

*«...δεν καταδέχομαι
να υψώσω το κεφάλι στ' αστροφώτιστα διαστήματα.
Θα πείτε, τ' άστρα είναι μακριά
κι η Γη μας τόση δα μικρή.
Ε, το λοιπόν, ό,τι και να είναι τ' άστρα,
εγώ τη γλώσσα μου τους βγάζω.
Για μένα, το λοιπόν, το πιο εκπληκτικό,
πιο επιβλητικό, πιο μυστηριακό και πιο μεγάλο,
είναι ένας άνθρωπος που τονμποδίζουν να βαδίζει,
είναι ένας άνθρωπος που τον αλυσοδένουνε».*

[Πηγή: Οδυσσέας Ιωάννου, *Το Βήμα*, 2/8/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Το κείμενο είναι χρονογράφημα. Ποια χαρακτηριστικά του σου θυμίζουν άρθρο; Σε τι διαφοροποιείται από αυτό; Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συγκεντρώσετε τα χαρακτηριστικά του και να τα ανακοινώσετε στην ολομέλεια. Στη συνέχεια, να συμπληρώσετε με στοιχεία που εντόπισαν οι άλλες ομάδες.
2. Ποιος είναι ο ρόλος του παραδείγματος στη δεύτερη παράγραφο;
3. Το τραγούδι του Κώστα Χατζή και το ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ εκφράζουν δύο αντίθετες θέσεις. Με ποια συμφωνείς εσύ; Να αναπτύξεις την άποψή σου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.

Σύντομος ορισμός του χρονογραφήματος

Το χρονογράφημα είναι είδος έντεχνου πεζού λόγου με λογοτεχνική συχνά χροιά· δημοσιεύεται σε εφημερίδες και σε περιοδικά· κυρίως σε εφημερίδες, αν και στην Ελλάδα τουλάχιστον ξεκίνησε από τα περιοδικά. Πρόθεσή του είναι να σχολιάσει την επικαιρότητα της κοινωνικής, της πολιτιστικής, της πολιτικής κ.τ.λ. ζωής. Είναι κείμενο σύντομο, ευχάριστο και καλύπτει συγκεκριμένη στήλη στην εφημερίδα ή στο περιοδικό. Γράφεται σε τόνο εύθυμο, χαριτωμένο, χιουμοριστικό, κάποτε επικριτικό, δηκτικό (=επικριτικό) άλλοτε, συχνά ειρωνικό, παραιναιτικό, έμμεσα ή άμεσα διδακτικό και παιδαγωγικό.

Το ύφος, κατά κύριο λόγο, είναι κοφτό, λιτό, ζωντανό και προτιμάται ο μικροπερίοδος λόγος, η παρατακτική σύνδεση ή το ασύνδετο σχήμα. Συχνά το ύφος αυτό είναι πολύ κοντά στον προφορικό λόγο.

[Πηγή: Πύλη για την ελληνική γλώσσα, greek-language].

Χαρακτηριστικά χρονογραφήματος

Κείμενο 2

«Οδηγίες χρήσης εφαρμογής τηλε-εκπαίδευσης (Webex Meetings) για τον καθηγητή»

Προαπαιτούμενα στοιχεία:

- Προσωπικός υπολογιστής με μικρόφωνο, ηχεία και κάμερα.
- Σύνδεση στο διαδίκτυο.
- Εγκατεστημένη εφαρμογή Webex Meetings.

Γενική περιγραφή του περιβάλλοντος της πλατφόρμας:

- Κεντρικό παράθυρο ① (όπου βλέπουμε τα video των συμμετεχόντων) και τα βοηθητικά παράθυρα στα δεξιά (λίστα συμμετεχόντων / participants ②, μηνύματα / chats ③).
- Τα βοηθητικά παράθυρα ενεργοποιούνται από τα εικονίδια στο κυρίως παράθυρο ④.
- Η εικόνα που μεταδίδουμε (selfview) φαίνεται στο κάτω δεξιά μέρος του κύριου παράθυρου ⑤.

Αλλαγή κατάστασης μικροφώνου ή κάμερας:

- Για την αλλαγή κατάστασης μικροφώνου ή κάμερας χρησιμοποιούμε τα εικονίδια στο κυρίως παράθυρο ①.
- Προσοχή, αν βλέπετε το κίτρινο εικονίδιο αριστερά του ονόματός σας ②, έχετε τον ήχο / ηχεία σας σε σίγαση οπότε δεν ακούτε τους συμμετέχοντες.

Αλλαγή εμφάνιση των βίντεο των μαθητών:

- Μπορείτε να αλλάξετε την εμφάνιση των video των μαθητών πατώντας το εικονίδιο ③ για την επιλογή grid view / πολλαπλά παράθυρα.

Διαμοιρασμός αρχείου / οθόνης του υπολογιστή σας:

- Για να μοιραστείτε την οθόνη του υπολογιστή σας, πατήστε το εικονίδιο Share Content ①.
- Αν θέλετε να προβάλετε ένα video με ήχο από τον υπολογιστή σας, τότε επιλέξτε "optimize for motion and video", από το drop down menu ②.
- Αν θέλετε να προβάλετε απλά ένα κείμενο ή μία εικόνα ή έναν ιστότοπο, τότε δεν χρειάζεται η παραπάνω επιλογή.
- Πατήστε share ③ για να μοιραστείτε την οθόνη με τους μαθητές.

Σχεδίαση σε κενό έγγραφο ή e-book:

- Αν θέλετε να χρησιμοποιήσετε τη σχεδίαση, καλό είναι να ανοίξετε μια λευκή εφαρμογή π.χ. Notepad (μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πίνακας).
- Στο αριστερό μέρος της οθόνης υπάρχουν επιλογές, όπως μολύβι, μαρκαδόρος, κείμενο, διάφορα χρώματα κ.λπ. ①.
- Την ίδια στιγμή, μπορούν να σχεδιάσουν και οι μαθητές, αρκεί να ζητήσουν την άδεια και εσείς να την εγκρίνετε ②.
- Το κείμενο ή τα σχέδιά τους φαίνονται με το χρώμα που επέλεξαν ③.
- Όταν η σχεδίαση ολοκληρωθεί, μπορείτε να πατήσετε το x ④ ή να σταματήσετε τον διαμοιρασμό της οθόνης.

[Πηγή: Οδηγίες χρήσης εφαρμογής τηλε-εκπαίδευσης (Webex Meetings) για τον καθηγητή (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Βασικά στοιχεία επικοινωνίας

Δραστηριότητες

1. Το Κείμενο 2 αποτελείται από δύο μέρη. Ποια είναι αυτά; Ποιες πληροφορίες δίνει το καθένα;
2. Να συμπληρώσεις τον πίνακα με τα στοιχεία του Κειμένου 2.

ΠΟΜΠΟΣ	
ΔΕΚΤΗΣ	
ΘΕΜΑ	
ΣΥΝΘΗΚΕΣ	
ΣΚΟΠΟΣ	

3. Ποια προβλήματα, κατά τη γνώμη σου, μπορεί να αντιμετωπίσει ένας/μία εκπαιδευτικός **α.** στην κατανόηση του κειμένου και **β.** στην εφαρμογή των οδηγιών;
4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να εντοπίσετε τα ρηματικά πρόσωπα και τις εγκλίσεις που χρησιμοποιούνται στο κείμενο. Πώς δικαιολογείτε την εναλλαγή τους; Ποια αλλαγή παρατηρείτε στο ύφος;
5. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να μεταγράψετε τις οδηγίες για τη σχεδίαση σε κενό έγγραφο ή e-book, ώστε το ύφος να γίνει πιο επιτακτικό.
6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να επιλέξετε ένα απόσπασμα από το κείμενο οδηγιών και να δημιουργήσετε τα εικονίδια που συμπληρώνουν τις οδηγίες. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε κάποιο ψηφιακό εργαλείο (tuxpaint, storyboard, pixton, storybird, scratch, sketch ή κάποιο άλλο ψηφιακό εργαλείο της e-me ή της e-class). Εναλλακτικά, να σχεδιάσετε ή να ζωγραφίσετε τις εικόνες στο μπλοκ ζωγραφικής σας.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Να σημειώσεις Σ αν είναι σωστός ο χαρακτηρισμός της γενικής πτώσης που είναι υπογραμμισμένη και Λ αν είναι λανθασμένος:
 - α.** Αυτό το ποτήρι είναι του κρασιού. (γενική ιδιότητας)
 - β.** Ο Ερμής του Πραξιτέλη είναι ένα άγαλμα παγκοσμίως γνωστό. (γενική του δημιουργού)
 - γ.** Η επιτυχία εξαρτάται από την προσπάθεια της ομάδας. (γενική υποκειμενική)
 - δ.** Η κατάθεση του τελευταίου μάρτυρα οδήγησε στην αθώωση του κατηγορουμένου. (γενικές αντικειμενικές)
2. Να βρεις και να χαρακτηρίσεις τους παρακάτω ετερόπτωτους προσδιορισμούς:
 - α.** Δίκαια ονομάστηκε σωτήρας του λαού.
 - β.** Ζει μέσα στο αλλόκοτο της θνητότητας και των καθημερινών πολέμων (Κείμενο 1).
 - γ.** Δύο τρίχρονα πιτσιρικά πλατσουρίζουν μέσα σε μια μικρή φουσκωτή πισίνα στην αυλή κάποιου σπιτιού στο χωριό (Κείμενο 1).
 - δ.** Μπορείτε να αλλάξετε την εμφάνιση των video των μαθητών (Κείμενο 2).
3. Στα παρακάτω παραδείγματα να μετατρέψεις το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό σε ρήμα και τη γενική που το προσδιορίζει σε αντικείμενο ή υποκείμενο και ανάλογα να τη χαρακτηρίσετε ως γενική αντικειμενική ή υποκειμενική.
 - α.** Η κατάθεση του τελευταίου μάρτυρα οδήγησε στην απαλλαγή του από κάθε κατηγορία.
 - β.** Ζούσε με την προσμονή της επιστροφής του γιου του.
 - γ.** Πολλές απαιτήσεις των ενηλίκων είναι αδικαιολόγητες.
 - δ.** Δίκαια ονομάστηκε σωτήρας και λυτρωτής της χώρας.
 - ε.** Που μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο σε απόδοση του Γιάννη Ρίτσου (Κείμενο 1).
 - ζ.** Να σταματήσετε τον διαμοιρασμό της οθόνης (Κείμενο 2).

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να ενώσεις τα στοιχεία της στήλης Α' (λέξεις του Κειμένου 1) με τα στοιχεία της στήλης Β', κάνοντας τις απαραίτητες προσαρμογές ώστε να δημιουργηθεί ένα ονοματικό σύνολο και στη συνέχεια να γράψεις μια σύντομη πρόταση με καθένα από αυτά.

Στήλη Α	Στήλη Β	Ζεύγη	Πρόταση
1. ατελείωτος	α. συμπεριφορά		
2. μάτι	β. φαινόμενο		
3. θεόρατος	γ. ζωντανός		
4. εικόνα	δ. σκηνή		
5. εναγκαλισμός	ε. άγρυπνο		
6. τραγική	στ. βράχος		
7. αλλόκοτος	ζ. αγώνας		
8. καθημερινός	η. θερμός		

2. Να βρεις τα αντώνυμα των λέξεων του Κειμένου 1 στον παρακάτω πίνακα και να δημιουργήσεις ζευγάρια αντωνύμων.

τραγική	αθώωση	φυσιολογική	δυστυχία
επιπλέον	αλλόκοτη	θνητότητα	ολόφωτη
βυθίζονται	αθανασία	θεοσκότεινη	ευτυχία
έγνοια	καταδίκη	κωμική	ξεγνοιασιά

3. **Μικρόκοσμος** (Κείμενο 1): Να αναλύσεις τη λέξη στα συνθετικά της και να εξηγήσεις τη σημασία της. Για ποιον λόγο, πιστεύεις ότι ο Οδ. Ιωάννου επέλεξε αυτόν τον όρο για τον τίτλο του κειμένου του;
4. Λέξεις με α' συνθετικό το *μικρο-* χρησιμοποιούνται στον χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε ένα λεξικό με τέτοιους όρους και να δηλώσετε τη σημασία τους. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής.
5. **Τηλε-εκπαίδευση** (Κείμενο 2): Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να αναζητήσετε στο ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής επιστημονικούς ή τεχνολογικούς όρους σύνθετους με α' συνθετικό το *τηλε-*. Ποια είναι η σημασία τους; Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε ένα σταυρόλεξο με τη βοήθεια κάποιου ψηφιακού εργαλείου (π.χ. *crosswordlabs*). Εναλλακτικά, να δημιουργήσετε ένα παζλ με τις λέξεις αυτές γραμμένες σε χαρτόνια.

Παιχνίδι
λέξεων:
Επιστήμη

Σημασίες
επιστημονικών
όρων

6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες να συγκεντρώσετε τους ξένους όρους του Κειμένου 2 και να συμπληρώσετε τον ακόλουθο πίνακα. Ποιοι όροι από αυτούς έχουν επικρατήσει στην ελληνική γλώσσα; Γιατί κάποιοι από αυτούς δίνονται και στα ελληνικά; Να δώσετε τον αντίστοιχο ελληνικό όρο για τις λέξεις που δίνονται μόνο στα αγγλικά.

ΞΕΝΟΙ ΟΡΟΙ	ΞΕΝΟΙ ΟΡΟΙ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΟ	ΞΕΝΟΙ ΟΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΟ	ΑΠΟΔΟΣΗ ΞΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Λεξιλόγιο
ιστορικών
εννοιών

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3α

[Η εικόνα
δημιουργήθηκε
με το εργαλείο
τεχνητής νοημοσύνης
Image2go]

1. Να περιγράψεις την εικόνα και να δώσεις μια δική σου λεζάντα σ' αυτή.
2. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το μήνυμά της;

Κείμενο 3β

[Η εικόνα
δημιουργήθηκε
με το εργαλείο
τεχνητής νοημοσύνης
Image2go]

3. Να συγκρίνεις τις δύο εικόνες και να εντοπίσεις το κοινό τους θέμα και τις διαφορές τους.
4. Πώς θα ήθελες να είναι η ιατρική επιστήμη, όπως αυτή που παρουσιάζεται στην πρώτη εικόνα ή στη δεύτερη; Να γράψεις την απάντησή σου σε ένα σύντομο κείμενο 60-70 λέξεων.

Κείμενο 3γ

Το παζλ του επιστήμονα

Αφίσα διεθνούς συνεδρίου του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα «Γλώσσα, εκπαίδευση και τεχνητή νοημοσύνη»

1. Πρόσεξε την αφίσα. Ποιες πληροφορίες δίνει; Ποιος είναι ο πομπός; Σε ποιον απευθύνεται;
2. Να σχολιάσεις την εικόνα. Πώς θα την χαρακτήριζες; Θα άλλαζες κάτι;
3. Να μελετήσεις το κείμενο που συνοδεύει την εικόνα. Πιστεύεις ότι είναι απαραίτητο για την κατανόηση του θέματος του Συνεδρίου;
4. Πώς, κατά τη γνώμη σου, συνδέονται η γλώσσα, η εκπαίδευση και η τεχνητή νοημοσύνη; Να γράψεις την άποψή σου σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων.

Κείμενο 4

«Στο μέλλον θα γινόμαστε όλοι λιγότερο έξυπνοι λόγω της τεχνολογίας»

A. Πριν από την ακρόαση:

Το podcast που θα ακούσεις έχει τίτλο «Στο μέλλον θα γινόμαστε όλοι λιγότερο έξυπνοι λόγω της τεχνολογίας». Ομιλήτρια είναι η Ευαγγελία Πιτουρά, Καθηγήτρια του Τμήματος Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ποιες σκέψεις σου προκαλεί η άποψη αυτή; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

B. Κατά την ακρόαση:

 Αναζήτησε [μέλλον – λιγότερο έξυπνοι – τεχνολογία] και άκουσε το podcast.

Δραστηριότητες

1. Τι σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση από όσα άκουσες;
2. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να απαντήσετε σε δύο από τα ακόλουθα ερωτήματα που θα επιλέξετε:
 - α. Γιατί τα γλωσσικά μοντέλα (όπως το Chat GPT) περικλείουν προκαταλήψεις; (3:30' – 4:53')
 - β. Ποια επαγγέλματα απειλούνται από τους αλγόριθμους; (5:23' -6:30')
 - γ. Πώς παράγεται η ποίηση από τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης; (6:30' -7:20')
 - δ. Μπορεί να χαθεί η ιδιωτικότητα λόγω των αλγορίθμων; (9:00' -10:00')
 - ε. Ποια είναι τα θετικά από τα νέα μοντέλα; (11:25' -11:50')
 - στ. Ποια είναι τα προβλήματα από τους ξέφρενους ρυθμούς της τεχνολογίας; (13:00' -14:00')
 - ζ. Γιατί θα γίνουμε λιγότερο έξυπνοι λόγω της τεχνολογίας; (14:00' -14:50')
 - η. Ποια προβλήματα της εκπαίδευσης ενισχύουν τη βασική θέση της ομιλήτριας; (15:50' -17:20')
3. Αν μιλούσες στην Ευαγγελία Πιτουρά, ποια ερωτήματα θα της έθετες;

Γ. Μετά την ακρόαση:

1. Να δημιουργήσεις μια παρουσίαση σε powerpoint με τις βασικές πληροφορίες του podcast και να την παρουσιάσεις στην τάξη.
2. Να γράψεις μία επιστολή προς την Ευαγγελία Πιτουρά, στην οποία θα εκφράζεις τους προβληματισμούς και τις αντιρρήσεις σου σε ό,τι άκουσες στο podcast.

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιο τους

Κείμενο 5

«Επιστήμη από τον άνθρωπο, για τους ανθρώπους»

Η επιστήμη εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικότατο και πρωτεύοντα ρόλο στα ανθρώπινα δρώμενα. Και όχι μόνο στα ανθρώπινα, αλλά και σε ευρύτερες προεκτάσεις θα λέγαμε...

Κάποιοι πιστεύουν πως η επιστήμη είναι ο νούμερο ένα συντελεστής καθορισμού των «όρων του παιχνιδιού». Όμως, η επιστήμη δεν μπορεί να ξεφύγει από τον βασικό κανόνα που διέπει τα ανθρώπινα. Δίπλα στους υπηρέτες και στους υμνητές της, υπάρχουν και οι πολέμιοί της. Παρεξηγημένη, συκοφαντημένη, εξορισμένη από αυτούς που «όσα δεν φτάνει η αλεπού...», αλλά μονίμως «παραβιασμένη». Δεν είναι λίγες οι φορές που ο άνθρωπος στις καλύτερες πτυχές της νόησής του στρέφεται εναντίον των ανθρώπων. Καθετί ορίζεται από τους όρους χρήσης του. Και αυτοί είναι σε άμεση εξάρτηση από τα κίνητρα των ηγιοκρατών¹ του κάθε τομέα.

Πώς μπορεί η επιστήμη να γίνει όπλο συνολικά της ανθρωπότητας; Μονάχα με ένα διαφορετικό πολιτισμικό μοντέλο. Σίγουρα κάτι τέτοιο είναι σταδιακό και θέλει πολλή υπομονή και πολλές θυσίες. Πρώτα πρέπει να ενυπάρχει πραγματικό και γνήσιο ενδιαφέρον. Για επαφή, για μελέτη, για κατοχή της γνώσης. Σε ατομικό επίπεδο, στη βάση της ατομικής κατάρτισης και βελτίωσης. Που, όμως, θα αναζητά τη συνεργασία και τη συλλογική ευδοκίμηση². Η επιστήμη πρέπει να είναι ένα βασικό μέσο αναβάθμισης της ζωής της πλειοψηφίας.

Το βασικό πρόταγμα³ του μέλλοντος πρέπει να είναι η λειτουργική και αποδοτική επιστήμη «για όλους». Και όχι η επιστήμη «των λίγων εις βάρος των πολλών». Επιστήμη σαν οδηγός και σαν προπομπός, λοιπόν, αλλά και σαν φωτοδότης δύναμη. Επιστήμη ως αναλυτής του παρελθόντος, μηχανή παραγωγής του απαραίτητου έργου στο σήμερα, σκαπανέας⁴ του αύριο. Επιστήμη ως όπλο επίλυσης μικρών και μεγάλων προβλημάτων και όχι ως τακτική δημιουργίας διαχωρισμών.

Επιστήμη που τοποθετεί τη θεωρία στη σωστή της βάση, αλλά και που κατανοεί την αξία της. Επιστήμη που έχει αποφασίσει να συγκρουστεί με τα τρωτά του ανθρώπου για να εξασφαλίσει ένα βιώσιμο μέλλον για τους ανθρώπους. Επιστήμη από τον άνθρωπο, για τους ανθρώπους...

[Πηγή: Κώστας Μαρούντας, *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 11/02/2020 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

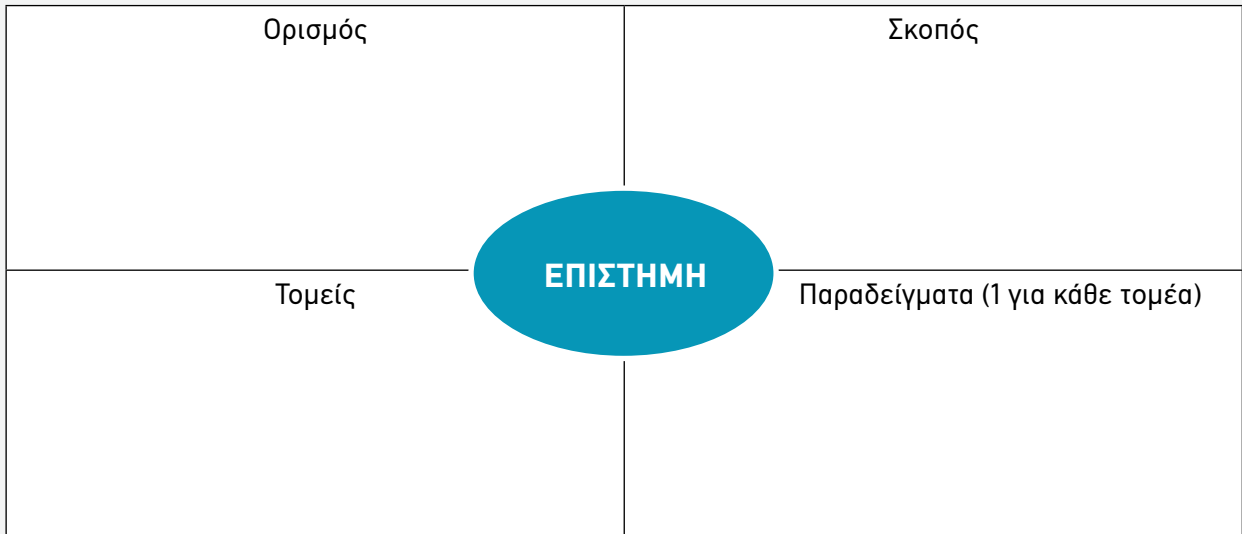
Επιστήμη
από τον
άνθρωπο
για τους
ανθρώπους

1. Ηγιοκράτης: ηγέτης
2. Ευδοκίμηση: πρόοδος, επιτυχία
3. Πρόταγμα: ένα γεγονός ή μία ιδέα που προτάσσεται χρονικά ή αξιολογικά
4. Σκαπανέας: α. αυτός που έχει ειδικότητα στις σκαπτικές εργασίες, β. πρωτοπόρος (μτφ.).

Δραστηριότητες

1. Με βάση το Κείμενο 5 που διάβασες να συμπληρώσεις το διάγραμμα με τα ζητούμενα στοιχεία.

2. Τι είδους κείμενο είναι το Κείμενο 5; Ποιο είναι το θέμα του;
3. Ποιες κοινωνικές αλλαγές πιστεύεις ότι οδήγησαν στη συγγραφή του κειμένου;
4. Παίρνει θέση ο συντάκτης του κειμένου στο θέμα; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο.
5. Αφού χωριστείτε σε δύο μεγάλες ομάδες και προετοιμάσετε την επιχειρηματολογία σας είτε για να υποστηρίξετε τη θέση «επιστήμη για τον άνθρωπο» είτε για να υποστηρίξετε τη θέση «επιστήμη για την επιστήμη», να διεξαγάγετε έναν αγώνα λόγων (debate). (Ποια στάση θα τηρήσετε, θα καθοριστεί εκ των προτέρων είτε από εσάς ως ομάδα είτε από τον/την εκπαιδευτικό).

Οδηγίες αυτοαξιολόγησης

α. Έχετε αναφέρει αν εκπροσωπείτε τον Λόγο ή τον Αντίλογο; β. Έχετε ιεραρχήσει τα επιχειρήματά σας; γ. Είναι τα επιχειρήματά σας επαρκή; δ. Έχετε τονίσει το «δυνατό» σημείο της θέσης σας; ε. Έχετε εντοπίσει το «αδύνατο» σημείο της αντίπαλης ομάδας; στ. Έχετε επιλέξει το κατάλληλο ύφος; ζ. Έχετε αποφύγει τις άστοχες επαναλήψεις; η. Έχετε οργανώσει σωστά την επιχειρηματολογία σας;	θ. Έχετε διατυπώσει με σαφήνεια τη θέση σας; ι. Έχετε αξιοποιήσει τις κατάλληλες τεχνικές πειθούς; ια. Έχετε χρησιμοποιήσει παραδείγματα; ιβ. Έχετε διατυπώσει τα επιχειρήματα που θα μπορούσε να αξιοποιήσει η αντίπαλη ομάδα, ώστε να τα ανασκευάσετε; ιγ. Έχετε ανακεφαλαιώσει τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας σας; ιδ. Έχετε χρησιμοποιήσει την κατάλληλη προσφώνηση και αποφώνηση;

Οδηγίες αυτοαξιολόγησης

Κείμενο 6 «Το Ρομπότ Ποιητής»

Εκφραστική
ανάγνωση: Το
ρομπότ ποιητής

Με οίστρο ακάματο
βγάζει το μεροκάματο
το ρομπότ ποιητής.
Από το μεταλλικό του στήθος
βγάζει λέξεις σε κάθε ύφος,
πρόζα, στίχοι, κουτουρού,
από έπη ως χαϊκού.

Έχει βάση δεδομένων
το ανθρώπινο το γένος
και μπορεί να καταλάβει
της ψυχής σου το μαράζι.

Τους αλγόριθμους κινεί
και τη νόηση δονεί,
σε επιλύει, σε εξυψώνει,
σε αγγίζει, σε πωρώνει.

Ένας μέγας λογοτέχνης
που με λίγα ευρώ τον παίρνεις,
το ρομπότ ποιητής,
να σου απαγγείλει ευθύς.

[Πηγή: Κώστας Παπαπάνος, *biblioteque*]

Δραστηριότητες

1. Να συγκρίνεις τη θέση του ποιητικού υποκειμένου με τη θέση της Ευαγγελίας Πιτουρά στο Κείμενο 4 (podcast) (6:30'-7:20') για το θέμα της παραγωγής ποίησης από τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης. Ποιο είναι το κοινό τους σημείο και σε τι διαφοροποιούνται;
2. Συμφωνεί το ποιητικό υποκείμενο με τη θέση της Ευαγγελίας Πιτουρά για την ποιότητα των κειμένων που παράγουν τα μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης (13:51'-14:00');
3. Πώς θα χαρακτήριζες το ύφος του ποιήματος; Γιατί;
4. «μεταλλικό του στήθος», «βάση δεδομένων», «της ψυχής σου το μαράζι»: Να εντοπίσεις τους ετερόπρωτους προσδιορισμούς στις φράσεις και να εξηγήσεις τι δηλώνουν.
5. Ποια πρόθεση του ποιητή εξυπηρετεί η συχνή χρήση του κόμματος στην τρίτη στροφή;
6. Να προσέξεις τον πρώτο στίχο κάθε στροφής. Σε τι δίνεται έμφαση κάθε φορά και γιατί;
7. Αφού χωριστείτε σε δυάδες, να γράψετε έναν σύντομο διάλογο δύο ερωταποκρίσεων ανάμεσα σε εσάς και το ρομπότ, ώστε να φαίνεται ότι το ρομπότ παραβιάζει τα αξιώματα της ποσότητας και της ποιότητας.

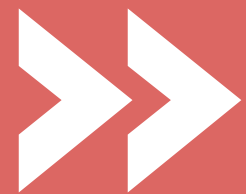

Γλωσσάρι:
Επιστήμη

«Επάγγελμα:
όνειρο ή εφιάλτης;»

02

Άγρυπνο μάτι
[Πηγή: openverse]

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Μην υποχωρείτε, μην αποχωρείτε»

Εγώ, μια τυχοδιώκτρια του 21ου αιώνα, αποφάσισα εν μία νυκτί, να μαζέψω τα πράγματά μου, να αφήσω την οικογενειακή θαλπωρή και ασφάλεια, τη μέτρια δουλειά μου και να μεταναστεύσω στη Μεγάλη Νήσο, όπου ως δια μαγείας θα έβρισκα δουλειά, λεφτά και μια καλή ζωή. Αντ' αυτού, εδώ και ενάμιση μήνα, αυτό που ζω, μόνο ως παραμύθι δεν περιγράφεται. Άστεγη, ταλαιπωρημένη, περήφανη να ζητήσω λεφτά από τους δικούς μου και με καμία οικονομική προετοιμασία, μένω σε προσωρινά σπίτια ψάχνοντας να βρω τη δουλειά των ονείρων μου.

Στην αρχή, ήμουν ενθουσιασμένη, έπαιρνα ευχαριστήρια mail από τους πιθανούς εργοδότες μου, έκανα και τον τουρισμό μου, έβλεπα παλιούς γνωστούς και φίλους που είχα να δω χρόνια, και απλά περίμενα τη θετική απάντηση στις αιτήσεις μου, που ήταν θέμα ημερών στο μυαλό μου. Τα ρούχα συνέντευξης ήταν πάντα κρεμασμένα στη ντουλάπα, φρεσκοπλυμένα, έτοιμα να φορεθούν ανά πάσα στιγμή, και όσο οι αιτήσεις για δουλειά αυξάνονταν, μαζί χιτίζονταν όλο και περισσότερα όνειρα. Μετά τις 10 απορρίψεις, τότε τα πόδια μου πάτησαν στη γη.

Αυτή είναι η απάντησή μου σε όσους, στην πρόσφατη έρευνα στο «Βήμα», είπαν ότι, αν μπορούσαν να φύγουν, θα έφευγαν από την Ελλάδα. Εγώ θα τους έλεγα ότι η ζωή είναι μπροστά τους στην Ελλάδα, και όσο και αν νομίζουν ότι στο εξωτερικό θα βρουν αυτό που ψάχνουν, η απάντησή μου είναι ότι θα βιώσουν την απόρριψη, την εξαθλίωση, τη μιζέρια, θα δοκιμαστούν, θα χρειαστεί να θυσιάσουν πολλές φορές τη ζωή που είχαν συνηθίσει, και όλα αυτά για μια νέα ζωή, που σίγουρα δεν είναι στρωμένη με ροδοπέταλα και ευκαιρίες. Η άτακτη αποχώρηση από την Ελλάδα δεν είναι η λύση.

[Πηγή: *protagon*, 25/12/2011 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Μην υποχωρείτε,
μην αποχωρείτε

Δραστηριότητες

1. Το Κείμενο 1 είναι άρθρο. Πώς συνομιλεί το άρθρο με την εικόνα στην αρχή της ενότητας;
2. Να παρατηρήσεις τον τίτλο του Κειμένου 1: «Μην υποχωρείτε, μην αποχωρείτε» και να απαντήσεις στα παρακάτω υποερωτήματα:
 - α. Ποιο είναι το πρόσωπο των ρημάτων και σε ποιον πιστεύεις ότι απευθύνεται η συντάκτρια;
 - β. Να δώσεις έναν άλλο τίτλο στο κείμενο που να ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο του κειμένου.
 - γ. Να παίξεις με τα ρήματα του τίτλου: Η συντάκτρια χρησιμοποιεί δύο παράγωγα του ρήματος *χωρώ*. Αφού χωρίσεις τα ρήματα του τίτλου στα συστατικά τους μέρη, να σκεφτείς πέντε παράγωγα ρήματα του ρήματος *χωρώ*.
3. Ποιο είναι το ύφος του Κειμένου 1; Να διαλέξεις τη σωστή απάντηση:
 - α. ειρωνικό ύφος
 - β. εξομολογητικό ύφος
 - γ. επιστημονικό ύφος
 - δ. δοκιματικό ύφος
4. Το Κείμενο 1 έχει έντονο προφορικό τόνο. Να εντοπίσεις δύο σημεία του που αιτιολογούν αυτόν τον τόνο.

Χαρακτηριστικά άρθρου

Διαθεματικές προσεγγίσεις

Κείμενο 2

«Ισότητα των φύλων στο εργατικό δυναμικό»

Βασική διαφοροποίηση ως προς τη χρήση του χρόνου ανάμεσα σε γυναίκες και άντρες ηλικίας 20 έως 74 ετών, ανεξάρτητα από το αν είναι εργαζόμενες/-οι ή όχι, εντοπίζεται στον χρόνο που διαθέτουν ημερησίως για τη φροντίδα του νοικοκυριού και της οικογένειας, η οποία φαίνεται, ως επί το πλείστον, να επιβαρύνει τον γυναικείο πληθυσμό. Οι γυναίκες αφιερώνουν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του χρόνου τους ημερησίως για τη φροντίδα του νοικοκυριού και της οικογένειας (4 ώρες και 24 λεπτά), ενώ οι άνδρες αφιερώνουν για την ίδια δραστηριότητα μόνο μιάμιση ώρα. Διαφοροποίηση υπάρχει επιπλέον και ως προς τον χρόνο που αφιερώνουν οι γυναίκες και οι άντρες στην εργασία τους, με τις γυναίκες να αφιερώνουν 1 ώρα και 51 λεπτά σε αυτήν και τους άντρες 3 ώρες και 18 λεπτά σε αυτήν επιπρόσθετα. Επιπλέον, οι άντρες έχουν μία ώρα περισσότερο ελεύθερο χρόνο από τις γυναίκες (6 ώρες περίπου για τους άντρες και 5 ώρες περίπου για τις γυναίκες).

Πίνακας 1. Κατανομή του μέσου ημερήσιου χρόνου στον γενικό πληθυσμό ανά φύλο

	Συνολικός χρόνος εργασίας	Αμειβόμενη εργασία	Μη αμειβόμενη εργασία και εργασία φροντίδας	Ελεύθερος χρόνος
Πληθυσμός 20-74				
Άνδρες	4:51	3:19	1:32	6:06
Γυναίκες	6:15	1:53	4:22	5:04
Διαφορά Α-Γ	- 1:24	1:26	- 2:50	1:02

Ισότητα των φύλων στο εργατικό δυναμικό

[Πηγή: Μαρία Καραμεισίνη, Μαρία Συμεωνάκη, *Ισότητα των δύο φύλων στο εργατικό δυναμικό*, Κέντρο Ερευνών για θέματα ισότητας, Αθήνα, Νοέμβριος 2016 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Έχεις ξαναδιαβάσει παρόμοιο κείμενο; Σου θυμίζει κάτι;
2. Το Κείμενο 2 αποτελείται από δύο μέρη. Ποια είναι αυτά; Δίνουν και τα δύο τις ίδιες πληροφορίες;
3. Πώς συνδέεται ο πίνακας 1 με το περιεχόμενο του Κειμένου 2;
4. Υπάρχει τελικά ισότητα στα δύο φύλα, ως προς τις δραστηριότητές τους; Από πού άντλησες τις πληροφορίες σου για να απαντήσεις στο παραπάνω ερώτημα;
5. **Διαθεματική δραστηριότητα:** Με τη βοήθεια του καθηγητή ή της καθηγήτριας των μαθηματικών σου, να φτιάξετε έναν πίνακα με τα επαγγέλματα που θα θέλατε να κάνετε στο μέλλον. Παρατηρείτε κάποια διαφοροποίηση ανάλογα με το φύλο;

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Αφού διαβάσεις το Κείμενο 1, να καταγράψεις τέσσερις μετοχές και τα ρήματα από τα οποία προέρχονται.
2. «Εγώ θα τους έλεγα ότι η ζωή τους είναι μπροστά τους στην Ελλάδα» (Κείμενο 1). Το ρήμα «λέω» ανήκει στην κατηγορία των ιδιόκλιτων ή συνηρημένων ρημάτων. Να κλιθεί στον ενεστώτα της οριστικής και της υποτακτικής.
3. Στις παρακάτω προτάσεις να εντοπίσεις τα υποκείμενα και τα αντικείμενα των υπογραμμισμένων ρημάτων:
 - α. Έπαιρνα ευχαριστήρια mail από τους πιθανούς εργοδότες μου. (Κείμενο 1)
 - β. Μετά τις 10 απορρίψεις, τότε τα πόδια μου πάτησαν στη γη. (Κείμενο 1)
 - γ. Οι γυναίκες αφιερώνουν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του χρόνου τους. (Κείμενο 2)
4. Να εντοπίσεις τα κατηγορούμενα στις παρακάτω προτάσεις.
 - α. Η άτακτη υποχώρηση από την Ελλάδα δεν είναι η λύση. (Κείμενο 1)
 - β. Τα ρούχα συνέντευξης ήταν πάντα κρεμασμένα στη ντουλάπα. (Κείμενο 1)
 - γ. Η ζωή δεν είναι στρωμένη με ροδοπέταλα και ευκαιρίες. (Κείμενο 1)

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. «...ψάχνοντας να βρω τη δουλειά των ονείρων μου» (Κείμενο 1). Αφού επισκεφτείς το Λεξικό της Κοινής Νεολληνικής, να γράψεις πέντε προτάσεις/περιόδους με τη λέξη **δουλειά**, αποδίδοντας στη λέξη διαφορετική σημασία.
2. Να συμπληρώσεις τα κενά του παρακάτω αποσπάσματος με τις λέξεις του Κειμένου 1 που σου δίνονται κάνοντας τις απαιτούμενες προσαρμογές:

θαλπωρή, άστεγος, εργοδότης, συνέντευξη, απόρριψη, απομάκρυνση

Έμεινε για χρόνια.....στα παγκάκια της Ομόνοιας. Η κοινωνική πρόνοια τον είχε περιμαζέψει αρκετές φορές, προτείνοντάς του το Κέντρο φιλοξενίας, μα εκείνος αρνιόταν πεισματικά. Λες και δεν

Λεξιλόγιο:
εργασία και
επάγγελμα

ήθελε να βιώσει την, όμοια με της οικογένειάς του. Οικογένεια; Πόσο όμορφη λέξη... Πόσα χρόνια πίσω τον πήγαινε με την σκέψη, αυτός ο υπάλληλος που καθόταν τώρα πάνω από το κεφάλι του και του έλεγε πως σύντομα θα πραγματοποιηθεί βίαιη των αστέγων, αν χρειαστεί. Του είπε την ιστορία του, την πικρή ιστορία της ζωής του. Όταν δούλευε για χρόνια σε μια πολυεθνική και αμειβόταν καλά. Αλλά η εταιρεία έκλεισε και αυτός έμεινε στο δρόμο. Μετά από απανωτές σε και δεκάδες ραντεβού με αγενείς πήρε τη μεγάλη απόφαση. Σπίτι του θα γινόταν ο δρόμος.

3. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα με τις παράγωγες λέξεις:

Ρήμα	Ουσιαστικό	Επίθετο	Μετοχή
Αποφάσισα			
		ευχαριστήρια	
	απάντηση		
αυξάνονταν			
	έρευνα		
Συνηθίσει			
	χρήση		
			εργαζόμενος

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Αγγελία»

#xarisesena

Από νέες συνάψεις, νέοι καλλιεργητές

Σε 7 χρόνια αλλάζουν πολλά. Αλλά κάτι το κρατάμε ίδιο.

Κορυφαίος εργοδότης στην Ελλάδα για 7η συνεχόμενη χρονιά!

top

ΘΕΛΕΙΣ να γίνεις μέλος της ομάδας; Ψάχνουμε Βοηθό Διευθυντή/-ντριας για το κατάστημά μας στον Ταύρο.

Η θέση: Με λίγα λόγια, υποστηρίζεις τον/τη Διευθυντή/-ντρια και συμβάλλεις στη διαχείριση ολόκληρου του καταστήματος. Φροντίζεις για τη διαθεσιμότητα των προϊόντων μας, τη φρεσκάδα τους, την ομάδα και τους στόχους μας.

Είσαι αυτό που ψάχνουμε; Ας δούμε τα βασικά:

- ▶ Έχεις πάρει το απολυτήριό σου; ΕΠΑΛ, Γενικό ή Τεχνικό Λύκειο, δεν έχει καμία σημασία. Ή μπορεί να έχεις τελειώσει ΙΕΚ με οικονομική κατεύθυνση.
- ▶ Έξτρα πόντοι αν έχεις ξαναδουλέψει στο εμπόριο.
- ▶ Η τεχνολογία δε σε τρομάζει, αντίθετα σε βοηθάει να κάνεις τη δουλειά ευκολότερα.
- ▶ Ναι, ιδανικά μιλάς και καλά Αγγλικά.
- ▶ Πάνω από όλα όμως, ξέρεις να δουλεύεις με ομάδες. Όλοι μιλάνε για την ευγένεια και την υπευθυνότητά σου.

Έλα στο teamLidl. Είσαι το επόμενο κεφάλαιο του success story μας; Κάνε την αίτησή σου τώρα και γίνε μέρος του teamLidl, της πιο δυναμικής ομάδας.

[Πηγή: skywalker]

Δραστηριότητες

1. Να διαβάσεις την παραπάνω αγγελία και να κρατήσεις βασικές σημειώσεις, συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα

Ποια είναι η εργασιακή θέση;	
Ποια είναι τα απαραίτητα προσόντα που πρέπει να έχει ο/η εργαζόμενος/-η;	
Σε ποιο μέρος είναι η εργασιακή θέση;	

2. Μέσα στην αγγελία υπάρχουν πολλές ερωτήσεις. Γιατί ο/η συντάκτης/-τρια της αγγελίας επέλεξε αυτόν τον τρόπο αναζήτησης βοηθού Διευθύντριας σε ένα κατάστημα; Πού εξυπηρετούν τον/την συντάκτη/-τρια της αγγελίας;
3. Το κυρίαρχο ρηματικό πρόσωπο είναι το β' ενικό. Αφού απευθύνεται σε κάθε επίδοξο/-η εργαζόμενο/-η που δεν τον/την γνωρίζει προσωπικά, για ποιο λόγο δεν χρησιμοποιεί το β' πληθυντικό;
4. Πώς η εικόνα συνδέεται με την αγγελία και τι εξυπηρετεί; Στην απάντησή σου να λάβεις υπόψη την ενδυμασία, την έκφραση του προσώπου και τις χειρονομίες των εικονιζόμενων προσώπων.
5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε τη δική σας αγγελία για εργαζόμενο/-η που έχει ανάγκη η επιχείρησή σας.

Κείμενο 4

«Εικόνα»

Παροιμίες
για την εργασία

Πωλητές φρούτων στην αγορά της Ιντιανάπολις
[Πηγή: openverse]

Αποτελεσματικές
σημειώσεις

Δραστηριότητες

1. Να περιγράψεις την εικόνα σε μια παράγραφο 50 λέξεων.
2. Ας υποθέσεις πως η εικόνα έχει ως κεντρικό πρόσωπο έναν/μία ενήλικα. Θα είχε προσελκύσει τον/την αναγνώστη/-τρια με τον ίδιο τρόπο; Αιτιολόγησε την απάντησή σου. Να δώσεις μια εναλλακτική λεζάντα στην εικόνα.
3. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να φανταστείτε και να καταγράψετε την ιστορία του μικρού αγοριού σε ένα κείμενο. Η πρώτη ομάδα μπορεί να δημιουργήσει ένα κόμικ (μέχρι 3 καρτέ), η δεύτερη μία κατασκευή και οι άλλες ομάδες ένα γραπτό κείμενο (ενδεικτικά: ποίημα, πεζό αφηγηματικό κείμενο, διαλογικό κείμενο, ημερολόγιο, επιστολή διαμαρτυρίας).

4. Αφού αναζητήσετε στο διαδίκτυο τη φράση-κλειδί «Παγκόσμια Ημέρα Παιδικής εργασίας» και δείτε πότε γιορτάζεται, να αξιοποιήσετε τις σχετικές εικόνες και να δημιουργήσετε μία αφίσα, γράφοντας το δικό σας σλόγκαν.

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Δουλεύεις ή επ-αγγέλλεσαι;»

Η ελληνική γλώσσα είναι μια γλώσσα με μεγάλη ποικιλία λέξεων και ισχυρή δόνηση, που δίνουν ακριβή διάκριση και ξεκάθαρο νόημα σ' αυτό που πρόκειται να περιγραφεί. Αρκεί να γνωρίζουμε να κάνουμε ορθή χρήση της γλώσσας. Ποια η διαφορά μεταξύ του «δουλεύω» και «επαγγέλλομαι»;

«Πάω στη δουλειά... αύριο έχω δουλειά... ωχ... ποιος πάει στη δουλειά πάλι;... πρέπει να βρω δουλειά...». Πόσο οικείες μάς είναι αυτές οι εκφράσεις; Αν σκεφτόμασταν την ετυμολογία των λέξεων, τη δόνηση και την ενέργεια που παράγουν θα τις χρησιμοποιούσαμε άραγε; Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι αν «ξεκαθαρίζαμε» την έννοια «Δουλειά» (προέρχεται από τη λέξη δουλεία) και την έννοια του «Επαγγέλματος» (που στα αρχαία ελληνικά σημαίνει υπόσχεση) ποια λέξη θα θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε; Κυρίως, όμως, με ποια δόνηση θα θέλαμε να είμαστε συντονισμένοι; Με τη «δουλειά», δηλαδή «σκλαβώνομαι» για τα προς το ζην, ή με το «επάγγελμα», υπόσχομαι ότι θα προσφέρω το Είναι μου, δηλαδή τα ταλέντα μου, τις γνώσεις μου, την εμπειρία μου, τον χρόνο μου, τα ενδιαφέροντα μου; Σε ποια από τις δύο περιπτώσεις είμαστε πιο αποδοτικοί; Όσο προφανής και αν είναι η απάντηση, τα αποτελέσματα που παράγει ο Άνθρωπος σήμερα είναι τα εντελώς αντίθετα. Δεν είναι ευτυχισμένος με την εργασία του, με τα αποτελέσματα που παράγει, με τις επιλογές του, με τους συνεργάτες του, με τις απολαβές του. Τα πάντα φαντάζουν Γολγοθάς!

[Πηγή: Ειρήνη Κόντρα, *woman gr* (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Εκφραστική
ανάγνωση:
Δουλεύεις ή
επαγγέλλεσαι;

Μορφές
εργασίας

Δραστηριότητες

1. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να επισκεφτείτε τον ιστότοπο του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής, να καταγράψετε τις διαφορετικές σημασίες του ρήματος «επαγγέλλομαι» και να δημιουργήσετε προτάσεις με τις διαφορετικές σημασίες της λέξης «επαγγέλλομαι».
2. Στο Κείμενο 5 να εντοπίσεις τις λέξεις ή φράσεις που συναντώνται στον προφορικό και καθημερινό μας λόγο.
3. Να δώσεις παραδείγματα ανθρώπων από το συγγενικό και το φιλικό σου περιβάλλον οι οποίοι «δουλεύουν» ή «επαγγέλλονται». Εξήγησε ποια στάση του/της εργαζόμενου/-ης απέναντι στο επάγγελμα που ασκεί, δείχνει κάθε ρήμα.

«Ρατσιστής γίνεσαι ...
δε γεννιέσαι»

03

Οικογένεια

[Η εικόνα δημιουργήθηκε με το ψηφιακό εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης imagine art]

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Μάθαμε να είμαστε μαζί, αν και είμαστε διαφορετικοί»

Οι μαθητές του 54ου Δημοτικού Σχολείου μιλούν για τη συνύπαρξή τους. Ποιοι είναι όμως οι μαθητές της Ε' Τάξης και πώς αποτιμούν αυτό το μάθημα; Να πώς μας συστήθηκαν:

Νταϊάνα: «Είμαι από το Ιράν. Ήρθα τεσσάρων ετών στην Ελλάδα. Οι γονείς μου θέλουν να φύγουν στη Γερμανία. Εγώ όχι, γιατί εδώ έχω φίλους. Είμαι τυχερή που είμαι σε αυτό το σχολείο, γιατί στο Ιράν θα φορούσα μαντίλα. Όλα εδώ είναι αλλιώς. Σήμερα μάθαμε πως δεν είμαστε μόνοι μας. Όλοι μαζί, αν και διαφορετικοί».

Νίκος: «Είμαι από τη Θεσσαλονίκη και η ζωή μου είναι πολύ διαφορετική από της Νταϊάνας. Είμαι τυχερός γιατί σε αυτό το σχολείο γνωρίζω την κουλτούρα των παιδιών από άλλες χώρες και τις δυσκολίες τους».

Φάνης: «Είμαι από το Καρπενήσι. Στο προηγούμενο σχολείο, που ήμασταν μόνο Έλληνες, οι περισσότεροι με κοροΐδευαν. Εδώ όλοι με αγαπούν. Οι Έλληνες είναι ρατσιστές και στενοχωρούν τους ξένους, αντιθέτως οι ξένοι όχι. Ο Θεός ή όποιος

Μάθαμε να είμαστε μαζί, αν και είμαστε διαφορετικοί

δημιούργησε τον κόσμο ας μας επιτρέψει όλους να ζήσουμε μαζί. Δεν διάλεξαν οι συμμαθητές μου να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους...».

Άντονι: «Είμαι από τη Νιγηρία. Στο σχολείο υπάρχει ασφάλεια, στις γειτονιές μας όχι».

Ειρήνη: «Είμαι από τη Γουινέα. Στο σχολείο αισθάνομαι ελεύθερη, χαρούμενη, ενώ εκτός σχολείου όχι. Πέρυσι, μέσα από το «παιγνίδι του μαγικού κύκλου» που μάθαμε να εξωτερικεύουμε τα συναισθήματά μας, έμαθα να μη φοβάμαι τίποτε».

Μιράλ: «Είμαι από τη Συρία. Είμαι ευτυχισμένη όταν έρχομαι στο σχολείο. Η φιλία είναι το σημαντικότερο πράγμα που έμαθα. Όταν είμαι θυμωμένη έμαθα να μιλώ. Κάποιοι στην αρχή με ειρωνεύονταν αν θα βάλω μαντίλα. Έμαθα όμως να κάνω ό,τι αγαπά η ψυχή μου».

Αχμέτ: «Είμαι από την Αίγυπτο. Ζω στην Ελλάδα πέντε μήνες, δεν ξέρω ελληνικά, αλλά δεν βαριέμαι στην τάξη. Νιώθω ότι με αγαπούν».

Ελίζα: «Είμαι από τη Ρουμανία. Το σχολείο αυτό είναι το δεύτερο σπίτι μου. Σήμερα μάθαμε την αξία του να είμαστε μαζί».

«Κι αν σας ρωτήσουν οι γονείς σας τι μάθατε σήμερα;» ρωτάει ο κ. Φώτης. «Μάθαμε να είμαστε μαζί, αν και είμαστε διαφορετικοί», η απάντηση των μαθητών. Δεν υπάρχει καλύτερη ανταμοιβή για έναν δάσκαλο να ρίχνει τέτοιο σπόρο.

[Πηγή: Αλεξάνδρα Χριστακάκη, *Η Αυγή*, 17/10/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Αφού διαβάσεις τα λόγια των παιδιών του Κειμένου 1, να καταγράψεις τα συναισθήματα που νιώθουν, όταν βρίσκονται στο σχολείο.
2. «Μάθαμε να είμαστε μαζί, αν και είμαστε διαφορετικοί». Η περίοδος αυτή παρουσιάζεται σε δύο σημεία του Κειμένου 1. Αφού τα εντοπίσεις, να εξηγήσεις γιατί επέλεξε η συντάκτρια να επαναλάβει την περίοδο αυτή στα συγκεκριμένα σημεία. Μπορείς να εξηγήσεις με συντομία το περιεχόμενο της περιόδου;
3. Στο Κείμενο 1, τα παιδιά της τάξης συστήνονται και δίνουν τη δική τους άποψη για το μάθημα. Πώς θα χαρακτήριζες το συγκεκριμένο κείμενο;
 - α. άρθρο με τις συνεντεύξεις των μαθητών και των μαθητριών
 - β. άρθρο με το προσωπικό βίωμα των μαθητών και των μαθητριών
 - γ. άρθρο με τις εξηγήσεις των μαθητών και των μαθητριών
 - δ. άρθρο με τα επιχειρήματα των μαθητών και των μαθητριών
4. Το Κείμενο 1 έχει πολλές αντιθέσεις. Να εντοπίσεις κάποιες από αυτές και να ερμηνεύσεις πού θέλουν να δώσουν έμφαση οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσα από τις αντιθέσεις.
5. Αφού επιλέξεις συμμαθητές και συμμαθήτριές σου, να γίνεις δημοσιογράφος και να καταγράψεις τις απαντήσεις τους στο ερώτημα «τι αποκόμισαν από το σημερινό μάθημα της Γλώσσας». Στη συνέχεια, να τις παρουσιάσεις στην ολομέλεια της τάξης.

Κείμενο 2

«Κλείνοντας την πόρτα του σχολείου στον ρατσισμό και στην ξενοφοβία»

54ο Δημοτικό Σχολείο, Πλατεία Βάθη. Δεν είναι καταχωρημένο ως διαπολιτισμικό σχολείο, όμως στις σχολικές του αίθουσες και στον προαύλιο χώρο συνυπάρχουν αρμονικά πιτσιρικάδες από 19 χώρες του κόσμου, με μαθητές, στην ταυτότητα των οποίων γράφει «ελληνική υπηκοότητα», να είναι μειοψηφία. Μόνο το 10% είναι «Ελληνόπουλα» από τους 200 περίπου μαθητές. Παιδιά μεταναστών από τη Συρία, το Ιράν, τη Γεωργία, το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, την Ινδία, την Αίγυπτο, τη Ρουμανία, την Αλβανία, την Ιταλία, τη Βουλγαρία. Άλλα γεννημένα στην Ελλάδα και άλλα σε χώρες προέλευσης της προσφυγιάς.

Όμως, όταν κλείνει η σιδερένια αυλόπορτα, ο ρατσισμός και η ξενοφοβία μένουν απέξω, γιατί οι δάσκαλοι του σχολείου δίνουν καθημερινά μαθήματα όχι μόνο εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας αλλά της ισότιμης συνύπαρξης σε έναν κόσμο που όλους τους χωράει, χωρίς τους αποκλεισμούς του χρώματος, της φυλής, της θρησκείας, της γλώσσας, της ταξικής καταγωγής. Οι ίδιοι οι μαθητές είναι διερμηνείς και μεταφραστές των νέων συμμαθητών τους που δεν γνωρίζουν ελληνικά, διευκολύνοντας και το έργο των δασκάλων. Η γλώσσα του σώματος, το θεατρικό παιχνίδι, οι στέρεες φιλικές σχέσεις, η ευρηματικότητα των δασκάλων είναι ο από μηχανής θεός που κάνει θαύματα.

[Πηγή: Αλεξάνδρα Χριστακάκη, *Η Αυγή*, 17/10/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Ξενοφοβία

Δραστηριότητες

1. Το Κείμενο 1 και το Κείμενο 2 είναι άρθρα που έχουν δημοσιευτεί στη διαδικτυακή έκδοση μιας εφημερίδας. Ποιες πληροφορίες δίνει το Κείμενο 1 και ποιες το Κείμενο 2; Σε τι διαφέρουν;
2. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 υπάρχει μια αντίθεση και μια αιτιολόγηση. Με ποιες λέξεις δηλώνονται από τη συντάκτρια; Μπορείς να σκεφτείς μία συνώνυμη λέξη για την κάθε μία;
3. Στο Κείμενο 2, αναφέρεται πως οι μαθητές και οι μαθήτριες ξεπερνούν τον ρατσισμό και την ξενοφοβία μέσα από την γλώσσα του σώματος, το θεατρικό παιχνίδι και τις φιλικές τους σχέσεις. Μπορείς να προτείνεις έναν άλλο τρόπο αποφυγής του ρατσισμού μέσα στην τάξη από την πλευρά των μαθητών και των μαθητριών ή από την πλευρά των εκπαιδευτικών;
4. Με τη βοήθεια του καθηγητή ή της καθηγήτριας της μουσικής, να αναζητήσεις στο διαδίκτυο τραγούδια από την ελληνική και την ξένη δισκογραφία που μιλούν για τον ρατσισμό, να αντλήσεις έμπνευση και να συνθέσεις το τραγούδι του τμήματός σας.

Δράσεις κατά
Ξενοφοβίας

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Αφού κοιτάξεις τα Κείμενα 1 και 2, να απαριθμήσεις τα σημεία στίξης που συναντάς.
2. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα με τους βαθμούς των επιθέτων των Κειμένων.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
τυχερός		
	σημαντικότερο	
	καλύτερη	
νέων		
στέρεες		

3. Να μετατρέψεις τις παρακάτω προτάσεις των Κειμένων 1 και 2 σε σύνθετες.
 - α. Δεν ξέρω ελληνικά.
 - β. Όλοι μαζί, αν και διαφορετικοί.
 - γ. Όλοι με αγαπούν.
 - δ. Στο σχολείο υπάρχει ασφάλεια.
 - ε. Έμαθα να μιλώ.
4. Να εντοπίσεις και να καταγράψεις τα αριθμητικά στα Κείμενα 1 και 2. Στη συνέχεια, να τα κατατάξεις στη σωστή κατηγορία, ανάλογα με το τι δηλώνουν.

απόλυτα	τακτικά

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. «...ο ρατσισμός και η ξеноφοβία μένουν απέξω» (Κείμενο 2). Αφού επισκεφτείς το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, να γράψεις σύνθετα με δεύτερο συνθετικό τη λέξη *φοβία*. Έπειτα, να επιλέξεις τρεις και να φτιάξεις τις δικές σου προτάσεις.
2. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα με τα συνώνυμα και τα αντώνυμα των λέξεων που σου δίνονται από τα Κείμενα 1 και 2.

Λέξεις	Συνώνυμα	Αντώνυμα
διαφορετικοί		
δυσκολίες		
αγαπούν		
στενοχωρούν		
διάλεξαν		
μιλώ		
καλύτερη		

3. Με τις παρακάτω λέξεις του πίνακα, να συντάξεις μια σύντομη παράγραφο 30-40 λέξεων με θέμα τον ρατσισμό. Μπορείς να αλλάξεις τον αριθμό και την πτώση.

διαπολιτισμικό μειοψηφία προέλευσης ξενοφοβία
 συνύπαρξης αποκλεισμούς καταγωγής

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Ένας μύθος ... αλλιώς»

Πολύ καιρό μετά, ο Οιδίποδας, γέρος και τυφλός, περπατούσε στους δρόμους. Κι αναγνώρισε μια οικεία μυρωδιά. Ήταν η Σφίγγα.

«Θέλω να σου κάνω μια ερώτηση. Γιατί δεν αναγνώρισα τη μητέρα μου;», είπε ο Οιδίποδας.

«Έδωσες λανθασμένη απάντηση», είπε η Σφίγγα.

«Μα αυτή ήταν που τα έκανε όλα εφικτά», ανταπάντησε ο Οιδίποδας.

«Όχι!». Είπε εκείνη. «Όταν ρώτησα: Τι είναι αυτό που περπατάει στα τέσσερα το πρωί, στα δύο το μεσημέρι και στα τρία το βράδυ, εσύ απάντησες: ο Άνθρωπος. Δεν είπες τίποτα για τις γυναίκες».

«Όταν λες ο άνθρωπος», αποκρίθηκε ο Οιδίποδας, «συμπεριλαμβάνεις και τις γυναίκες. Όλοι το γνωρίζουν αυτό».

Κι εκείνη είπε: «Έτσι νομίζεις εσύ».

[Πηγή: Muriel Rukeyser, Από τη συλλογή *Breaking Open* (Random House, USA, 1973), *Ιστορίες Μπινζάι* (απόσπασμα)]

Εκφραστική
 ανάγνωση:
 Ένας μύθος ...
 αλλιώς

Κόμικ: Ένας
 μύθος... αλλιώς

Δραστηριότητες

1. Το Κείμενο 3 αποτελεί μια παραλλαγή του γνωστού μύθου «Ο Οιδίποδας και η Σφίγγα».

Αναζήτησε [Sphinx] και αφού παρακολουθήσεις το βίντεο και διαβάσεις και τον μύθο της Myriell Rukeyser, να εντοπίσεις την αλλαγή της ιστορίας.

2. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να επικοινωνήσει ο μύθος του Κειμένου 3; Θεωρείς ότι θα εύρισκε ενδιαφέροντα ένα τέτοιο μύθο η

σημερινή κοινωνία; Να απαντήσεις δίνοντας και ένα παράδειγμα που επιβεβαιώνει την απάντησή σου.

3. Σε ποια μορφή δίνεται το Κείμενο 3; Ως αναγνώστης/-τρια, σου κινεί το ενδιαφέρον;

4. Να αφηγηθείς την παραπάνω ιστορία σε μια φίλη σου ή σε έναν φίλο σου.

Κείμενο 4

«Τραγούδι»

Αναζήτησε [Φως/ αδερφικό/ Ξυλούρης]

Το τραγούδι μελοποιήθηκε από τον Χρήστο Λεοντή και το 1975 κυκλοφόρησε σε δίσκο με ερμηνευτές το Νίκο Ξυλούρη, την Τάνια Τσανακλίδου και τον Βασίλη Μπαρνή. Ανήκει στη συλλογή «Καπνισμένο τσουκάλι» και γράφτηκε από τον Γιάννη Ρίτσο. Είναι ένα από τα αντιρατσιστικά ποιήματα που μας θυμίζει πως όλοι στο τέλος είμαστε ίδιοι, ακόμα και αν διαφέρουμε.

Εδώ είναι ένα φως αδερφικό, απλά τα χέρια και τα μάτια.

Εδώ δεν είναι να 'μαι εγώ πάνω από σένα, ή εσύ πάνω από μένα.

Εδώ είναι να 'ναι ο καθένας μας πάνω από τον εαυτό του.

Η έννοια του άλλου

Εδώ είναι ένα φως αδερφικό, που τρέχει σαν ποτάμι δίπλα στον μεγάλο τοίχο.

Αυτό το ποτάμι το ακούμε ως και μέσα στον ύπνο μας.

Κι όταν κοιμόμαστε, το 'να μας χέρι κρεμασμένο απ' όξω απ' την κουβέρτα, βρέχεται μέσα σε τούτο το ποτάμι.

Δραστηριότητες

1. Ο δημιουργός πηγαίνει από το «εσύ» στο «εμείς», χρησιμοποιώντας ρήματα στα αντίστοιχα ρηματικά πρόσωπα. Μπορείς να σκεφτείς τους αποδέκτες του «εσύ» και του «εμείς»;

2. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει ο δημιουργός;

3. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να διαλέξετε λέξεις μέσα από το τραγούδι και να φτιάξετε το δικό σας ποίημα. Στη συνέχεια, μπορείτε να το μελοποιήσετε. Ενδεικτικά, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το εργαλείο melobytes.gr.

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιο τους

Κείμενο 5

«Η έννοια του Άλλου»

Ο πολυγραφότατος Πολωνός συγγραφέας, Ρίτσαρντ Καπισίνσκι, λίγο πριν πεθάνει, έδωσε τέσσερις διαλέξεις για την έννοια του «Άλλου». Σε αυτές επιχειρεί να δείξει τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκαν στη διάρκεια της Ιστορίας οι αναπαραστάσεις του διαφορετικού, τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις, ξεκινώντας από τον Ηρόδοτο, τον πρώτο διδάξαντα του «ανθρωπολογικού ρεπορτάζ», ο οποίος έγραψε ότι «για να γνωρίσουμε τους εαυτούς μας πρέπει να γνωρίσουμε τους Άλλους».

Η εικόνα που είχαν οι Ευρωπαίοι για τον Άλλον όταν ξεκίνησαν να κατακτήσουν τον πλανήτη ήταν αυτή ενός γυμνού άγριου, ενός κανίβαλου⁵ και παγανιστή⁶, του οποίου η ταπείνωση και η υποδούλωση ήταν το ιερό δικαίωμα και καθήκον του Ευρωπαίου –του λευκού και χριστιανού. Η αιτία της πρωτοφανούς βαρβαρότητας και βιαιότητας που χαρακτήριζε τους λευκούς δεν ήταν μόνο η δίψα για την απόκτηση χρυσού και σκλάβων, που κατέτρωγε και τύφλωνε την κυρίαρχη ελίτ⁷ της Ευρώπης, αλλά επίσης το απίστευτα χαμηλό επίπεδο κουλτούρας και ηθικής που χαρακτήριζε αυτούς που στέλνονταν ανά τον κόσμο ως εμπροσθοφυλακή⁸ για την επαφή με τους Άλλους. Εκείνη την εποχή τα πληρώματα των πλοίων αποτελούνταν σε μεγάλο βαθμό από απατεώνες, εγκληματίες και ληστές, τον μανιώδη, γνωστό όχλο. Το γεγονός ότι η Ευρώπη για αιώνες έστελνε τους χειρότερους, τους αποκρουστικότερους εκπροσώπους της, για να συναντήσει τους Άλλους, και μάλιστα να τους συναντήσει για πρώτη φορά, είναι βέβαιο ότι έριξε μια μαύρη σκιά στη σχέση μας με τους Άλλους, και εδραίωσε στερεότυπα, προκαταλήψεις και φοβίες στο μυαλό μας.

[Πηγή: Kapuscinski Richard, Πύλη για την ελληνική γλώσσα]

Δραστηριότητες

1. Στο Κείμενο 5, ο συγγραφέας μιλά για τον «Άλλον». Μπορείς να προσδιορίσεις ποιος είναι αυτός ο «Άλλος»;
2. Εσύ, όταν γνωρίζεις κάποιον για πρώτη φορά, ποια είναι τα στοιχεία που σε βοηθούν να σχηματίσεις μια πρώτη εικόνα για αυτόν ή για αυτήν;
3. Να εντοπίσεις φράσεις με μεταφορική σημασία στο Κείμενο 5.
4. Επισκεφτείτε τον ιστότοπο του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής και καταγράψτε τον ορισμό των λέξεων «στερεότυπα» και «προκαταλήψεις». Εντοπίζετε διαφορά σε αυτές τις έννοιες;

5. Κανίβαλος: ο άνθρωπος που φέρεται με σκληρότητα

6. Παγανιστής: ο ειδωλολάτρης

6. Ελίτ: μικρή ομάδα ατόμων που κατέχουν προνόμια ή εξουσία

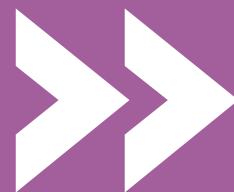
7. Εμπροσθοφυλακή: η ομάδα που προπορευόταν

4η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

04

Δοκιμή επιστημόνων με ιό
[Πηγή: rawpixel]

A. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Τηλεργασία: Το μέλλον της εργασίας;»

Ξαφνικά, σαν το άγριο μπουρίνι, η τηλεργασία, με αφορμή τον covid-19, με βίαιους ρυθμούς αλλάζει τη μορφή και το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων σε παγκόσμιο, αλλά και εθνικό επίπεδο. Αποτελεί, ίσως, την ολοκλήρωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης με μεγάλες ανατροπές και επιπτώσεις για τους εργαζομένους και τις συλλογικές μορφές οργάνωσης και δράσης τους.

Η τηλεργασία ήρθε για να μείνει. Τη νέα αυτή πραγματικότητα την είχε ήδη επιβάλει σ' ένα βαθμό η ψηφιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες στην παραγωγική διαδικασία και η πανδημία την ανέδειξε βίαια ως γενική μορφή απασχόλησης εξ αποστάσεως.

Η ταχύτατη εξέλιξη της τηλεργασίας μπορεί να αποτελέσει προνόμιο για ένα σημαντικό αριθμό εργαζομένων, αλλά ταυτόχρονα θα έχει αρνητικά αποτελέσματα σε μεγάλο πλήθος εργαζομένων. Η νέα αυτή πραγματικότητα θα δημιουργήσει νέες αντιθέσεις και ανισότητες στο εργατικό δυναμικό. Ήδη, στην πρώτη έρευνα της ΓΣΕΕ, η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκφράζει την έντονη ανησυχία και την αβεβαιότητα για το μέλλον της εργασίας. Ιδιαίτερα για το γεγονός ότι η ατομική διαχείριση των εργασιακών σχέσεων με τον εργοδότη, χωρίς την προστασία συλλογικών κανόνων, θα μετατρέψει την εργασία σε φθηνό εμπόρευμα.

Αναμφίβολα, υπάρχει μεγάλο έλλειμμα συζήτησης και διαπραγμάτευσης μεταξύ των συνδικάτων και των εργοδοτών, σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Ο κύβος, όμως, ερρίφθη και η τηλεργασία απλώνεται σαν τον ιό, παντού, χωρίς σύνορα. Είναι ανάγκη γι' αυτό να υπάρξουν σοβαρές μελέτες για τους κινδύνους και να δοθούν απαντήσεις.

Τηλεργασία:
Το μέλλον
της εργασίας

Τηλεργασία

Ορισμένες γενικές διαπιστώσεις για την τηλεργασία είναι απαραίτητες για να δούμε τα θετικά και τα αρνητικά.

- ▶ Η τηλεργασία θα δημιουργήσει εργαζομένους δύο ταχυτήτων, εντός και εκτός της επιχείρησης και τόσο η ενότητα θα ατονήσει, αλλά και τα αιτήματα θα διαφοροποιούνται, αφού ο εργοδότης θα έχει τη δυνατότητα να διαπραγματεύεται ατομικά με τον εργαζόμενο εξ αποστάσεως, για τους όρους και τις συνθήκες εργασίας (χρόνος απασχόλησης, διάρκεια, κόστος εργασίας κ.ά.).
- ▶ Οι εξ αποστάσεως εργαζόμενοι θα κερδίζουν χρόνο και έξοδα μετακίνησης προς την έδρα της εταιρείας και θα μπορούν να παρέχουν εργασία, ιδιαίτερα οι μερικώς απασχολούμενοι, και σε άλλον εργοδότη.

Αυτές οι αντιθέσεις έχουν άμεσες και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις:

- ▶ Στη συνδικαλιστική δραστηριότητα και στο δικαίωμα της απεργίας.
- ▶ Στη διάσπαση της ενότητας της εργασίας και στη συνύπαρξη επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής.

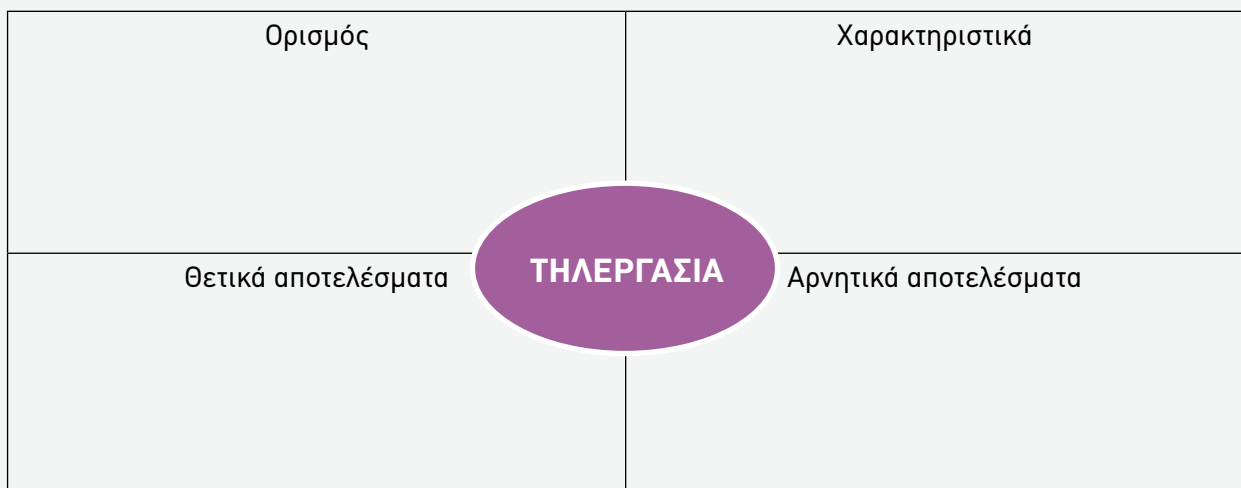
Οι εξελίξεις ήδη τρέχουν. Το κράτος, τα συλλογικά, πολιτικά και κοινωνικά υποκείμενα οφείλουν να μελετήσουν και να διευθετήσουν το νέο εργασιακό τοπίο της τηλεργασίας για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που ραγδαία εξαπλώνονται και χρειάζονται άμεσα ρεαλιστικές και κοινωνικά αποδεκτές λύσεις.

[Πηγή: Λουκάς Θ. Αποστολίδης, Διευθύνων Εταίρος, *Το Βήμα*, 27/1/2021 (δισκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να αναγνωρίσετε τον τύπο του Κειμένου 1. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας καταγράφοντας τρία (3) χαρακτηριστικά του κειμένου. Στη συνέχεια, να τα ανακοινώσετε στην ολομέλεια και να συμπληρώσετε τη λίστα σας με στοιχεία που εντόπισαν οι άλλες ομάδες.
2. Σε κάποια σημεία του κειμένου παρατηρείται μεταφορική χρήση της γλώσσας και σε άλλα χρήση παρομοιώσεων. Αφού τα εντοπίσεις, να εξηγήσεις ποια πρόθεση του συντάκτη του κειμένου εξυπηρετούν.
3. Ποια είναι η θέση του συντάκτη του κειμένου απέναντι στο θέμα της τηλεργασίας; Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να πείσει για τη θέση του;
4. Με βάση το Κείμενο 1 που διάβασες, συμπλήρωσε το διάγραμμα με τα ζητούμενα στοιχεία.

Υπάρχει ρατσισμός εναντίον των παχύσαρκων ατόμων; Ναι, σύμφωνα με πολλές κοινωνιοψυχολογικές μελέτες, αν και ο ευρύτερος πληθυσμός δεν παραδέχεται άμεσα ότι κάνει διακρίσεις με βάση τα κιλά. Όμως, οι συχνά πασίγνωστες και ανιαρές υποδείξεις στα υπέρβαρα άτομα για τους τρόπους ελέγχου του βάρους, οι υπόκωφες συμπεριφορές ειρωνείας, περιφρόνησης και οίκτου, συνθέτουν το φαινόμενο fatism, τον ρατσισμό των κιλών. Συχνά, η χρήση σκληρής γλώσσας περιέχει απειλές, σχετικές με τους κινδύνους υγείας και σχόλια για την αδύναμη προσωπικότητα του παχύσαρκου ατόμου. Ο ευρύτερος πληθυσμός πιστεύει ότι το βάρος είναι απολύτως ελέγξιμο και ότι κάτι τρέχει με τη θέληση του παχύσαρκου ατόμου.

Ζούμε σε έναν κόσμο που κάθε λεπτό της μέρας μάς υπενθυμίζει ότι η κοινωνική αποδοχή έχει τους κανόνες της. Κάθε κοινωνικό άτομο οφείλει να υπηρετεί την όποια καθιερωμένη ομοιομορφία, να συμμορφώνεται με ένα σωρό ανεξήγητους κοινωνικούς κανόνες, τα παράλογα πρότυπα και τις αόριστες προκαταλήψεις, να είναι δηλαδή politically correct. Αυτό είναι αδύνατον. Σχεδόν κάθε άτομο, κάπου, κάπως, κάποτε θα γίνει θύμα αρνητικής σύγκρισης, θα συναντήσει τον ρατσισμό εναντίον του, θα νιώσει λίγο ως πολύ το κοινωνικό βάρος και τον κίνδυνο εναντίον του και θα χρειασθεί να τον αντιμετωπίσει.

Τα υπέρβαρα και παχύσαρκα άτομα αντιμετωπίζουν διακρίσεις σε βάρος τους, συχνά στον χώρο της υγείας -ως ασθενείς-, στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στις σχέσεις κάθε μορφής. Οι διακρίσεις μπορεί να συμβούν παντού: στο εστιατόριο, στον χώρο εργασίας, στις υπηρεσίες περίθαλψης, στα καταστήματα, στα μέσα μεταφοράς και αλλού. Ειδικότερα, τα παιδιά και οι έφηβοι πέφτουν συχνά θύματα του εκφοβισμού (bullying) από τους «νταήδες» του σχολείου.

Διεκδικήστε μια δίκαιη θέση εκεί έξω.

- ▶ Αντικρούστε τα... συνοδευτικά του ρατσισμού, π.χ. οι παχύσαρκοι είναι τεμπέληδες, δεν έχουν πειθαρχία και θέληση, είναι αδιάφοροι για την εμφάνιση και την υγεία τους.
- ▶ Θυμώστε ήρεμα! Ο θυμός για τις συμπεριφορές διακρίσεων συνοδεύει αρκετές καθημερινές συναλλαγές. Ο ήρεμος, τεκμηριωμένος θυμός πολύ συχνά οδηγεί σε δυναμικές αλλαγές συμπεριφορών, αύξηση του σεβασμού, της εκτίμησης, ακόμη και του θαυμασμού!
- ▶ Βρείτε τρόπους να υπερασπισθείτε τη διαφορετικότητά σας μαζί με τους άλλους και μέσα από φιλίες, ομάδες και χόμπι.

Οι ιδιοσυγκρασίες, τα χαρίσματα, οι νοοτροπίες και οι επιθυμίες διαφοροποιούν σταθερά τον έναν άνθρωπο από τον άλλο. Η ομοιομορφία σκοτώνει την πρόθεση να ζουν οι άνθρωποι μια ακέραιη ζωή. Γόνιμες είναι οι κοινωνίες με ανοιχτή δομή, όπου η ποικιλία δεν γίνεται απλώς ανεκτή, αλλά επιδοκιμάζεται και ενθαρρύνεται.

[Πηγή: Μαρία Λασσιθιωτάκη, *mednutrition.gr*, 7/12/2011 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Πού οφείλεται, σύμφωνα με το κείμενο, ο «ρατσισμός των κιλών» και με ποιους τρόπους εκδηλώνεται;
2. Το κείμενο μπορεί να χωριστεί σε δύο μέρη. Στα δύο αυτά σημεία που κρίνεις ότι αλλάζει η σκέψη του συγγραφέα να δώσεις πλαγιότιτλο.
3. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να καταγράψετε τις εγκλίσεις, τα ρηματικά πρόσωπα και τα σημεία στίξης που χρησιμοποιούνται στο κείμενο και να δικαιολογήσεις πώς το καθένα από αυτά ενισχύει το μήνυμα του κειμένου.
4. Ποια στερεότυπα συνδέονται με τα υπέρβαρα και παχύσαρκα άτομα; Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να καταγράψετε στερεοτυπικές απόψεις για κοινωνικές ομάδες και λαούς. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε μια σύντομη παρουσίαση 3-4 διαφανειών όπου καταρρίπτετε αυτά τα στερεότυπα και να την αναρτήσετε στο ιστολόγιο του σχολείου σας.
5. Να αναζητήσετε εικόνες που λειτουργούν συμπληρωματικά στο κείμενο και να τεκμηριώσετε την επιλογή σας.
6. Να επιλέξεις και να γράψεις: **α.** μια καταχώριση στο ημερολόγιο ενός υπέρβαρου ατόμου ή **β.** ένα άρθρο για το προσωπικό σου ιστολόγιο με θέμα «δύσκολοι καιροί για... διαφορετικούς» ή **γ.** ένα σχόλιο στην ανάρτηση του Κειμένου 2 στο portal mednutrition.gr.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Να βρεις και να χαρακτηρίσεις τους παρακάτω ετερόπρωτους προσδιορισμούς:
α. Αποτελεί ίσως την ολοκλήρωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (Κείμενο 1).
β. Ήδη στην πρώτη έρευνα της ΓΣΕΕ η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκφράζει την έντονη ανησυχία (Κείμενο 1).
γ. Η ατομική διαχείριση των εργασιακών σχέσεων με τον εργοδότη (Κείμενο 1).
δ. Η τηλεργασία θα δημιουργήσει εργαζομένους δύο ταχυτήτων (Κείμενο 1).
2. Να μετατρέψεις:
α. Την πρόταση «Οι εξελίξεις τρέχουν» (Κείμενο 1) σε επαυξημένη και σύνθετη και
β. Την πρόταση «Αυτές οι αντιθέσεις έχουν άμεσες και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις» (Κείμενο 1) σε απλή. Πώς δικαιολογείς τις επιλογές του συντάκτη του κειμένου;
3. Να αναγνωρίσεις τον συντακτικό ρόλο των υπογραμμισμένων λέξεων και φράσεων του Κειμένου 2: «Όμως, οι συχνά πασίγνωστες και ανιαρές υποδείξεις στα υπέρβαρα άτομα για τους τρόπους ελέγχου του βάρους, οι υπόκωφες συμπεριφορές ειρωνείας, περιφρόνησης και οίκτου συνθέτουν το φαινόμενο fatism, τον ρατσισμό των κιλών. Συχνά, η χρήση σκληρής γλώσσας περιέχει απειλές, σχετικές με τους κινδύνους υγείας, και σχόλια για την αδύναμη προσωπικότητα του παχύσαρκου ατόμου. Ο ευρύτερος πληθυσμός πιστεύει ότι το βάρος είναι απολύτως ελέγξιμο και ότι κάτι τρέχει με τη θέληση του παχύσαρκου ατόμου».

Είδος
ετερόπρωτων
προσδιορισμών

4. «Ζούμε σε ένα κόσμο που κάθε λεπτό της μέρας μάς υπενθυμίζει ότι η κοινωνική αποδοχή έχει τους κανόνες της» (Κείμενο 2): Να αναγνωρίσεις το είδος της αναφορικής πρότασης και να αντικαταστήσεις το «που» με αναφορική αντωνυμία. Παρατηρείς κάποια αλλαγή στο νόημα; Ποια επιλογή θα έκανες αν απηύθυνες την πιο πάνω περίοδο σε έναν/μία συγγραφέα και ποια αν την εκφωνούσες στους γονείς σου;

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

- Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 με άλλες, ώστε να αποδίδεται η κυριολεκτική τους σημασία.
 - Ξαφνικά, σαν το άγριο μπουρίνι, η τηλεργασία, με αφορμή τον covid-19, με βίαιους ρυθμούς, αλλάζει τη μορφή και το περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων, σε παγκόσμιο, αλλά και εθνικό επίπεδο.
 - Η τηλεργασία ήρθε για να μείνει.
 - Ο κύβος, όμως, ερρίφθη και η τηλεργασία απλώνεται σαν τον ιό, παντού χωρίς σύνορα.
- Υπέρβαρα, υπόκωφες, συμμορφώνεται** (Κείμενο 2): Να αναλύσεις τις λέξεις στα συστατικά τους και να γράψεις προτάσεις με αυτές, ώστε να αναδεικνύεται η σημασία τους. Στη συνέχεια, να σχηματίσεις παράγωγες λέξεις με τα προθήματα **υπερ-**, **υπο-** και **συν-** και να δώσεις τη σημασία τους.
- Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να συγκεντρώσετε λέξεις που σχετίζονται με τα θέματα των ενοτήτων 1-3 και τη σημασία τους. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε ένα κρυπτόλεξο με τη βοήθεια του ψηφιακού εργαλείου wordwall ή του εργαλείου find the words της e-me.
- «Λέξεις που πληγώνουν και λέξεις που χαμογελούν» - παιχνίδι με τις λέξεις: Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει σε καρτέλες πράσινου χρώματος «λέξεις που πληγώνουν», δηλαδή λέξεις με προσβλητικό περιεχόμενο, και σε καρτέλες ροζ χρώματος «λέξεις που χαμογελούν», δηλαδή αποδεκτούς όρους (η επιλογή των χρωμάτων είναι τυχαία). Στη συνέχεια, μοιράζει τυχαία τις καρτέλες στους/στις μαθητές/-τριες. Στόχος είναι να δημιουργηθούν 2 λίστες με ζεύγη αντωνύμων. Στο τέλος, οι μαθητές/-τριες εμπλουτίζουν αυτές τις λίστες και με δικές τους λέξεις που προέρχονται από τις εμπειρίες και από το περιβάλλον στο οποίο ζουν.

Λεξιλόγιο:
Επιστήμη,
εργασία,
ρατσισμός

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

«Zero»

Αναζήτησε [Zero] και παρακολούθησε την πολυβραβευμένη ταινία μικρού μήκους του Christopher Kezelos (2010), στην οποία παρουσιάζεται η ζωή του πρωταγωνιστή «Μηδέν» σε έναν κόσμο από μάλλινες κούκλες.

Πριν από την παρακολούθηση:

Με βάση τον τίτλο της ταινίας και τη μικρή περιγραφή ποιο περιμένεις να είναι το περιεχόμενό της;

Κατά την παρακολούθηση:

1. Να καταγράψεις στο τετράδιό σου ιδέες που σου έρχονται στο μυαλό, καθώς παρακολουθείς την ταινία.
2. Πώς αντιμετωπίζεται ο «Zero» (Μηδέν) στο σχολείο;
3. Ποια συναισθήματα νιώθει ο πρωταγωνιστής «Zero» (Μηδέν);
4. Αλλάζει η συμπεριφορά του κοινωνικού περιγύρου απέναντι στον «Zero» (Μηδέν), όταν ενηλικιώνεται;
5. Ποιο γεγονός αλλάζει τη ζωή του «Zero» (Μηδέν);
6. Γιατί φυλακίζεται ο «Zero» (Μηδέν);

Μετά την παρακολούθηση:

1. Ποια είναι η σημασία των αριθμών στην ταινία;
2. Ποιο είναι το μήνυμα που μεταδίδει η ταινία;
3. Ποια σκηνή σε συγκίνησε περισσότερο και γιατί;
4. Να αναπτύξεις σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων το περιεχόμενο της πρότασης από την ταινία: «Αλλά το πιο υπέροχο αίσθημα είναι αυτό του να ανήκεις».
5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να επιλέξετε μία σκηνή από την ταινία και να γράψετε έναν σύντομο διάλογο ανάμεσα στον «Zero» (Μηδέν) και σε άλλα «πρόσωπα» της ιστορίας.

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 4

«Το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ»

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο που προέκυψε από τη δημοσίευση των ημερολογιακών σημειώσεων που κρατούσε η Άννα Φρανκ, μία δεκαπεντάχρονη κοπέλα εβραϊκής καταγωγής, για το διάστημα κατά το οποίο κρυβόταν με την οικογένειά της από τους Γερμανούς μέσα σε κρησφύγετο, από τις 14 Ιουνίου 1942 έως την 1η Αυγούστου 1944.

ΠΕΜΠΤΗ 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1942

Αγαπητή Κίττυ⁹,

Κατά τ' άλλα, όλα πάνε καλά, ο Ντούσσελ μας έφερε πολλά νέα από τον έξω κόσμο, που μας λείπουν εδώ και τόσο καιρό. Είναι θλιβερά όλα αυτά που μας είπε, αμέτρητοι φίλοι και συγγενείς έφυγαν για έναν τρομερό προορισμό. Κάθε βράδυ τα γκρίζα ή πράσινα στρατιωτικά αυτοκίνητα περνάνε, χτυπάνε όλες τις πόρτες και ρωτάνε αν υπάρχουν Εβραίοι στο σπίτι. Αν ναι, πρέπει να τους ακολουθήσει όλη η οι-

9. Η Κίττυ ήταν η φανταστική φίλη που συντρόφευε νοερά την Άννα Φρανκ στις δύσκολες στιγμές που περνούσε.

κογένεια, αν όχι συνεχίζουν τον δρόμο τους. Κανένας δεν μπορεί να γλιτώσει, εκτός κι αν κρυφτεί. Πολλές φορές έχουν καταλόγους και χτυπάνε μόνο εκεί που είναι σίγουροι ότι θα βρουν πλούσια λεία. Συχνά, παίρνουν πριμ για τους ανθρώπους που συλλαμβάνουν. Λες και κυνηγάνε σκλάβους, όπως γινόταν παλιά. Αλλά δεν είναι για γέλια, η κατάσταση είναι υπερβολικά τραγική, πολλές φορές, όταν πέφτει η νύχτα, βλέπω λόχους ολόκληρους από τέτοιους αθώους ανθρώπους να περπατάνε, με τα παιδιά τους να κλαίνε, να περπατάνε ασταμάτητα, κάτω από τις διαταγές μερικών απ' αυτούς τους τύπους, που τους χτυπάνε και τους κακομεταχειρίζονται, μέχρι που σωριάζονται κάτω από την εξάντληση. Κανένας δεν γλιτώνει, γέροι, παιδιά, μωρά, έγκυες γυναίκες, όλοι, όλα παρασύρονται σ' αυτό το ταξίδι προς τον θάνατο.

Πόσο εύκολη είναι η ζωή μας εδώ, εύκολη και ήσυχη. Δε θα χρειαζόταν ν' ανησυχούμε για όλη αυτή τη δυστυχία, αν δεν φοβόμασταν για όλους αυτούς που μας είναι τόσο αγαπητοί και που δεν μπορούμε πια να βοηθήσουμε. Νιώθω κακιά που βρίσκομαι σ' ένα ζεστό κρεβάτι, ενώ οι πιο αγαπημένες μου φίλες εκτελέστηκαν ή σωριάστηκαν λιπόθυμες.

Τρομάζω όταν σκέφτομαι όλους αυτούς με τους οποίους ένιωθα πάντα τόσο βαθιά συνδεδεμένη και που τώρα έχουν παραδοθεί στα χέρια των πιο ανελήτων δήμιων που υπήρξαν ποτέ. Κι όλα αυτά, μόνο και μόνο επειδή είναι Εβραίοι.

Δική σου,
Άννα

[Πηγή: Το Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ, Επιστολές από την 14η Ιουνίου 1942 έως την 1η Αυγούστου 1944, (μτφρ. Ρ. Χατκούτ), σ. 88. Αθήνα: Πατάκης.]

Ημερολόγιο

Δραστηριότητες

1. Τι είδους κείμενο είναι το Κείμενο 4; Ποιο είναι το θέμα του;
2. Ποιες ιδιαίτερες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες οδήγησαν στη συγγραφή του κειμένου;
3. Το κείμενο είναι γραμμένο από μια έφηβη. Να εντοπίσεις στοιχεία του κειμένου που το αποδεικνύουν.
4. Να μεταγράψεις το απόσπασμα: «Τρομάζω όταν σκέφτομαι ... που υπήρξαν ποτέ» προσθέτοντας σημεία στίξης. Στη συνέχεια, να αιτιολογήσεις πώς το κάθε σημείο στίξης που έβαλες αλλάζει (ενισχύει, μειώνει κ.λπ.) το νόημα της περιόδου.
5. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να διερευνήσετε τη συναισθηματική κατάσταση της Άννας. Υπάρχουν αλλαγές στη διάθεσή της; Να προσθέσετε εμοτίσιους στα κατάλληλα σημεία για να δηλώσετε τη συναισθηματική της κατάσταση.
6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να δημιουργήσετε ένα podcast 3-5' στο οποίο να παρουσιάζετε τις συνέπειες του ρατσισμού στα παιδιά-θύματα. Στη συνέχεια, μπορείτε να το αναρτήσετε στο ιστολόγιο του σχολείου σας.

Κείμενο 5

«Όταν γεννιέμαι, είμαι μαύρος»

Το ποίημα, που γράφτηκε από ένα παιδί από την Αφρική, προτάθηκε το 2006 από τα Ηνωμένα Έθνη ως το καλύτερο ποίημα της χρονιάς.

Όταν γεννιέμαι, είμαι μαύρος
Όταν μεγαλώνω, είμαι μαύρος
Όταν κάθομαι στον ήλιο, είμαι μαύρος
Όταν φοβάμαι, είμαι μαύρος
Όταν αρρωσταίνω, είμαι μαύρος
Κι όταν πεθαίνω, ακόμα είμαι μαύρος
Κι εσύ λευκέ άνθρωπε
Όταν γεννιέσαι, είσαι ροζ

Όταν μεγαλώνεις, γίνεσαι λευκός
Όταν κάθεις στον ήλιο,
γίνεσαι κόκκινος
Όταν κρυώνεις, γίνεσαι μπλε
Όταν φοβάσαι, γίνεσαι κίτρινος
Όταν αρρωσταίνεις, γίνεσαι πράσινος
Κι όταν πεθαίνεις, γίνεσαι γκρι
Και αποκαλείς εμένα έγχρωμο...

[Πηγή: Έννεπε Μούσα]

Ψηφιακή ιστορία:
Σtereότυπα

Εκφραστική
ανάγνωση:
Όταν γεννιέμαι,
είμαι μαύρος

ΣΤΟΠ στον ρατσισμό

[Η εικόνα δημιουργήθηκε
με το εργαλείο τεχνητής
νοημοσύνης img2go]

Δραστηριότητες

1. Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει με το ποίημά του το παιδί από την Αφρική;
2. Πώς συνομιλεί η εικόνα με το ποίημα;
3. Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις που φανερώνουν τις ιδιότητες του μαύρου ή του λευκού ανθρώπου στο ποίημα; Πόσο σημαντικές τις θεωρείς για τη μετάδοση του μηνύματος;
4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να ξαναγράψετε το ποίημα προσθέτοντας σημεία στίξης. Ποια αλλαγή παρατηρείτε;
5. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να οπτικοποιήσετε το ποίημα. Μπορείτε να γράψετε τις λέξεις με χρώματα και να προσθέσετε εικόνες. Έχετε τη δυνατότητα να αναρτήσετε τα έργα σας στο ιστολόγιο του σχολείου.
6. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να δραματοποιήσετε το ποίημα. Για να αποδώσετε τα χρώματα, έχετε τη δυνατότητα να κρατήσετε αντικείμενα με διαφορετικά χρώματα που να ταιριάζουν με το θέμα του ποιήματος.

«Η βία έχει...
ενήλικους γονείς»

05

Σκίτσο του Soloup
[Πηγή: instagram]

- ▶ Τι νιώθεις βλέποντας την εικόνα; Ποιες σκέψεις σου έρχονται στο μυαλό;
- ▶ Δώσε μια δική σου λεζάντα στην εικόνα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Συρία: 10 χρόνια πολέμου και ανθρωπιστικής καταστροφής»

Περισσότεροι από 388.000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στη Συρία από τον Μάρτιο του 2011, όταν ξεκίνησε ο καταστροφικός πόλεμος, στον οποίο ενεπλάκησαν πολυάριθμες τοπικές και διεθνείς οργανώσεις αλλά και τζιχαντιστικές ομάδες.

Εξέγερση και καταστολή: Στις 15 Μαρτίου 2011 ξεσπά ένα κίνημα διαμαρτυρίας στη Συρία, μια χώρα που κυβερνάται με σιδηρά πυγμή εδώ και σαράντα χρόνια από την οικογένεια Άσαντ. Οι μικρές διαδηλώσεις διαλύονται στη Δαμασκό. Όμως, στην Ντεράα, όπου 15 έφηβοι βασανίζονται, επειδή ζωγράφισαν αντικαθεστωτικά γκράφιτι, το κίνημα παίρνει διαστάσεις. Οι κινητοποιήσεις εξαπλώνονται και σε άλλες πόλεις και καταστέλλονται. Τον Ιούλιο, ένας συνταγματάρχης που διέφυγε στην Τουρκία ιδρύει τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό, με μέλη του πολίτες που πήραν τα όπλα και λιποτάκτες του στρατού. Οι ένοπλοι αντάρτες θα καταλάβουν σταδιακά σημαντικά προπύργια, όπως τομείς στη Χομς (κεντρική Συρία) και συνοικίες του Χαλεπιού (βόρεια).

Η αεροπορία, το πλεονέκτημα του καθεστώτος: Τον Μάρτιο του 2012 στη Χομς ο στρατός ανακαταλαμβάνει τη συνοικία Μπάμπα Αμρ των ανταρτών, αφού την πο-

λιόρκησε για έναν μήνα. Είχαν προηγηθεί πολλές αιματηρές επιχειρήσεις, ιδίως στη Χάμα, μετά τις αντικαθεστωτικές διαδηλώσεις. Τον Ιούλιο, οι αντάρτες εξαπολύουν τη μάχη της Δαμασκού. Η κυβέρνηση διατηρεί τον έλεγχο της πρωτεύουσας, όμως χάνει ορισμένες ζώνες στα προάστια. Το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και άλλοι ακτιβιστές καταγγέλλουν ότι η πολεμική αεροπορία του καθεστώτος βομβαρδίζει με βαρέλια γεμάτα με εκρηκτικά.

Η εμπλοκή της Χεζμπολάχ και του Ιράν: Το σιιτικό λιβανέζικο κίνημα Χεζμπολάχ παραδέχεται τον Απρίλιο του 2013 ότι στηρίζει τον Άσαντ. Η Χεζμπολάχ στέλνει χιλιάδες μαχητές στη Συρία, ενώ και το Ιράν κινητοποιεί στο πλευρό του καθεστώτος ειδικές δυνάμεις και ξένους μαχητές.

Επιθέσεις με χημικά: Τον Αύγουστο του 2013, περισσότεροι από 1.400 άνθρωποι χάνουν τη ζωή τους σε μια επίθεση με χημικά όπλα στις ζώνες των ανταρτών κοντά στη Δαμασκό, σύμφωνα με την Ουάσινγκτον. Η επίθεση αυτή αποδίδεται στο καθεστώς, όμως ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ, Μπαράκ Ομπάμα, αν και είχε χαρακτηρίσει «κόκκινη γραμμή» τη χρήση χημικών, αρνείται να εξαπολύσει τιμωρητικά πλήγματα σε βάρος της Δαμασκού. Αντ' αυτού, καταλήγει με τη Ρωσία σε μια συμφωνία να καταστρέψει το χημικό οπλοστάσιο της Συρίας.

Οι τζιχαντιστές: Τον Ιούνιο του 2014 η οργάνωση Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ) ανακοινώνει ότι ίδρυσε ένα «χαλιφάτο» στα εδάφη που έθεσε υπό τον έλεγχό της στη Συρία και το γειτονικό Ιράκ. Τον Σεπτέμβριο, ένας διεθνής συνασπισμός υπό την ηγεσία των ΗΠΑ, εξαπολύει τα πρώτα πλήγματα εναντίον στόχων του ΙΚ στη Συρία. Υποστηριζόμενη από αυτόν τον συνασπισμό, μια συμμαχία αραβοκουρδικών δυνάμεων θα πολεμήσει τους τζιχαντιστές επί του εδάφους και θα τους διώξει από την «πρωτεύουσά» τους, τη Ράκα.

Ο Πούτιν στο πλευρό του Άσαντ: Τον Σεπτέμβριο του 2015, η Μόσχα ξεκινά μια εκστρατεία αεροπορικών βομβαρδισμών, στηρίζοντας τις χερσαίες δυνάμεις του συριακού καθεστώτος που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στα μέτωπα. Μετά τις αλληπάλληλες επιθέσεις και μια ανελέητη πολιορκία, το καθεστώς προσπάθησε να ανακαταλάβει, στα τέλη του 2016, το Χαλέπι. Ακολουθεί η ανάκτηση της Ανατολικής Γούτας, κοντά στη Δαμασκό, το 2018.

Αμερικανικά πλήγματα: Τον Απρίλιο του 2017 περισσότεροι από 80 άμαχοι σκοτώνονται στο Χαν Σεϊχούν (δυτική Συρία) σε μια επίθεση με αέριο σαρίν, η οποία αποδίδεται στο καθεστώς. Σε αντίποινα, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, διατάζει να εξαπολύσουν αεροπορικά πλήγματα στην αεροπορική βάση Αλ Σαϊράτ, στο κέντρο της χώρας. Έναν χρόνο αργότερα, οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Βρετανία εξαπολύουν επιθέσεις εναντίον στρατιωτικών θέσεων του καθεστώτος, με αφορμή μια επίθεση με χημικά κοντά στη Δαμασκό.

Νέα επιχείρηση της Τουρκίας: Στις 9 Οκτωβρίου 2019 η Τουρκία –η οποία από το 2016 είχε οργανώσει δύο στρατιωτικές επιχειρήσεις στη βόρεια Συρία– επωφελείται από την αποχώρηση των ΗΠΑ και, σε συνεργασία με Σύρους μαχητές, εξαπολύει επίθεση εναντίον των κουρδικών δυνάμεων.

Ιντλίμπ – το τελευταίο προπύργιο των τζιχαντιστών και των ανταρτών: Τον Δεκέμβριο του 2019, το καθεστώς, με τη στήριξη της Μόσχας, εξαπολύει νέα επίθε-

ση για να ανακαταλάβει το Ιντλίμπ (βορειοδυτικά), το τελευταίο μεγάλο προπύργιο των τζιχαντιστών και των ανταρτών. Με την εκκευρία που κηρύσσεται τον Μάρτιο του 2020, κατόπιν της ρωσοτουρκικής συμφωνίας, σταματά η επίθεση του καθεστώτος.

Ιστορική ετυμλογία: Στις 24 Φεβρουαρίου 2021 γερμανικό δικαστήριο καταδικάζει σε φυλάκιση 4,5 ετών ένα πρώην μέλος των υπηρεσιών πληροφοριών της Συρίας, με την κατηγορία της «συνέργειας σε εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας». Αυτή ήταν η πρώτη φορά σε όλον τον κόσμο που δικαστήριο αποφάνθηκε για μια υπόθεση που συνδέεται με τις βιαιοπραγίες του συριακού καθεστώτος.

[Πηγή: Καθημερινή, 14/03/2021 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

- α.** Πόσες ανθρώπινες ζωές χάθηκαν στον πόλεμο της Συρίας;

β. Ποιοι ήταν οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί σε βάρος των οποίων διαπράχθηκε βία;

γ. Ποιες ήταν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν στον πόλεμο της Συρίας;
- α.** Σε ποιο κειμενικό είδος θα κατέτασες το παραπάνω κείμενο;

i) επιστημονική έρευνα	iii) στοχαστικό δοκίμιο
ii) δημοσιογραφικό άρθρο	iv) ιστορικό δοκίμιο

β. Να αναφέρεις στοιχεία του κειμένου που αιτιολογούν την επιλογή σου.
- 3.** Ποιος είναι ο σκοπός του πομπού και με ποιον τρόπο τον επιτυγχάνει;
- 4.** Επιθυμείς να οργανώσεις μια ενημερωτική εκστρατεία για τις βιαιοπραγίες του πολέμου της Συρίας. Να γράψεις ένα κείμενο για να ευαισθητοποιήσεις:

α) γονείς, **β)** παιδιά, **γ)** πολιτικούς, **ε)** εθελοντές και **στ)** καλλιτέχνες σε αυτό το ζήτημα.
- 5.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε μια σελίδα κόμικ ή μια αφήγηση που θα απεικονίζει/αφηγείται μια ιστορία για ένα θύμα πολέμου. Να παρουσιάσετε τις ιστορίες σας στην τάξη και να συζητήσετε τρόπους και προτάσεις, για να σταματήσουν οι πολεμικές εμπλοκές.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Τα κείμενα στα καρέ του κόμικ πρέπει να είναι σύντομα και σε συνάφεια με το θέμα. Επιλέξτε το κατάλληλο λεξιλόγιο για ένα κόμικ. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το χιούμορ και την ειρωνεία, όπως και επιφωνήματα που να δείχνουν τις αντιδράσεις των προσώπων. Χρειάζεται, επίσης, προσοχή στην επιλογή των χρωμάτων για τη μετάδοση του μηνύματος.

Κόμικ

«Κινηματογραφικές ιστορίες τραμπουκισμού, βίας και εκφοβισμού»

POETRY: Ο Κορεάτης σκηνοθέτης Λι Τσανγκ Ντονγκ κερδίζει βραβείο σεναρίου στο φεστιβάλ Καννών του 2010 για το λεπτεπίλεπτο πορτρέτο μιας γηραιάς γυναίκας που πάσχει από Αλτσχάιμερ και προσπαθεί να εξιχνιάσει τον πνιγμό μιας 16χρονης. Όλα δείχνουν πως υπεύθυνη είναι η παρέα του κακώτροπου εγγονού της (τον οποίο μεγαλώνει η ίδια), αλλά το σχολείο φοβάται μην ξεσπάσει σκάνδαλο και οι γονείς τρέμουν τις επιπτώσεις που θα έχει η αποκάλυψη στους γιους τους, οι οποίοι βίασαν την κοπέλα και την ανάγκασαν να πηδήξει από μια γέφυρα. Το Poetry συνιστά ένα στιβαρό κατηγορώ χωρίς κορώνες και μελό.

BULLY: Το ντοκιμαντέρ Bully του Λι Χερς «ανακρίνει» μαθητές δημόσιων σχολείων της βαθιάς Αμερικής με επίκεντρο τους θανάτους από αυτοκτονία δύο μαθητών που υπέστησαν bullying. Μετά την πρεμιέρα της ταινίας, στο φεστιβάλ της Tribeca το 2011, ο διανομέας Χάρβεϊ Γουαϊνστάιν εξαπέλυσε επίθεση στην επιτροπή λογοκρισίας, διότι έδωσαν χαρακτηρισμό ακατάλληλου σε ένα φιλμ που προοριζόταν βασικά για μαθητές. Ο μεγαλοπαραγωγός αποφάσισε να αφήσει, χωρίς τη συγκατάθεση των λογοκριτών, την ταινία να προβληθεί. Ως γνωστόν, οι περισσότερες αλυσίδες πολυκινηματογράφων δεν δέχονται να προβάλλουν ταινίες χωρίς λογοκριτική πιστοποίηση, αλλά κάποιοι έσπασαν την παράδοση και την έδειξαν ακόμη και σε άτομα μικρότερης ηλικίας. Το παράδοξο είναι πως, παρά τον θόρυβο, το Bully δεν κατάφερε να μπει στη σχετική πεντάδα των Όσκαρ εκείνη την χρονιά.

DOGVILLE: Η Νικόλ Κίντμαν περνάει φρικτά στο μπρεχτικό περιβάλλον που δημιουργεί ο Λαρς Φον Τρίερ γι' αυτήν, καθώς όλο το χωριό της φέρεται σαν να είναι μια ασήμαντη σκλάβο. Εκείνη έχει τον τελευταίο λόγο και ξεκαθαρίζει την κατάσταση, όπως έχει μάθει: μαφιόζικα. Μια παραβολή για τη δουλεία, με πρωταγωνίστρια μία από τις πιο λευκές και αναγνωρίσιμες ηθοποιούς του κόσμου.

KARATE KID: Το bullying για αρχάριους, σε μια ταινία που δεν το αρθρώνει, αλλά το ψελλίζει έμμεσα, πολύ πριν από την εποχή της συνειδητοποίησης πως κάτι τέτοιο υπάρχει ως κοινωνική παθολογία, άξια συστηματικής αντιμετώπισης. Η προσέγγιση γίνεται με την απλοποιημένη ασιατική φιλοσοφία του Μίστερ Μιγιάγκι και το άγουρο αγόρι μαθαίνει να αντιμετωπίζει τους εκφοβιστές με δημιουργικό, αθλητικό, νόμιμο τρόπο, αφού πρώτα εκπαιδεύεται σκληρά, όπως το Χόλιγουντ εννοεί τη σκληρή προπόνηση για να ξεπαστρεύεις τους κακούς, χωρίς να τους σκοτώνεις. Καλόκαρδο, ευχάριστο και λειτουργικό.

FORREST GUMP: Ο πασίγνωστος Φόρεστ τραβάει τα πάνδεινα στη ζωή του, με αποκορύφωμα την ανελήγητη κοροϊδία, τη χλεύη και τη φυσική κακοποίηση, λόγω της οριακής νοητικής του υστέρησης. Με τα κατορθώματά του και μόνο, θα αποστομώσει διαδοχικά όλους τους αμφισβητίες, αν και η μεγάλη πρωτοτυπία του φιλμ του Ρόμπερτ Ζεμέκις είναι πως ο ήρωας της ταινίας δεν

γίνεται ποτέ ηρωικός πρωταγωνιστής, αλλά παραμένει ένας καλοπροαίρετος κομπάρσος στα ιστορικά τεκταινόμενα και όπως δείχνει και η τελευταία σκηνή στο παγκάκι, ένας υπομονετικός παρατηρητής της ίδιας του της ζωής.

[Πηγή: Θοδωρής Κουτσογιαννόπουλος, *Lifo*, 3/3/2015 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι είδους κείμενο είναι το παραπάνω και ποιο είναι το θέμα του;
2. **α.** Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές στις ιστορίες των θυμάτων βίας και εκφοβισμού που αναφέρονται στο κείμενο;
β. Ποιες είναι οι επιπτώσεις του τραμπουκισμού, της βίας και του εκφοβισμού στη ζωή των θυμάτων;
3. Να συζητήσετε στην τάξη: (**α**) τι νιώθουν τα θύματα και οι δράστες στις ταινίες που αναφέρονται στο κείμενο και (**β**) πώς παρουσιάζεται το φαινόμενο του τραμπουκισμού στις ταινίες.
4. **α.** Ποια είναι η επίδραση των ταινιών στην αντίληψη των θεατών για το φαινόμενο του τραμπουκισμού, της βίας και του εκφοβισμού;
β. Πώς μπορούν ο κινηματογράφος και η τέχνη να προάγουν μια υγιή στάση της κοινωνίας απέναντι σε αυτό το φαινόμενο, αποβλέποντας στην εξάλειψή του; Κατάγραψε τις σκέψεις σου σε μία παράγραφο.
5. Χωριστείτε σε ομάδες και δημιουργήστε μία αφήγηση για το τραύμα ενός θύματος εκφοβισμού και βίας. Στην αφήγησή σας να περιγράψετε την εμπειρία ενός θύματος εκφοβισμού, όπως τις συνθήκες του εκφοβισμού, τα συναισθήματα του θύματος και το πώς αντιμετώπισε την κατάσταση.

ΟΔΗΓΙΕΣ

Να αξιολογήσετε τα κείμενά σας.

α. Είναι σαφές ποιος είναι ο πομπός και ποιος είναι ο δέκτης της αφήγησης;

β. Δίνετε τις απαραίτητες πληροφορίες για τον τόπο, τον χρόνο και τα πρόσωπα;

γ. Αναφέρετε τα αίτια των συμβάντων;

δ. Ακολουθείτε τη χρονική σειρά;

ε. Αναφέρετε τις συνθήκες του εκφοβισμού, τα συναισθήματα και τους τρόπους με τους οποίους το θύμα αντιμετώπισε τον εκφοβισμό;

στ. Αποφύγετε περιττές λεπτομέρειες ή αναφορά σε θέματα που δεν έχουν άμεση συνάφεια;

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Να υπογραμμίσεις κάποιες δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις στα Κείμενα 1 και 2.
2. Να υπογραμμίσεις τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να βρεις τον συντακτικό ρόλο της καθεμιάς.
α. Αρνείται να εξαπολύσει τιμωρητικά πλήγματα σε βάρος της Δαμασκού (Κείμενο 1).
β. Όλα δείχνουν πως υπεύθυνη είναι η παρέα του κακότροπου εγγονού της (Κείμενο 2).
γ. Το σχολείο φοβάται μην ξεσπάσει σκάνδαλο (Κείμενο 2).

Είδος ονοματικών προτάσεων

Ονοματικές
προτάσεις
αντιστοίχιση

δ. Το άγουρο αγόρι μαθαίνει να αντιμετωπίζει τους εκφοβιστές με δημιουργικό, αθλητικό, νόμιμο τρόπο (Κείμενο 2).

- 3.**
- 1.** Να βρεις και να αντικαταστήσεις τις δευτερεύουσες προτάσεις, που λειτουργούν ως αντικείμενο, με ονοματικές φράσεις.
 - 2.** Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος;
 - α.** Η οργάνωση Ισλαμικό Κράτος (ΙΚ) ανακοινώνει ότι ίδρυσε ένα «χαλιφάτο» στα εδάφη που έθεσε υπό τον έλεγχο της στη Συρία και το γειτονικό Ιράκ (Κείμενο 1).
 - β.** Ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ διατάζει να εξαπολύσουν αεροπορικά πλήγματα στην αεροπορική βάση Αλ Σαϊράτ (Κείμενο 1).
 - γ.** Οι περισσότερες αλυσίδες πολυκινηματογράφων δεν δέχονται να προβάλλουν ταινίες χωρίς λογοκριτική πιστοποίηση (Κείμενο 2).

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

- 1.** Να εντοπίσεις για τις ακόλουθες λέξεις της Στήλης Α τα συνώνυμά τους από τη Στήλη Β:

Στήλη Α: Λέξη	Στήλη Β: Συνώνυμα
1. καταστροφικός	Α. επανάσταση
2. εξέγερση	Β. ολέθριος
3. διαφεύγω	Γ. βίαιος, σκληρός, φονικός, θηριώδης
4. ιδρύω	Δ. συντηρώ
5. αιματηρός	Ε. δραπετεύω, ξεφεύγω
6. διατηρώ	ΣΤ. θεμελιώνω, δημιουργώ, εγκαθιστώ
7. αλληπάλληλος	Ζ. συνεχής, διαδοχικός, επαναλαμβανόμενος
8. ανελέητος	Η. επιχειρώ
9. προσπαθώ	Θ. αδυσώπητος, σκληρός, βάρβαρος
10. αφορμή	Ι. ενίσχυση, βοήθεια, συμπαράσταση
11. συνεργασία	Κ. σύμπραξη, συνέργεια
12. στήριξη	Λ. αιτία, λόγος, πρόφαση, έναυσμα
13. εκεχειρία	Μ. ανακωχή, παύση πυρός
14. συνδέομαι	Ν. θηριωδίες, αγριότητες, εκθροπραξίες
15. βαιοπραγίες	Ξ. σχετίζομαι

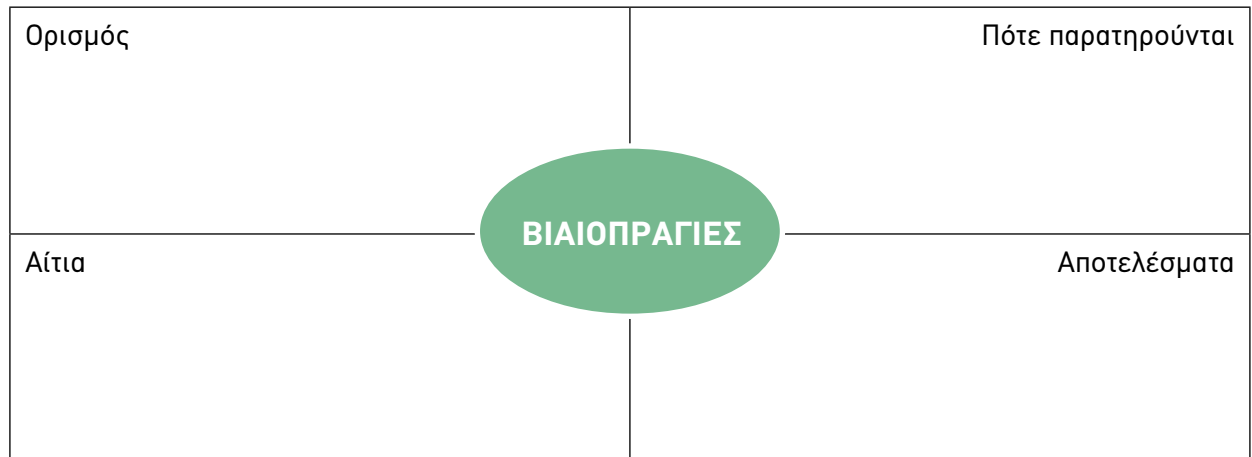
2. Συμπλήρωσε τα κενά με κάποιες από τις παρακάτω λέξεις από το Κείμενο 2: **επιπτώσεις, συνιστά, στιβαρές, χλεύη, μακελειό, κακοποίηση, βαναυσότητα, φρικτές, «απόβλητους», αρθρώνει, καλοπροαίρετους, απαιτεί, βασανιστήρια, εγκλήματα**

Τα συγγερά _____ κατά τη διάρκεια του πολέμου άφησαν άφωνους τους κατοίκους, οι οποίοι υπέστησαν _____. Η σκόπιμη _____ των στρατιωτών που λειτούργησαν με απροκάλυπτη _____, προκάλεσε αβάσταχτο πόνο και οδύνη. Οι _____ της τραγωδίας είναι _____ και εμφανείς. Ωστόσο, η κοινωνία, ενωμένη απέναντι στο άδικο, _____ δυναμικά την αντίθεσή της σε κάθε μορφή βίας. Η αντιμετώπιση της βίας _____ μια σφαιρική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη όλα τα αίτια που την τροφοδοτούν. Μόνο με _____ πολιτικές και κοινωνικές παρεμβάσεις μπορούμε να ελπίζουμε σε έναν κόσμο απαλλαγμένο από την βαρβαρότητα, χωρίς _____, αλλά γεμάτο _____ ανθρώπους.

3. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις του Κειμένου 1 και 2 που βρίσκονται στη Στήλη Α με τις αντώνυμές τους στη Στήλη Β.

Στήλη Α: Λέξη	Στήλη Β: Αντώνυμα
1. πολυάριθμος	i. (απ)ελευθέρωση, αποφυλάκιση
2. εξαπλώνομαι	ii. θαλάσσιος, εναέριος
3. συμφωνία	iii. ελεήμων, συμπονετικός, φιλόνητος
4. χερσαίος	iv. συρρικνώνομαι, περιορίζομαι, υποχωρώ
5. ανελέητος	v. διαφωνία, ασυμφωνία, ρήξη
6. επίθεση	vi. αντιπάθεια
7. καταδικάζω	vii. άμυνα, υποχώρηση
8. φυλάκιση	viii. ελάχιστος, λιγοστός
9. αίσιος	ix. αθώνω, απαλλάσσω
10. συμπάθεια	x. κακόβουλος, κακοπροαίρετος
11. συγχώρεση	xi. περίπλοκος, δαιδαλώδης, σύνθετος
12. υπομονετικός	xii. άμεσος, ευθύς
13. έμμεσος	xiii. βιαστικός, ανυπόμονος, παρορμητικός
14. απλοποιημένος	xiv. κακόβουλος, μοχθηρός, κακεντρεχής
15. καλοπροαίρετος	xv. ακούσιος
16. λογοκρισία	xvi. ελευθερία λόγου, ελευθερία έκφρασης
17. σκόπιμος	xvii. εκδίκηση, τιμωρία
18. καλόκαρδος	xviii. δυσοίωνος, άσχημος, θλιβερός

4. Συμπλήρωσε το διάγραμμα για τη λέξη «βιαιοπραγίες»:

5. α. Δημιούργησε παράγωγα και σύνθετα για τις λέξεις **αίμα** και **έλεος**.

β. Επίλεξε 5-6 από τις παράγωγες και σύνθετες λέξεις που δημιούργησες και γράψε ενδεικτικές προτάσεις που να αναδεικνύουν τη σημασία τους.

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3α & 3β

Σκίτσο του Πέτρου Ζερβού
[Πηγή: Lifo]

Σκίτσο του Soloup
[Πηγή: Εφημερίδα Το Ποντίκι]

1. Ποιος είναι ο πομπός, ο δέκτης και ο σκοπός δημιουργίας των παραπάνω κειμένων;
2. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το Κείμενο 3β;
3. Ποιοι κώδικες / τρόποι επικοινωνίας συνυπάρχουν στα Κείμενα 3α και 3β;
4. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργούνται από την ανάγνωση του Κειμένου 3β; Γιατί;
5. Ποιο μπορεί να είναι το επόμενο βήμα των χαρακτήρων του Κειμένου 3β;
6. Να δώσεις μια δική σου λεζάντα στο Κείμενο 3β.
7. Σε μία παράγραφο, να καταγράψεις τις σκέψεις σου για τα μηνύματα που θέλουν να μεταδώσουν οι σκιτσογράφοι και τη δική σου θέση επάνω σε αυτά.

Κείμενο 4

«2ο συνέδριο για την εξάλειψη της έμφυλης βίας»

Πριν από την παρακολούθηση:

Να παρατηρήσεις την εικόνα. Τι πιστεύεις ότι απεικονίζεται; Γιατί είναι έτσι βαμμένα τα γλυπτά; Ποιο είναι το ύφος τους; Ποια συναισθήματα σου προκαλεί η εικόνα;

Κατά την παρακολούθηση:

Αναζήτησε [2ο συνέδριο για την εξάλειψη της έμφυλης βία - Αφιερωμένο στη μνήμη της Γαρυφαλλιάς | 2/5/22 | EPT] το βίντεο για το 2ο συνέδριο για την εξάλειψη της έμφυλης βίας.

1. Με ποια αφορμή δημιουργήθηκε η εκστρατεία «Γίνε Άνθρωπος»;
2. Πώς παρουσιάζεται η βία στο βίντεο; Ποια είναι τα μηνύματα που στέλνει το βίντεο για τη βία;
3. Τι αντιπροσωπεύουν τα γλυπτά στην εικαστική διαδραστική έκθεση iamnotadoll_project;

Μετά την παρακολούθηση:

1. Ποια συναισθήματα σου δημιούργησε το βίντεο; Με ποιον τρόπο η παρουσίαση των πληροφοριών οδηγεί στη δημιουργία αυτών των συναισθημάτων;
2. Ποιους συμβολισμούς εντοπίζεις;

Οπτικό υλικό:
Αύξηση βίας

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 5

«Ουκρανία: Πέντε νεκροί και 130 τραυματίες από τη ρωσική επίθεση με drones σε Κίεβο και Χάρκοβο»

Τουλάχιστον πέντε άμαχοι οι νεκροί και πάνω από 130 οι τραυματίες, «κυρίως στο Κίεβο και το Χάρκοβο», από το νέο κύμα επιθέσεων που εξαπέλυσε η Ρωσία με drones. Οι ουκρανικές αρχές ζητούν από τους δυτικούς συμμάχους τους περαιτέρω στρατιωτική βοήθεια, ενώ ο ρωσικός στρατός διαβεβαίωσε ότι στοχοθέτησε μόνο στρατιωτικές εγκαταστάσεις που «καταστράφηκαν» όλες με πυραύλους μεγάλου βεληνεκούς και μη επανδρωμένα αεροσκάφη γεμάτα εκρηκτικά.

«Οι βολές υπολογίστηκαν ειδικά από τον εχθρό για να προκαλέσουν όσο το δυνατόν περισσότερες ζημιές. Αυτή είναι μια εντελώς συνειδητή τρομοκρατία», κατήγγειλε ο πρόεδρος, Βολοντίμιρ Ζελένσκι, στην καθημερινή ομιλία του προς τους Ουκρανούς.

Όπως δήλωσε, η Ρωσία εκτόξευσε σχεδόν 300 πυραύλους και περισσότερα από 200 μη επανδρωμένα αεροσκάφη Shahed γεμάτα εκρηκτικά κατά της Ουκρανίας από την 29η Δεκεμβρίου. Η Ρωσία «στοχοθετεί σκόπιμα ζωτικής σημασίας υποδομές και κατοικημένες περιοχές», κατήγγειλε ο Ουκρανός υπουργός Άμυνας, Ρουστέμ Ουμέροφ.

Ο ουκρανικός στρατός δήλωσε ότι η Ρωσία εκτόξευσε στις 2 Ιανουαρίου 99 πυραύλους. Εβδομήντα δύο καταρρίφθηκαν, εκ των οποίων 10 υπερηχητικοί Kinzhal, από συστήματα αντιαεροπορικής άμυνας Patriot, ένας αριθμός-ρεκόρ.

Ο Βρετανός πρωθυπουργός, Ρίσι Σούνακ, δήλωσε ότι μετά τα πλήγματα αυτά, «η Βρετανία θα συνεχίσει να υποστηρίζει σταθερά την Ουκρανία» το 2024, κυρίως με «νέες παραδόσεις» όπλων. Η υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας δήλωσε ότι «με κάθε πύραυλο, ο Πούτιν δείχνει ότι θέλει να εξοντώσει την Ουκρανία». «Είμαστε στο πλευρό του ουκρανικού λαού όσο μας χρειάζεται».

Ο δήμαρχος του Κιέβου, Βιτάλι Κλίτσκο, έκανε λόγο για εκρήξεις στην πρωτεύουσα περίπου για μία ώρα αφού η στρατιωτική διοίκηση της περιφέρειας της πρωτεύουσας ανέφερε πως εντόπισε drones να πετούν προς την πόλη. «Φλεγόμενα συντρίμια drones καίνε στη συνοικία Ντεσνιάνσκι», ανακοίνωσε μέσω της εφαρμογής «Telegram» ο πρόεδρος Ζελένσκι, διαβεβαιώνοντας πως οι υπηρεσίες αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων βρίσκονταν ήδη επιτόπου.

Συναγερμοί για αεροπορικές επιδρομές βρίσκονταν σε ισχύ στις περιφέρειες του Κιέβου, της Τσερνίχιβ, της Τσερκάσι, της Μικολάιφ και της Χερσώνας στις 03:30 (τοπική ώρα· στις 02:30 ώρα Ελλάδας). Σύμφωνα με τον δήμαρχο της Μικολάιφ, συστοιχίες της αντιαεροπορικής άμυνας κατέρριψαν ρωσικά UAVs-καμικάζι μέσα στην πόλη και συντρίμια προκάλεσαν πυρκαγιά. Η ουκρανική πολεμική αεροπορία, εξάλλου, προειδοποίησε πως εννέα ρωσικά στρατηγικά βομβαρδιστικά απογειώθηκαν από βάση στη βόρεια Ρωσία.

«9 στρατηγικά βομβαρδιστικά (Τουπόλεφ Tu-95MS) από το αεροδρόμιο Αλένια (περιφέρεια Μουρμάνσκ) πετούν προς νοτιοανατολική κατεύθυνση», ανέφερε η αντιαεροπορική άμυνα του Κιέβου. Την 1η Ιανουαρίου, ο Ρώσος πρόεδρος, Βλαντίμιρ Πούτιν, διεμήνυσε πως θα «εντατικοποιηθούν» τα ρωσικά πλήγματα στην Ουκρανία, σε αντίποινα για τον άνευ προηγουμένου βομβαρδισμό της πόλης Μπιέλγκοροντ, το Σάββατο, με 25 νεκρούς, ανάμεσά τους και πέντε παιδιά. Οι ρωσικές δυνάμεις προχώρησαν επίσης σε σειρά πληγμάτων, καθώς ξημέρωνε η Πρωτοχρονιά, με το Κίεβο να κάνει λόγο για αριθμό «ρεκόρ» ρωσικών drones.

[Πηγή: CNN Greece, 02/01/2024 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Γλωσσάρι: Βία

Δραστηριότητες

- 1. α.** Ποιοι κειμενικοί τύποι κυριαρχούν; **β.** Ποιοι είναι απαραίτητοι για την κατανόηση του κειμένου; **γ.** Ποιοι προσθέτουν επιπλέον πληροφορίες ή συμπεράσματα;
- 2. α.** Ποιες πόλεις της Ουκρανίας επλήγησαν από τη ρωσική επίθεση; **β.** Πόσες ανθρώπινες απώλειες προκλήθηκαν από την επίθεση; **γ.** Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των δυτικών συμμάχων της Ουκρανίας;
- 3. α.** Γιατί η Ρωσία πραγματοποίησε νέα επίθεση στην Ουκρανία στις 2 Ιανουαρίου 2024 και γιατί πιστεύεις ότι στοχοθέτησε κατοικημένες περιοχές με την επίθεσή της; **β.** Πώς θεωρείς ότι επηρέασε η επίθεση την ουκρανική οικονομία και κοινωνία;
- 4.** Να μοιραστείς τις σκέψεις σου και να συζητήσεις στην τάξη: **(α)** πώς θα μπορούσαν να αντιδράσουν οι δυτικές χώρες για να αποτρέψουν περαιτέρω επιθέσεις της Ρωσίας στην Ουκρανία και **(β)** ποια είναι τα πιθανά σενάρια εξέλιξης του πολέμου στην Ουκρανία.
- 5.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε μια αφίσα ή ένα φυλλάδιο για την ενημέρωση του κοινού για τον πόλεμο στην Ουκρανία. Η αφίσα ή το φυλλάδιό σας θα πρέπει να παρουσιάζει κάποια γεγονότα του πολέμου, να καταδικάζει τη βία και να προωθεί την ειρήνη.

Αφίσα

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

«Η βία ανάμεσα στους τοίχους σχολείου και κοινωνίας»

Η βία ανάμεσα στους τοίχους σχολείου και κοινωνίας

Τα περιστατικά βίας εμφανίζονται πλέον με καταγιστικό ρυθμό στους σχολικούς χώρους: φαινόμενα βίαιης συμπεριφοράς μαθητών και μαθητριών προς τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς τους, με απόπειρες μαχαιρώματος ή με αυτοκτονικές τάσεις λόγω φυσικού ή ηλεκτρονικού bullying, βίαιες συμπεριφορές μαθητών αλλά και γονέων προς το πρόσωπο και την ιδιοκτησία διδασκόντων, μαζικές καταστροφές εντός ή εκτός σχολείου κ.τ.λ. Αυτή η έξαρση δεν είναι τυχαίο ή συμπτωματικό φαινόμενο, αλλά συνδέεται με πολυποίκιλους παράγοντες που γεννούν βία εντός και εκτός σχολείου. Ας αναφερθούμε σε μερικούς:

Πρώτος παράγοντας είναι η απαξίωση του σχολείου και της γνώσης από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, ειδικά την περίοδο της κρίσης, στοιχείο που διαποτίζει τη συμπεριφορά μαθητών και μαθητριών, γονέων και πολλών εκπαιδευτικών. Το σχολείο αντιμετωπίζεται ως «αναγκαίο κακό» σε μια εποχή που άλλα προβάλλει και άλλα απαιτεί, συχνά με ωμό, θρασύ και χυδαίο τρόπο. Το σχολείο, λοιπόν, δεν είναι ένας χώρος μόρφωσης, αξιών και κοινωνικοποίησης, αλλά χώρος σύγκρουσης ατομικισμών, επιβολής προσωπικών εγωισμών και ναρκισσισμού, ελάσσονος κόπου, βολέματος και επαγγελματικής αδράνειας.

Σ' αυτό το εκπαιδευτικό πλαίσιο εύκολα πλέον μεταφέρονται και αναπαράγονται παθογένειες και τερατουργήματα της ευρύτερης κοινωνίας. Από τις μιντιακές συζητήσεις και συμπεριφορές των ποικίλων ριάλιτι και του lifestyle, τις χουλιγκανικές συμπεριφορές των γηπέδων, τις ρατσιστικές επιθέσεις σε ευπαθή άτομα και ομάδες, έως τις ναζιστικού χαρακτήρα ομάδες, οι οποίες εμφανίζονται ως υπε-

Οι εκπαιδευτικές ανισότητες

Δημιουργία
περίληψης

ρασπιστές της καθαρότητας (τοπικής, εθνικής, θρησκευτικής, φυλετικής κ.τ.λ.). Αν αυτά συνδυαστούν με την ευρύτερη οικονομική και αξιακή κρίση, δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα που οδηγεί αναπόφευκτα στο μέλλον σε σχολικούς χώρους αμερικανικής Δύσης και ακήρυκτου πολέμου με θύτες και θύματα όλους μας!

Και ποια είναι η αντίδραση απέναντι στα φαινόμενα αυτά των επίσημων θεσμικών φορέων (Υπουργείο Παιδείας, διοικητικοί μηχανισμοί, κομματικοί μηχανισμοί, κεντρικοί συνδικαλιστικοί φορείς κ.τ.λ.); Απλή και δοκιμασμένη συχνά στο παρελθόν, αλλά αποτυχημένη εντελώς και εξοργιστική σήμερα: απόκρυψη των προβλημάτων κάτω από το χαλί, μεταφορά ευθυνών, αλληλοκατηγορίες, καταγγελτικός λόγος χωρίς ουσία, αποφυγή ανάληψης κάθε δυναμικής πρωτοβουλίας για αλλαγή της κατάστασης, εν τέλει αποδοχή της μοίρας...

Η σχολική καθημερινότητα θα συνεχίσει να γίνεται όλο και πιο αφόρητη για όλους, θα καταστεί πιο ευάλωτη στις εξωγενείς επιρροές και χειραγωγήσεις, οπότε η μόνη προοπτική που προδιαγράφεται είναι το σχολείο να τρέφεται και να τρέφει με τοξικότητα τα μέλη του και το ευρύτερο κοινωνικό σώμα, προς τέρψιν και δικαίωση όλων όσοι συνειδητά προγραμμάτισαν και διαιωνίζουν αυτόν τον, κοινωνικά και πολιτικά, αποσαρθρωτικό ρόλο του!

[Πηγή: Κωνσταντίνος Αγγελάκος, περιοδικό *Νέα Παιδεία*, τχ. 168, Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2018 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Γλωσσάρι: Η βία
ανάμεσα στους
τοίχους σχολείου
και κοινωνίας

Δραστηριότητες

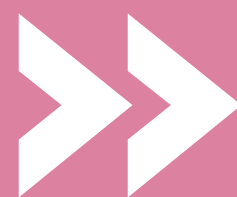
1. Να εξηγήσεις πώς το λεξιλόγιο, οι εγκλίσεις, τα ρηματικά πρόσωπα και οι χρόνοι χρησιμοποιούνται στο κείμενο για να επιτευχθούν οι σκοποί του κειμένου, όπως η ενημέρωση, η επιχειρηματολογία ή η έκφραση συναισθημάτων.
2. Θεωρείς ότι τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για τα αίτια της βίας στο σχολείο είναι αρκετά ισχυρά για να σε πείσουν; Να απαντήσεις, αφού λάβεις υπόψη σου τα στοιχεία που παρουσιάζει ο συγγραφέας, τη λογική των επιχειρημάτων του και τις δικές σου εμπειρίες ή γνώσεις.
3. **α.** Να εντοπίσεις τις δευτερεύουσες ονομαστικές προτάσεις στην τελευταία παράγραφο του κειμένου και να αναγνωρίσεις τον συντακτικό τους ρόλο. Τι εξυπηρετούν;
β. Να μετατρέψεις τον μακροπερίοδο λόγο της τελευταίας παραγράφου σε μικροπερίοδο. Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος;
4. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να επιλέξετε μία παράγραφο του κειμένου και να αποδώσετε το περιεχόμενό της σε διαφάνειες συνεργατικής παρουσίασης power point. Οι διαφάνειες μπορούν να περιλαμβάνουν επιγραμματικά μια σύνοψη του περιεχομένου του κειμένου, καθώς και τη δική σας ερμηνεία ή άποψη για το θέμα.
5. Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να οργανώσετε έναν διάλογο διάρκειας 5'. Να ετοιμάσετε 5-10 ερωτήσεις. Ο διάλογος μπορεί να επικεντρωθεί: **(α)** στις επιπτώσεις της βίας στην κοινωνία και **(β)** σε λύσεις στο πρόβλημα της βίας στο σχολείο. Να συνηπολογίσετε παράγοντες όπως τις δυνατότητες της εκπαίδευσης και τις αξίες της κοινωνίας.

«Το ταξίδι
της ιστορικής μνήμης»

06

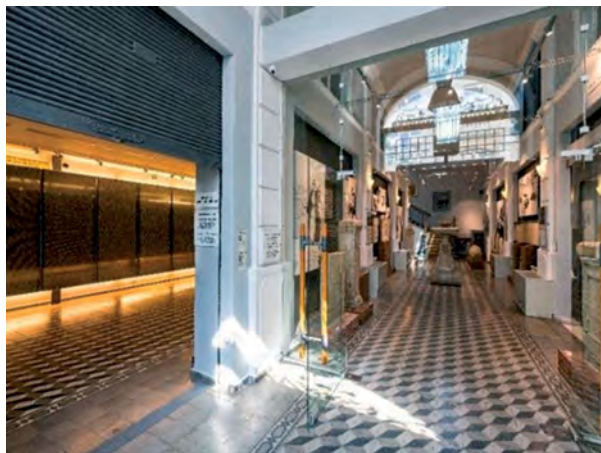

Κειμήλια
[Πηγή: freepik]

Αναμνήσεις από γενιά σε γενιά
[Πηγή: freepik]

Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Μνημείο Γενοκτονίας Ποντίων στον Πειραιά
[Πηγή: wikicommons]

- ▶ Να σχολιάσεις τις εικόνες.
- ▶ Με ποιους διαφορετικούς τρόπους, όπως φαίνονται στις εικόνες, διατηρούμε ζωντανή την ιστορική μνήμη; Μπορείς να σκεφτείς και κάποιους ακόμα;
- ▶ Ποιος φέρει την ευθύνη να αναζωπυρώνει ή/και να κρατάει άσβεστη την ιστορική μνήμη;

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

A1. Ο κόσμος των κειμένων

Με τον όρο Ολοκαύτωμα περιγράφεται ο συστηματικός διωγμός και η γενοκτονία διαφόρων εθνικών, θρησκευτικών, κοινωνικών ή/και πολιτικών ομάδων κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, που ήταν αποδεδειγμένα υποκινούμενος από τη Ναζιστική Γερμανία και τους συνεργάτες της. Η λέξη Ολοκαύτωμα προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα «ολοκαυτέω» και σημαίνει «προσφέρω πλήρως καμμένη θυσία» (συνήθως ζώο) στον Θεό (Παλαιά Διαθήκη, Έξοδος 10:25, Λευιτικών 9:12). Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε ομόφωνα, την 1η Νοεμβρίου του 2005, να καθιερώσει την 27η Ιανουαρίου ως «Διεθνή Ημέρα Μνήμης των Θυμάτων του Ολοκαυτώματος». Η 27η Ιανουαρίου του 1945 ήταν η μέρα κατά την οποία απελευθερώθηκε το στρατόπεδο συγκέντρωσης και εξόντωσης Άουσβιτς-Μπίρκεναου από τα σοβιετικά στρατεύματα. Στην Ελλάδα έχει καθιερωθεί η 27η Ιανουαρίου ως «ημέρα μνήμης των Ελλήνων Εβραίων μαρτύρων και ηρώων του Ολοκαυτώματος», σύμφωνα με τον Νόμο 3218 ΦΕΚ Α/12/27-1-04.

[Πηγή: Βικιπαίδεια]

1. Γιατί είναι σημαντική η θεσμοθέτηση μιας ημέρας μνήμης;
2. Ποια είναι η σημασία της διατήρησης της μνήμης του Ολοκαυτώματος για τις μελλοντικές γενιές;

Ολοκαύτωμα

Κείμενο 1

«Ιχνηλατώντας την Ιστορία: Το Μνημείο του Ολοκαυτώματος στο Βερολίνο και οι Έλληνες Εβραίοι»

Από τον Μάιο του 2005, το Βερολίνο απέκτησε ένα νέο σημείο αναφοράς και έναν σημαντικό πόλο έλξης για τους κατοίκους του, αλλά και τους πολυάριθμους επισκέπτες του. Μέσα στην καρδιά της πόλης, πολύ κοντά στο σημείο που βρισκόταν η Καγκελαρία του τρίτου Ράιχ και το τελευταίο Βункερ του Χίτλερ, απλώνεται το πολυσυζητημένο Μνημείο για τους δολοφονημένους Εβραίους της Ευρώπης.

Με τις 2.711 τσιμεντένιες στήλες, παρατεταγμένες σε μια έκταση μεγέθους περίπου δύο ποδοσφαιρικών γηπέδων που καλύπτει 19.000 τετραγωνικά μέτρα ανώμαλου εδάφους, το Μνημείο, έργο του διάσημου αρχιτέκτονα Peter Eisenman, δημιουργεί στον επισκέπτη την εντύπωση ενός τεράστιου νεκροταφείου παρατηρώντας το από κάποιο υψηλότερο απομακρυσμένο σημείο, ενός καλλιεργημένου χωραφιού με στάχια που κυματίζουν από τον άνεμο.

Η αρχιτεκτονική του ξεφεύγει από τη συνήθη έννοια του μνημείου. Μια συγκεκριμένη είσοδος ή έξοδος δεν υπάρχει. Ο επισκέπτης αφήνεται να περιπλανηθεί μόνος του στους στενούς διαδρόμους που σχηματίζονται ανάμεσα στις στήλες και οι οποίοι είναι προσβάσιμοι από οποιοδήποτε σημείο του μνημείου. Όπως είχε δηλώσει κατά την τελετή των εγκαινίων ο (τότε) πρόε-

δρος του γερμανικού κοινοβουλίου, «το Μνημείο αποτελεί έναν δομικό συμβολισμό για το αδιανόητο του εγκλήματος (του Ολοκαυτώματος). Καταφέρει τη δημιουργία μιας συναισθηματικής αντίληψης της απομόνωσης, της καταπίεσης, της απειλής.»

Στους χώρους του, παρουσιάζονται διάφορα ντοκουμέντα σχετικά με τις διώξεις και την εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης, καθώς και ιστορικά μέρη, όπου έλαβαν χώρα τα διάφορα εγκλήματα. Κεντρική ιδέα της έκθεσης αποτελεί η προσωποποίηση των θυμάτων και η γεωγραφική διάσταση του Ολοκαυτώματος. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι Έλληνες Εβραίοι βρίσκουν μια ιδιαίτερα εκτεταμένη αναφορά.

Ένας από τους πολλούς χώρους του μνημείου είναι ο Χώρος των Οικογενειών. Σε αυτόν, παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά η ζωή και η τύχη 15 εβραϊκών οικογενειών στην Ευρώπη. Φωτογραφίες και διάφορα προσωπικά ντοκουμέντα εξιστορούν τον διωγμό, τη διάλυση και την εξόντωση των οικογενειών αυτών. Οι οικογενειακές αυτές ιστορίες αντικατοπτρίζουν την πολυχρωμία της καθημερινής ζωής των Εβραίων της Ευρώπης πριν το Ολοκαύτωμα, παρουσιάζουν την εξέλιξη του εβραϊκού στοιχείου στην Ευρώπη κατά τους δύο τελευταίους αιώνες και φανερώνουν τη μεγάλη απώλεια για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό εξαιτίας του Ολοκαυτώματος. Ανάμεσα στις 15 αντιπροσωπευτικές εβραϊκές οικογένειες βρίσκεται και μία ελληνική. Μάλιστα, γίνεται αναφορά στη μικρή εβραϊκή κοινότητα των Ιωαννίνων. Η παρουσίαση βασίστηκε κυρίως στο βιβλίο της Γιαννιώτισσας Εβραίας, Ευτυχίας Νάχμαν, η οποία κατάφερε με την οικογένειά της να επιζήσει από τον διωγμό, αφού κρύφτηκε με πλαστά δελτία ταυτότητας, με χριστιανικά ονόματα, σε φιλικές οικογένειες στην Αθήνα.

Οι Γιαννιώτες Εβραίοι πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος στο Ολοκαύτωμα. Τα χαράματα της 25ης Μαρτίου 1944, ημέρα της εθνικής επετείου, Γερμανοί στρατιώτες απέκλεισαν την εβραϊκή συνοικία και άρχισαν να χτυπούν μία-μία τις πόρτες των εβραϊκών σπιτιών εξαναγκάζοντας τους Εβραίους της πόλης να συγκεντρωθούν στην Πλατεία Μαβίλη, κοντά στη λίμνη. Τους επέτρεψαν να πάρει ο καθένας μόνο μερικά πράγματα μαζί του. Εκείνη την ημέρα έκανε φοβερό κρύο και χιόνιζε αδιάκοπα. Οι περισσότεροι ακολουθούσαν έντρομοι, σαστισμένοι και αμήχανοι, μην έχοντας την παραμικρή ιδέα για τον τελικό προορισμό.

Μικρά παιδιά και γυναίκες έκλαιγαν σπαρακτικά, ενώ γέροντες και γερότισσες έτρεμαν από το πολύ κρύο. Οι συγκεντρωμένοι παρατάχτηκαν σε δύο ομάδες για επιβίβαση, χωριστά οι άνδρες από τις γυναίκες με τα παιδιά. Χίλιοι οκτακόσιοι εβδομήντα Γιαννιώτες Εβραίοι φορτώθηκαν εκείνη τη μέρα σε 97 φορτηγά (πολλά από αυτά με ξεσκέπαστη καρότσα) και διαπερνώντας τη χιονισμένη οροσειρά της Πίνδου μεταφέρθηκαν αρχικά στη Λάρισα. Αρκετοί Γιαννιώτες που είχαν βγει στους δρόμους παρακολουθούσαν τρομαγμένοι, σιωπηλοί και περιίλυτοι την μακρόσυρτη πομπή των αυτοκινήτων να περνά από την οδό Ανεξαρτησίας, τον κεντρικότερο εμπορικό δρόμο τότε στα Γιάννενα, στον οποίο διατηρούσαν καταστήματα και πολλοί Εβραίοι έμποροι. Από τη Λάρισα, μεταφέρθηκαν λίγες μέρες αργότερα, μαζί με άλλους Εβραίους που

Γλωσσάρι:
Ιστορία

είχαν συλληφθεί με παρόμοιο τρόπο σε ολόκληρη τη Θεσσαλία, μέσα σε βαγόνια για μεταφορά ζώων, μετά από πολυήμερο ταξίδι και κάτω από απερίγραπτα ανθρώπινες συνθήκες, κατευθείαν στο Άουσβιτς. Μετά την ήττα του ναζισμού και τη λήξη του πολέμου συνολικά επέζησε μόνον το 9% του πληθυσμού της Γιαννιώτικης εβραϊκής κοινότητας.

Λίγες μέρες πριν τα εγκαίνια του Μνημείου, στα οποία η κ. Ευτυχία Νάχμαν είχε προσκληθεί επίσημα να παρευρεθεί, είχε δηλώσει: «Θα ήθελα να βρω το κουράγιο να μιλήσω, για να πω σε όλους εκεί ότι **η καλύτερη μνήμη γι' αυτούς που χάθηκαν είναι να καταφέρουμε κάποτε να απαλείψουμε τον ρατσισμό και τον αντισημιτισμό από την Ευρώπη**».

[Πηγή: Γιώργος Βραζιτούλης, ελληνογερμανικό περιοδικό *Εξάντας του Βερολίνου*, τεύχος 2, 12/2005 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

- 1. α.** Ποια είναι η βασική αρχιτεκτονική διάταξη του μνημείου και πώς αυτή προκαλεί το ενδιαφέρον του επισκέπτη;

β. Ποια είναι η σημασία της αναφοράς στην εβραϊκή κοινότητα των Ιωαννίνων;

γ. Πώς βίωσαν οι Γιαννιώτες Εβραίοι το Ολοκαύτωμα;
- 2. α.** Ποιον/Ποιους κειμενικούς τύπους εντοπίζεις στο κείμενο;

ι) αφήγηση **ii)** εξήγηση **iii)** περιγραφή **iv)** επιχειρήματα
- 3.** Πώς η γλώσσα συμβάλλει στη δημιουργία ατμόσφαιρας και στην πρόκληση συναισθημάτων; Να εντοπίσεις λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με έννοιες, όπως η μνήμη, η θλίψη, η απώλεια, η βία.
- 4.** Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε ένα κείμενο, για να εκφωνηθεί ως ραδιοφωνική ανακοίνωση, αναφέροντας κάποια βασικά στοιχεία από το παραπάνω μνημείο και τη σύνδεσή του με Έλληνες Εβραίους. Στόχος σας είναι η ανακοίνωσή σας να συμβάλει στη διατήρηση της μνήμης του Ολοκαυτώματος.
- 5.** Πώς μπορούμε να καταπολεμήσουμε τον ρατσισμό και τον αντισημιτισμό σήμερα; Διατηρώντας τον χωρισμό σε ομάδες, να σχεδιάσετε μια αφίσα με σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού. Σκεφτείτε έναν ελκυστικό τίτλο, με βάση τον οποίο θα δομήσετε αντίστοιχα και το περιεχόμενο της αφίσας σας.

Κείμενο 2

«8 από τα 17 ελληνικά Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς που ανέδειξε η Unesco»

1. Ναός του Επικούρειου Απόλλωνος στις Βάσες (1986): Στο κέντρο της Πελοποννήσου, στις Βάσες της αρχαίας Φιγαλείας, σε υψόμετρο 1130 μέτρων, στέκει αγέρωχος και αειθαλής ο ναός του Επικούρειου Απόλλωνα. Εμπνευστής και κατασκευαστής του ναού θεωρείται ο Ικτίνος, μέγας αρχιτέκτονας της αρχαιότητας, που μαζί με τον Καλλικράτη σχεδίασε τον Παρθενώνα. Τον ναό μπορείτε να προσεγγί-

Χρονογραμμή:
Παρθενώνας

σετε από την Ηλεία, μετά από μία μαγευτική διαδρομή δίπλα στον ρου του ποταμού Νέδα ή από την Τρίπολη και τη Μεγαλόπολη.

2. Αρχαιολογικός χώρος Ακροπόλεως Αθηνών (1987): Στον βραχώδη λόφο της Ακρόπολης, που δεσπόζει στο κέντρο της σύγχρονης Αθήνας, βρισκόταν το σπουδαιότερο και μεγαλοπρεπέστερο ιερό της αρχαίας πόλης, αφιερωμένο, κατά κύριο λόγο, στην προστάτιδα θεά της, την Αθηνά. Με τον ιερό αυτό χώρο σχετίζονται οι σημαντικότεροι μύθοι της αρχαίας Αθήνας, οι μεγάλες θρησκευτικές εορτές, οι παλαιότερες λατρείες της πόλης αλλά και ορισμένα από τα καθοριστικά για την ιστορία της γεγονότα. Τα μνημεία της Ακρόπολης, αρμονικά συνδυασμένα με το φυσικό περιβάλλον, αποτελούν μοναδικά αριστουργήματα της αρχαίας αρχιτεκτονικής, που εκφράζουν πρωτοποριακούς συσχετισμούς ρυθμών και τάσεων της κλασικής τέχνης και επηρέασαν την πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία για πολλούς αιώνες αργότερα.

3. Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία Θεσσαλονίκης (1988): Ο κατάλογος των μνημείων περιλαμβάνει τη Ροτόντα, τον ναό της Παναγίας της Αχειροποιήτου, τον ναό του Αγίου Δημητρίου, τη Μονή Λατόμου, τον ναό της Αγίας Σοφίας, την Παναγία των Χαλκέων, τον ναό των Αγίων Αποστόλων, τον ναό του Αγίου Νικολάου Ορφανού και τον Ναό του Αγίου Παντελεήμονα.

4. Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας (1989): Στη δυτική Πελοπόννησο, στην πανέμορφη κοιλάδα του ποταμού Αλφειού, άνθισε το πιο δοξασμένο ιερό της αρχαίας Ελλάδας, που ήταν αφιερωμένο στον πατέρα των θεών, τον Δία. Απλώνεται στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του κατάφυτου Κρονίου λόφου, μεταξύ των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου, που ενώνονται σε αυτή την περιοχή. Παρά την απομονωμένη θέση της κοντά στη δυτική ακτή της Πελοποννήσου, η Ολυμπία καθιερώθηκε στο πανελλήνιο ως το σημαντικότερο θρησκευτικό και αθλητικό κέντρο. Εδώ γεννήθηκαν οι σπουδαιότεροι αγώνες της αρχαίας Ελλάδας, οι Ολυμπιακοί, που γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια προς τιμήν του Δία, ένας θεσμός με πανελλήνια ακτινοβολία και λάμψη από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

5. Αρχαιολογικός χώρος Δήλου (1990): Στους αρχαίους χρόνους, ο μύθος της γέννησης του Απόλλωνα και της Αρτέμιδος έκανε το νησί ιερό: κανένας θνητός δεν θα επιτρεπόταν να γεννηθεί στα χώματά του. Και, εφόσον επρόκειτο για λίκνο αθανάτων, κανένας θνητός δεν θα επιτρεπόταν ούτε να πεθάνει εκεί. Όλος ο τότε γνωστός κόσμος αναγνώριζε την ιερότητα του νησιού και ήξερε τη μοναδικότητά του.

6. Μονή Δαφνίου, Μονή Οσίου Λουκά και Νέα Μονή Χίου (1990): Το μοναστηριακό συγκρότημα της Νέας Μονής, το επιφανέστερο μνημείο των μεσαιωνικών χρόνων στη Χίο, ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αι. με αυτοκρατορική χορηγία. Η ίδρυση της μονής συνδέεται με μοναστική παράδοση, σύμφωνα με την οποία στη θέση όπου χτίστηκε το Καθολικό είχε βρεθεί, από τρεις Χιώτες ασκητές, θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, κρεμασμένη σε κλάδο μυρσίνης.

7. Αρχαιολογικός χώρος Αιγών (Βεργίνα) (1996): Η ανασκαφή του Καθηγητή Μανόλη Ανδρόνικου και των συνεργατών του στη Μεγάλη Τούμπα του χωριού Βεργίνα Ημαθίας, στην Κεντρική Μακεδονία, έφερε το 1977 στο φως τη σημαντικότερη αρχαιολογική ανακάλυψη του 20ού αιώνα στην Ελλάδα. Στη θέση της σημερινής Βεργίνας, στους πρόποδες των Πιερίων, υπήρξε η πρώτη αρχαία πρωτεύουσα του Μακεδονικού Βασιλείου, οι Αιγές. Ο χώρος των Βασιλικών Τάφων με το σύγχρονο στέγαστρό του φιλοξενεί σήμερα την κυρίως ανασκαφή, καθώς και την έκθεση των σημαντικότερων ευρημάτων από τους τάφους.

8. Αρχαιολογικοί χώροι Μυκηνών και Τίρυνθας (1999): Τα πρώτα αρχαιολογικά σπαράγματα υποδεικνύουν ότι η περιοχή των Μυκηνών κατοικήθηκε ήδη από την 7η χιλιετία π.Χ., από τους προϊστορικούς χρόνους. Με θέση οχυρή και δεσπόζουσα, ανάμεσα στους κωνικούς και ήρεμους λόφους του Προφήτη Ηλία και της Σάρας και άφθονο νερό, αποτέλεσε ιδανικό τόπο για να εγκατασταθεί και να προστατευτεί ο άνθρωπος. Η μεγάλη ακμή των Μυκηνών, με τη μνημειώδη αρχιτεκτονική, τα γραπτά μνημεία και τον εκλεπτυσμένο πολιτισμό, ήταν στην ύστερη Εποχή του Χαλκού, ανάμεσα στο 1350 και το 1200 π.Χ. Η οχύρωση του λόφου της Τίρυνθας (στο 8ο χλμ. του δρόμου Άργους - Ναυπλίου), που προφυλάσσει το ανακτορικό συγκρότημα, είναι τόσο εντυπωσιακή κατασκευή που οι αρχαίοι Έλληνες δεν μπορούσαν να δεχτούν ότι ολοκληρώθηκε από ανθρώπινο χέρι. Έτσι, αρχιτέκτονες της Τίρυνθας θεωρήθηκαν οι Κύκλωπες, που έφερε μαζί του από τη μακρινή Λυκία ο μυθικός ιδρυτής της πόλης, ο Προίτος. Με την Τίρυνθα συνδέονται όλοι οι μεγάλοι ήρωες που διαθέτουν υπερφυσικές δυνάμεις: ο Βελλερεφόντης, ο Περσέας, ο Ηρακλής.

[Πηγή: *Thessaloniki ARTS & CULTURE* (ιστολόγιο, διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

- 1. α.** Σε έναν πίνακα να παραθέσεις συνοπτικά τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά που έχει κάθε ένα από τα 8 μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO που παρουσιάζονται στο κείμενο. **β.** Γιατί θεωρούνται σημαντικά αυτά τα μνημεία και πώς συνδέονται με την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας;
- 2. α.** Αν ήσουν ιστορικός και μελετούσες τα μνημεία του Κειμένου 2, ποια στοιχεία θα σημείωνες για την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας; **β.** Να κάνεις μια έρευνα για να εντοπίσεις λογοτεχνικά κείμενα (π.χ. μυθιστορήματα, ποιήματα) ή άλλα έργα (π.χ. θεατρικές παραστάσεις, ταινίες) που έχουν ως θέμα ή φόντο τα μνημεία. **γ.** Να γράψεις μία μικρή ιστορία, ένα τραγούδι ή ένα ποίημα εμπνευσμένο από ένα από τα παραπάνω μνημεία.
- 3. α.** Ποιες περιβαλλοντικές προκλήσεις αντιμετωπίζουν τα μνημεία; **β.** Τι πιστεύεις ότι πρέπει να περιλαμβάνει μια δράση για την προστασία των μνημείων και του περιβάλλοντος γύρω από αυτά;
- 4.** Να χωριστείτε σε τρεις ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές σας. Η πρώτη ομάδα να δημιουργήσει ένα κολάζ με εικόνες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και πληροφορίες για τα μνημεία. Η δεύτερη ομάδα να δημιουργήσει έναν χάρτη της Ελλάδας με τα 8 μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO που παρουσιάζονται στο κείμενο. Η τρίτη ομάδα να παρουσιάσει τα δύο αυτά έργα στην τάξη.

5. Να δημιουργήσετε έναν πρωτότυπο και σύγχρονο Ταξιδιωτικό Οδηγό για τα 8 μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO που παρουσιάζονται στο Κείμενο 2. Εργαστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα ή δύο από τα 8 μνημεία και συγκεντρώνει πληροφορίες για το μνημείο, όπως για την ιστορία, την αρχιτεκτονική, τη σημασία του, πληροφορίες για τους επισκέπτες (π.χ. ώρες λειτουργίας, τιμές εισιτηρίων, δυνατότητες διαμονής και εστίασης στην περιοχή). Με βάση τις ικανότητές σας και τις προτιμήσεις σας, να γράψετε περιγραφές, ιστορίες, μύθους και θρύλους που σχετίζονται με το μνημείο, να συλλέξετε φωτογραφίες του μνημείου και της γύρω περιοχής, να σχεδιάσετε το εξώφυλλο και τις σελίδες του ταξιδιωτικού οδηγού. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε χρώματα, γραφικά και εικόνες για να κάνετε τον οδηγό ελκυστικό. Τέλος, να παρουσιάσετε τον ταξιδιωτικό οδηγό στην υπόλοιπη τάξη, μιλώντας για το μνημείο που επιλέξατε και τις δυνατότητες που προσφέρει στους επισκέπτες και να απαντήσετε στις ερωτήσεις των συμμαθητών/-τριών σας. Προαιρετικά, μπορείτε να δημιουργήσετε μία ιστοσελίδα για τον ταξιδιωτικό οδηγό. Μπορείτε να εκτυπώσετε τον ταξιδιωτικό οδηγό και να τον μοιράσετε σε μαθητές/-τριες, εκπαιδευτικούς και τουρίστες/-τριες.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Πληρότητα και ακρίβεια πληροφοριών, πρωτοτυπία και δημιουργικότητα, ομαδικότητα και συνεργασία, δεξιότητες γραφής και παρουσίασης.

Ταξιδιωτικός οδηγός

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

1. Στα Κείμενα 1 και 2 να εντοπίσεις τρεις σύνθετες και τρεις απλές προτάσεις.
2. Να μετατρέψεις τις παρακάτω απλές προτάσεις σε σύνθετες:
 - α. Η γνώση αποτρέπει τον φανατισμό.
 - β. Η παράδοση διασώζει την ταυτότητα.
 - γ. Η ιστορία παραδειγματίζει τους νέους.
3. Να βρεις ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι περιοριστικές και ποιες μη περιοριστικές. Σημείωσε, όπου χρειάζεται, το κόμμα.
 - α. Την παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα κάνει ο συνεργάτης μας ο οποίος προσγειώθηκε στην Ελλάδα πριν λίγες ώρες.
 - β. Είμαι πεπεισμένος για την ενοχή κάποιου που με κατηγορήσε άδικα.
 - γ. Ο καθηγητής θα μας δώσει αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον λόγο που αναβλήθηκε η εξέταση.
 - δ. Είναι πολύ τυπικός και προσπαθεί να αντεπεξέλθει στον ρόλο που ανέλαβε πρόσφατα.
4. Να προσθέσεις στην 6η παράγραφο του Κειμένου 1 («Οι Γιαννιώτες Εβραίοι ... τελικά προορισμό») λέξεις ή φράσεις, ώστε να δηλώνεται έντονα:
 - α) αγανάκτηση, β) φόβος, γ) αγωνία.

Στη συνέχεια, να διαβάσεις την παράγραφο στην τάξη, ώστε αυτά τα συναισθήματα να φαίνονται και στην ομιλία σου.
5. Να εντοπίσεις το είδος και τον ρόλο των παρακάτω αναφορικών προτάσεων:
 - α. Όποιος επιθυμεί μπορεί να αναζητήσει επιπρόσθετες πληροφορίες στο διαδίκτυο.
 - β. Χρησιμοποίησε οποιοδήποτε από τα δύο κείμενα είναι πιο κατατοπιστικό.

Είδος προτάσεων με βάση τα συστατικά τους

- γ. Αυτό το βιβλίο είναι ό,τι πιο συγκινητικό έχω διαβάσει.
- δ. Πάρε τις απαραίτητες προμήθειες, που θα χρειαστείς.
- ε. Να συμβαδίζεις με τις επιθυμίες όποιου αγαπάς.
6. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις με αναφορικές προτάσεις ή αντίστροφα κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές:
- α. Κανείς από τους κατηγορούμενους για ψευδή μαρτυρία δεν κατάφερε να πείσει το δικαστήριο για την αθωότητά του.
- β. Η χθεσινή ταινία ήταν πολύ ενδιαφέρουσα.
- γ. Ένας από τους υπεύθυνους έστειλε την επιστολή.
- δ. Χτες μίλησε με έναν άγνωστο.
- ε. Οι εκπρόσωποι των ευπαθών ομάδων θα υποβάλλουν ερωτήσεις.
- στ. Ζήτησε επαναξιολόγηση του αιτήματός του με βλέμμα που σε καθηλώνει.

Είδος
προτάσεων
αντιστοίχιση

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσεις τα ζεύγη συνωνύμων:

δεσπόζων	εξιστορώ	πρόοδος	ταπεινωτικός	παρίσταμαι	αφηγούμαι
συστηματικός	κυρίαρχος	μεθοδευμένος	μεγαλοπρεπής	διάλυση	αφόρητος
αντικατοπτρίζω	αδιάκοπος	εξόντωση	καταστροφή	ασύλληπτος	εξέλιξη
αγέρωχος	αντανακλώ	παρευρίσκομαι	φοβισμένος	διευκρινιστικός	επεξηγηματικός
έντρομος	αδιανόητος	εξευτελιστικός	ακατάπαυστος	αφανισμός	δυσβάσταχτος

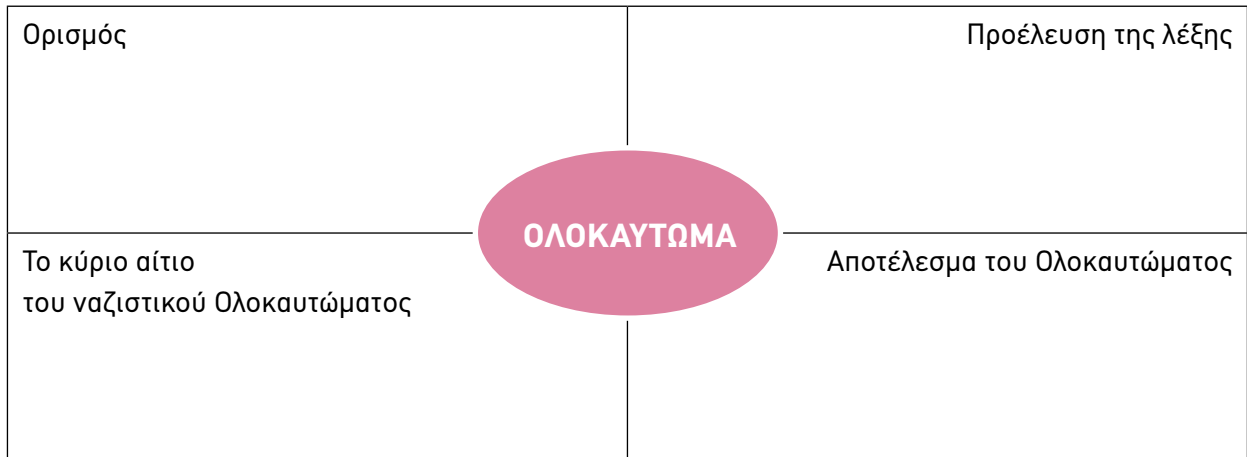
2. Να κυκλώσεις τα αντώνυμα για τις ακόλουθες λέξεις από το Κείμενο 1 και 2 που δίνονται στη Στήλη Α. Στη Στήλη Β μπορεί να είναι σωστές περισσότερες από μία επιλογές.

Στήλη Α	Στήλη Β
προσβάσιμος	απρόσιτος, δυσπρόσιτος, αποκλεισμένος
αφόρητος	ανυπόφορος, υποφερτός, ανεκτός, ελαφρύς
πολυχρωμία	μονοχρωμία, απλότητα
σειθαλής	φυλλοβόλος, εποχικός, άφθαρτος
αρμονικός	δυσαρμονικός, μελωδικός
πρωτοποριακός	παραδοσιακός, καινοτόμος, συντηρητικός
απομονωμένος	κεντρικός, περιορισμένος
θνητός	αθάνατος, αιώνιος, φθαρτός

Λεξιλόγιο
ρατσισμός

3. Να δημιουργήσεις ονοματικές φράσεις με τις λέξεις *κληρονομιά, διωγμός, αριστούργημα, εκτέλεση, αρχιτεκτονική* που να σχετίζονται με τη θεματική της ενότητας.
4. **α.** Να αναλύσεις ετυμολογικά τη λέξη **αρχαίος** και να δημιουργήσεις παράγωγες και σύνθετες λέξεις. **β.** Να φτιάξεις ένα συννεφόλεξο με παράγωγες και σύνθετες λέξεις με τη λέξη **ταξίδι**.
5. Να συμπληρώσεις το διάγραμμα για τη λέξη **Ολοκαύτωμα**. Μπορείς να συμβουλευτείς και την ιστοσελίδα wikipedia.

Ιστορία στην
εκπαίδευση

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο

3α, 3β & 3γ

«Τα ταξίδια των κόμικς στην ιστορία»

Ένα μονοήμερο ταξίδι από τη Μυτιλήνη στο Αϊβαλί. Κι εκεί, ανάμεσα στις δυο ακτές, μεσοπέλαγα, ένα ταξίδι στο χρόνο. Στη ματωμένη Ιστορία. Μικρασιατική Καταστροφή. Ξεριζωμός. Χαμένες πατρίδες. Συνθήκη της Λοζάνης. Η πρώτη μεγάλη ανταλλαγή πληθυσμών στη σύγχρονη Ιστορία. Εκατομμύρια τραγωδίες, αμέτρητες ιστορίες κυνηγημένων ψυχών. Τις περισσότερες δεν τις μάθαμε ποτέ. Άλλες πάλι, αυτές που οι πρόσφυγες αφηγήθηκαν στα παιδιά και στα εγγόνια τους, σιγά σιγά μπερδεύονται, βυθίζονται στη λήθη, χάνονται. Ελάχιστες σώθηκαν, για να ορθώσουν τη μνήμη απέναντι στα ανθρώπινα λάθη που, όταν ξεχνιούνται, επαναλαμβάνονται. Εκεί, στα υδάτινα σύνορα, στο στενό πέρασμα ανάμεσα στη Λέσβο και στα μικρασιατικά παράλια, ξετυλίγονται τέσσερις από αυτές τις ιστορίες. Τέσσερις Αϊβαλιώτες αφηγούνται. Τρεις Έλληνες κι ένας Τούρκος: Φώτης Κόντογλου, Ηλίας Βενέζης, Αγάπη Βενέζη-Μολυβιάτη, Αχμέτ Γιορουλμάζ.

3α

3α

Εξώφυλλα των εικονογραφημένων μυθιστορημάτων «Αϊβαλί» (ιστορικό μυθιστόρημα) και «Η μάχη της πλατείας» (εθνικό / ιστορικό αφήγημα)

[Πηγή: Solour, facebook]

3β

Ο κεντρικός άξονας είναι η διήγηση της Ιστορίας του '21 από έναν άστεγο σε μια νεαρή κοπέλα σε 21 κεφάλαια με ήρωες και αντιήρωες, Ρουμελιώτες και Μοραίτες, κοτζαμπάσηδες, Φαναριώτες, караβοκύρηδες, φιλέλληνες και οπλαρχηγούς, τις Μεγάλες Δυνάμεις, τα φερμάνια των Οθωμανών, τα γιαταγάνια των Αλβανών, τις ξιφολόγχες των Αιγυπτίων. Η μάχη της πλατείας επιχειρεί μια διαφορετική προσέγγιση της Ιστορίας, συνδυάζοντας την έντεχνη αφήγηση των κόμικς με την επιστημονική τεκμηρίωση. Το παράρτημα του βιβλίου, με γλωσσάρι, χρονολόγιο, βιογραφικά, αλλά και κατατοπιστικά κείμενα και αναφορές σε πηγές, προσφέρεται για μια πολυεπίπεδη ανάγνωση.

3γ

Απόσπασμα άρθρου του Αντώνη Νικολόπουλου στην Καθημερινή

[Πηγή: Solour, facebook]

Δραστηριότητες

1. Να παρατηρήσεις τα εξώφυλλα των δύο μυθιστορημάτων (3α και 3β). Ποιες ομοιότητες και διαφορές εντοπίζεις; Πώς οι εικόνες και η γλώσσα στα εξώφυλλα συνδέονται με το θέμα και το ύφος κάθε βιβλίου;
2. Να παρατηρήσεις και τα τρία κείμενα: Πώς οι εικόνες, τα χρώματα και οι γραμματοσειρές συμβάλλουν στη δημιουργία νοήματος;
3. **α.** Πώς συνδέονται οι τρεις εικόνες των Κειμένων 3α, 3β και 3γ;
β. Πώς τα κείμενα πραγματεύονται την έννοια της Ιστορίας;
4. Να συζητήσεις στην τάξη:
 - α.** Ποιους άλλους διασκεδαστικούς τρόπους μπορείς να σκεφτείς για να μάθεις για σημαντικά ιστορικά γεγονότα;
 - β.** Θα επέλεγες να διαβάσεις ένα ιστορικό μυθιστόρημα για να ενημερωθείς για βασικά ιστορικά γεγονότα και γιατί;
 - γ.** Μπορεί εν τέλει ένα κόμικ να μας διδάξει ιστορία; Σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων, να καταγράψεις τις σκέψεις σου.

Κείμενο 4

«Το μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη»

Αναζήτησε [Το μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. | EDITOR | 22/04/2022] το βίντεο όπου εξιστορείται το χρονικό της κατασκευής του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη, το οποίο φιλοτεχνήθηκε προς τιμήν των χιλιάδων στρατιωτών που έδωσαν τη ζωή τους, χωρίς να αναγνωριστούν ή να ανευρεθούν οι σωροί τους ποτέ, στην προσπάθειά τους να υπερασπιστούν την ανεξαρτησία του ελληνικού έθνους.

Πριν από την παρακολούθηση:

1. Τι γνωρίζεις για το μνημείο;
2. Πώς νιώθεις όταν το βλέπεις;

Κατά την παρακολούθηση [έως 3.12']

1. Με ποιους τρόπους γίνεται ιστορική αναδρομή στη δημιουργία μνημείων για τους αφανείς πολεμιστές;
2. Ποιες πληροφορίες δίνονται για την ταφή των πεσόντων στην Αρχαία Ελλάδα;
3. Ποιες λεπτομέρειες δίνονται για την ανέγερση του πρώτου μνημείου στη σύγχρονη εποχή στη χώρα μας;
4. Ποιες αντιπαραθέσεις δημιούργησε η ανέγερσή του;

Μετά την παρακολούθηση:

1. Πώς η μουσική και οι ήχοι επηρεάζουν τη διάθεση του θεατή;
2. Ποια σημασία έχουν τα σύμβολα και οι εικόνες που χρησιμοποιούνται;
3. Τι ρόλο παίζει η γλώσσα που χρησιμοποιείται (π.χ. επίσημη, ανεπίσημη, λογοτεχνική) στην κατανόηση του θέματος;
4. Τι σου προκάλεσε περισσότερη εντύπωση και γιατί; Ποια συναισθήματα σου δημιούργησε το βίντεο;
5. Συζήτησε στην τάξη: (α) πώς το βίντεο συμβάλλει στην κατανόηση της σημασίας του μνημείου, (β) εάν το βίντεο μπορεί να προκαλέσει προβληματισμό για τον πόλεμο και τις θυσίες και (γ) πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκπαιδεύσει τους/τις μαθητές/-τριες για την ιστορία και τη σημασία της μνήμης και τον σεβασμό απέναντι στα ιστορικά μας μνημεία.

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιο τους

Κείμενο 5

«Ταξίδι... ιστορικής μνήμης από τη Σκιάθο στην Ύδρα»

Το παραδοσιακό καΐκι «ΕΛΕΝΗ Π.», «γεννημένο» στη Σκιάθο, «αναθρεμμένο» στην Ύδρα, γίνεται ο «θαλασσινός δεσμός» για αυτά τα δύο νησιά, που από κοινού αφηγούνται ένα εκθεσιακό ταξίδι με τίτλο «Η άλλη θάλασσα» στο Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας. Το «ΕΛΕΝΗ Π.» είναι ένα από τα μεγαλύτερα καΐκια τύπου Περάματα¹⁰, κατασκευασμένο στη Σκιάθο, προερχόμενο από την τέχνη και την εμπειρία των караβομαραγκών της Αγίας Παρασκευής του Τσεσμέ, των ανθρώπων που έφτασαν στο νησί των Σποράδων με τα αλιευτικά τους για μια νέα πατρίδα!

«Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και η απότιση ενός είδους φόρου τιμής στους Μικρασιάτες πρόσφυγες-πρωταγωνιστές αυτής της προ εκατό χρόνων ζοφερής ιστορικής περιόδου της χώρας μας ήταν η πρωταρχική αιτία αυτού του εκθεσιακού ταξιδιού από τη Σκιάθο προς την Ύδρα», λέει η διευθύντρια του ΙΑΜΥ, Ντίνα Αδαμοπούλου, συστήνοντάς μας ταυτόχρονα τον ένδοξο πλου του «ΕΛΕΝΗ Π.» και τις επίμονες προσπάθειες για τη διάσωσή του τα τελευταία είκοσι χρόνια!

«Τα δύο πανέμορφα νησιά, η Ύδρα και η Σκιάθος, συνδέονται εσαεί μέσω του «ΕΛΕΝΗ Π.», που έχει κηρυχθεί ως διατηρητέο ιστορικό μνημείο από το υπουργείο Πολιτισμού, ένα καΐκι που γεννήθηκε στη Σκιάθο και ανδρώθηκε στην Ύδρα, μεταφέροντας αγόγγυστα τα τροφοεφόδια του νησιού για πάνω από 50 χρόνια», εξηγεί η κ. Αδαμοπούλου.

Η ιστορία αυτή στάθηκε η κύρια αφορμή για τη μεταφορά από τη Σκιάθο στην Ύδρα της έκθεσης «Η άλλη θάλασσα», που πραγματοποιείται, εκτός των άλλων, στο πλαίσιο επετειακής διοργάνωσης του Ιστορικού Αρχείου-Μουσείου Ύδρας και του Δήμου Σκιάθου για τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Συμμετέχουν 40 καταξιωμένοι εικαστικοί δημιουργοί και τα έργα υλοποιήθηκαν προκειμένου να εγκατασταθούν στον εσωτερικό χώρο, στη μεγάλη αίθουσα στο ισόγειο του μουσείου, αλλά και ανάμεσα στα μόνιμα εκθέματα των συλλογών, συνομιλώντας έτσι με σεβασμό και οπτική συνέπεια με τα ιστορικά συμβάντα που επηρέασαν την ιστορία και τον πληθυσμό του νησιού της Σκιάθου. Κειμήλια και παλιές φωτογραφίες με τις οικογενειακές αφηγήσεις και με την άσβεστη μνήμη των Μικρασιατών της Σκιάθου συνυπάρχουν με τα κυριολεκτικά και τα μεταφορικά βάθη της άλλης θάλασσας της ζωής των ανθρώπων αυτών. «Μιας άλλης θάλασσας που την κολύμπησε στους στίχους του ο Σεφέρης, που τη νοστάλγησε το ύστατο βλέμμα του Αγγελόπουλου. Μιας άλλης θάλασσας που οι συμμετέχοντες εικαστικοί την έτρεψαν σε νέο, συναρπαστικό βιωμένο αφήγημα και εντελώς προσωπική τους υπόθεση αγάπης και μνήμης», προσθέτει η κ. Αδαμοπούλου.

Με αμιγή ελληνικό πληθυσμό 5.000 κατοίκων, η Αγία Παρασκευή ήταν το σπουδαιότερο καπετανοχώρι της χερσονήσου της Ερυθραίας, με περισσότερα από 300 αλιευτικά πλοία, που έφταναν μέχρι την Αδριατική -ένα χωριό μοναδικό για τον

Τουριστικός οδηγός

10. Πέραμα: είδος βάρκας ή σχεδιάς που χρησιμοποιείται ως πορθμείο

αλιευτικό στόλο του και τα υψηλά ετήσια εισοδήματα σε χρυσές λίρες εκ της αλιείας. Με τράτες και ανεμότρατες σπάνιες ή και ανύπαρκτες για την υπόλοιπη Μικρά Ασία και την Ελλάδα, με ψαροπούλες και καϊκια, οι κάτοικοι του χωριού ήταν ξακουστοί για τις επιτυχίες και τις γνώσεις τους στη ναυτοσύνη και την ψαρική τέχνη. Και όταν οι τουρκικές ορδές επιτέθηκαν στους Έλληνες της Μικράς Ασίας, τα αλιευτικά της Ερυθραίας, μεταφέροντας όσους μπορούσαν, έσωσαν χιλιάδες ανθρώπους από βέβαιο θάνατο.

Η έκθεση διοργανώθηκε από το Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας και τον Δήμο Σκιάθου, με την επιμέλεια της ιστορικού Τέχνης Ίριδας Κρητικού.

[Πηγή: Ξένια Στούκα, *Ελεύθερος Τύπος*, 02/11/2022 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. α. Ποιος είναι ο πομπός του κειμένου;

(α) η διευθύντρια του ΙΑΜΥ. (β) η ιστορικός Τέχνης Ίριδα Κρητικού. (γ) οι κάτοικοι της Αγίας Παρασκευής. (δ) οι συμμετέχοντες στην έκθεση. (ε) η δημοσιογράφος.

β. Ποιος είναι ο δέκτης του κειμένου;

(α) το ευρύ κοινό. (β) οι κάτοικοι της Ύδρας και της Σκιάθου. (γ) οι ιστορικοί. (δ) οι εικαστικοί.

2. α. Ποιο είναι το κειμενικό είδος;

(α) ρεπορτάζ. (β) κριτική. (γ) ιστορικό δοκίμιο. (δ) χρονογράφημα.

β. Ποιοι κειμενικοί τύποι εντοπίζονται στο κείμενο;

(α) περιγραφή. (β) αφήγηση. (γ) διάλογος. (δ) εξήγηση. (ε) όλα τα παραπάνω.

3. α. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου;

(α) να ενημερώσει για ένα εκθεσιακό ταξίδι. (β) να πείσει για τη σημασία της ιστορικής μνήμης. (γ) να διασκεδάσει τον αναγνώστη. (δ) όλα τα παραπάνω.

β. Ποια γλωσσικά μέσα χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί ο σκοπός του κειμένου;

(α) περιγραφικό λεξιλόγιο. (β) ρητορικά ερωτήματα. (γ) μεταφορές. (δ) όλα τα παραπάνω.

4. Πώς οργανώνεται η πληροφορία στο κείμενο;

(α) με χρονολογική σειρά. (β) με θεματική σειρά. (γ) με αιτιολογική σειρά. (δ) με άλλη σειρά.

5. α. Πώς το κείμενο λαμβάνει υπόψη το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο;

(α) με αναφορές στην ιστορία της Μικράς Ασίας. (β) με αναφορές στην τέχνη. (γ) με αναφορές στην επικαιρότητα. (δ) με όλα τα παραπάνω.

β. Ποια είναι η σχέση του κειμένου με το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο;

(α) Αναφέρεται σε ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός, τη Μικρασιατική Καταστροφή. (β) Εστιάζει στην τέχνη και στον πολιτισμό. (γ) Θίγει ζητήματα μνήμης και ταυτότητας. (δ) Όλα τα παραπάνω.

6. Πώς το κείμενο συνδέεται με άλλα κείμενα για τη Μικρασιατική Καταστροφή;

(α) Συμπληρώνει την υπάρχουσα γνώση με νέες πληροφορίες. (β) Παρουσιάζει μια διαφορετική οπτική γωνία για το θέμα. (γ) Εστιάζει σε άγνωστες πτυχές της ιστορίας. (δ) Όλα τα παραπάνω.

7. Πώς το κείμενο ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του/της αναγνώστη/-τριας;

(α) Παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον ιστορικό θέμα. (β) Χρησιμοποιεί γλώσσα εύληπτη και κατανοητή. (γ) Εμπειρέχει οπτικά στοιχεία που εμπλουτίζουν την εμπειρία του/της αναγνώστη/-τριας. (δ) Όλα τα παραπάνω.

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

«Πτολεμαΐδα: 12 μαθητές Γενικών Λυκείων ετοιμάζονται για το ταξίδι της ιστορικής μνήμης»

Άσβεστη τη φλόγα της μνήμης αλλά και της γνώσης για τα τραγικά γεγονότα που εκτυλίχθηκαν κατά την περίοδο της Γερμανικής κατοχής σε μαρτυρικούς οικισμούς της Εορδαίας διατηρεί το πρόγραμμα μαθητικών ανταλλαγών «Πολιτισμός μνήμης: Μεσόβουνο-Πύργοι-Ερμακιά» που, ύστερα από τρία χρόνια διακοπής λόγω πανδημίας, επαναλειτούργει.

Πρόκειται για μία δράση με πρωταγωνιστές Έλληνες και Γερμανούς μαθητές, οι οποίοι με επισκέψεις σε τόπους μαρτυριών στις δύο χώρες, κατά την περίοδο 1941-1944, μαθαίνουν για την ιστορία και διδάσκονται, ώστε, ως πολίτες του αύριο, να μην επιτρέψουν την αναβίωση εφιαλτικών καταστάσεων, που αιματοκύλησαν την ανθρωπότητα, περιφρουρώντας συγχρόνως το δικαίωμα των λαών για λευτεριά και κοινωνική αξιοπρέπεια.

Ήδη, δώδεκα μαθητές των τριών Γενικών Λυκείων της Πτολεμαΐδας και τρεις καθηγητές ετοιμάζουν τις αποσκευές τους για να μεταβούν στις 9 Μαρτίου στην περιοχή Delmerhost, πενήντα χιλιόμετρα μακριά από τη Βρέμη, όπου θα τους υποδεχθεί αντιπροσωπεία από το Γερμανικό Σχολείο με το οποίο και έχουν αδελφοποιηθεί, ενώ στο πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου αναμένεται στην Εορδαία ισάριθμη αποστολή των Γερμανών συνομηλίκων τους. Φέτος, την ευθύνη υλοποίησης του προγράμματος έχει το 2ο Γενικό Λύκειο Πτολεμαΐδας.

[Πηγή: Αναστασία Παπαντώνη, EPT News, 01/02/23]

Δραστηριότητες

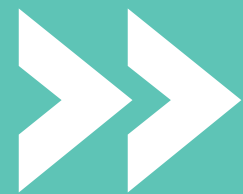

1. Ποιες πληροφορίες δίνονται στο κείμενο αναφορικά με το πρόγραμμα μαθητικών ανταλλαγών; Ποιος είναι ο δέκτης του;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου; **(α)** Να ενημερώσει για ένα πρόγραμμα ανταλλαγών μαθητών/-τριών. **(β)** Να πείσει για τη σημασία της μνήμης και της ιστορικής γνώσης. **(γ)** Να προωθήσει τον τουρισμό στην περιοχή της Εορδαίας. **(δ)** Να διασκεδάσει τον/την αναγνώστη/-τρια.
3. Ποια είναι η σημασία του προγράμματος ανταλλαγών;
(α) Βοηθούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. **(β)** Προωθούν την αλληλοκατανόηση και τον σεβασμό. **(γ)** Ενθαρρύνουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία. **(δ)** Όλα τα παραπάνω.
4. Πώς το κείμενο αξιοποιεί το ιστορικό πλαίσιο για να πείσει τον/την αναγνώστη/-τρια;
(α) Κάνοντας αναφορά στα τραγικά γεγονότα της Γερμανικής κατοχής. **(β)** Υπενθυμίζοντας τη σημασία της μνήμης και της ιστορικής γνώσης. **(γ)** Δείχνοντας τη σημασία της φιλίας και της συνεργασίας. **(δ)** Όλα τα παραπάνω.
5. Πώς η γλώσσα του κειμένου προσαρμόζεται στο κοινωνικό και επικοινωνιακό πλαίσιο; Το κείμενο χρησιμοποιεί:
(α) επίσημη και τυπική γλώσσα **(β)** ανεπίσημη και φιλική γλώσσα **(γ)** λογοτεχνικά σχήματα **(δ)** απλή και χιουμοριστική γλώσσα.
6. Συζήτησε στην τάξη για τη δική σου εμπειρία από μια επίσκεψη σε μνημείο ή τόπο ιστορικής μνήμης με το σχολείο σου.
7. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να δημιουργήσετε μία αφίσα για να προωθήσετε το πρόγραμμα ανταλλαγών «Πολιτισμός μνήμης».

«Ανθρώπινα δικαιώματα: θεωρία και πράξη»

07

Χέρια που κρατούν τη γη

[Πηγή: freepik]

- ▶ Γιατί ο δημιουργός της εικόνας επέλεξε να παρουσιάσει τις πληροφορίες με αυτόν τον τρόπο; Ποιους συμβολισμούς διακρίνεις;
- ▶ Δώσε μια εναλλακτική λεζάντα στην εικόνα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Παιδιά σε κίνηση»

Εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο βρίσκονται σε κίνηση. Έχασαν το σπίτι τους. Ξεφεύγουν από τη φτώχεια, τη βία ή την καταστροφή. Μπορεί να καταλήξουν θύματα εκμετάλλευσης ή κακοποίησης. Ο προορισμός τους είναι άγνωστος. Κινούνται μέσα στις χώρες ή διασχίζουν τα σύνορα, συνοδευόμενα ή μη. Αναγκάζονται να μεταναστεύσουν, είναι θύματα απαγωγής, πρόσφυγες, νομάδες... Τα παιδιά σε κίνηση είναι αόρατα και αγνοημένα. Δεν ακούγονται. Αντιμετωπίζονται ως απειλή και όχι ως παιδιά.

33 εκατομμύρια παιδιά και νέοι κάτω από 20 χρονών αφήνουν το σπίτι τους για να διασχίσουν τα σύνορα και να μεταναστεύσουν. 20 εκατομμύρια από αυτά διαμένουν σε χώρες με χαμηλά εισοδήματα (60%). 13 εκατομμύρια διαμένουν σε αναπτυγμένες χώρες (41%). Επιπλέον, εκατομμύρια παιδιά μετακινούνται εντός των χωρών, ειδικά σε χώρες με χαμηλά εισοδήματα. Τα φαινόμενο είναι παγκόσμιο. Ο αριθμός τους αναμένεται να αυξηθεί μέσα στα επόμενα χρόνια.

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μετακινούνται και να προστατεύονται. Οι κυβερνήσεις έχουν την υποχρέωση να προστατεύουν όλα τα παιδιά και τα παιδιά σε κίνηση. Αλλά, συχνά, δεν καταφέρνουν να το κάνουν.

Η Destination Unknown (Προορισμός Άγνωστος) είναι μια πολυετής διεθνής εκστρατεία που διευθύνεται από την οργάνωση Terre des Hommes (Γη των Ανθρώπων)

πων). Την υποστηρίζουν οργανώσεις από διάφορες χώρες του κόσμου, που ενώνουν τις δυνάμεις τους για την προστασία των παιδιών σε κίνηση και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και των κυβερνήσεων στο θέμα αυτό. Στην Ελλάδα την εκστρατεία έχει αναλάβει η ΑΡΣΙΣ.

Η ΑΡΣΙΣ είναι κοινωνική μη κυβερνητική οργάνωση, που δραστηριοποιείται από το 1992, για την υποστήριξη των παιδιών και των νέων που βιώνουν επιβαρυντικές συνθήκες ζωής, για την ομαλή ανάπτυξή τους και την πρόσβασή τους στα κοινωνικά αγαθά. Συνθήκες, όπως η ανεπαρκής υποστήριξη από την οικογένεια, η παραμέληση, η κακοποίηση, η εκμετάλλευση, η απόρριψη από το εκπαιδευτικό σύστημα, η μετανάστευση, η προσφυγιά, η έλλειψη στέγης, η ανεργία, η σύγκρουση με τον νόμο, η διαβίωση σε ιδρύματα ή σωφρονιστικά καταστήματα κ.ά.

Το όραμα της ΑΡΣΙΣ είναι μια κοινωνία με ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους και σεβασμό στα δικαιώματά τους, όπως αυτά αναφέρονται στην ελληνική και διεθνή νομοθεσία, ιδίως τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Αποστολή της ΑΡΣΙΣ είναι η ανάληψη δράσεων για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσει μεθοδολογίες και εργαλεία για την υποστήριξη των νέων, οργανώνει και συμμετέχει σε δίκτυα, συνεργάζεται με δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις και διατυπώνει προτάσεις στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής για τα παιδιά και τους νέους.

[Πηγή: Καμπάνια- «Destination Unknown», ΑΡΣΙΣ (ιστολόγιο, διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. **α.** Ποιοι είναι οι λόγοι που αναγκάζουν τα παιδιά να μετακινούνται; **β.** Ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιών σε κίνηση;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του πομπού και με ποιον τρόπο τον επιτυγχάνει;
3. **α.** Σε ποιον βασικό κειμενικό τύπο ανήκει το συγκεκριμένο κείμενο; Να επιλέξεις από τα παρακάτω:
α) περιγραφικό **γ)** εξηγητικό
β) αφηγηματικό **δ)** επιχειρηματολογικό
β. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του κειμένου που το κατατάσσουν σε αυτόν τον κειμενικό τύπο;
4. **α.** Σε ποιο κειμενικό είδος θα ενέτασες το παραπάνω κείμενο;
α) δημοσιογραφικό άρθρο **γ)** κοινωνική κριτική
β) πληροφοριακή έκθεση **δ)** κοινωνικό δοκίμιο
β. Ποια υφολογικά και θεματικά στοιχεία αιτιολογούν την επιλογή σου;
5. Είναι η Παγκόσμια Ημέρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ποιες πρωτοβουλίες θα παραινέσεις να πάρουν: **α)** ένας γονιός, **β)** ένα παιδί, **γ)** ένας/μία παιδαγωγός, **δ)** ένας/μία πολιτικός, **ε)** ένας/μία εθελοντής/εθελόντρια και **στ)** ένας/μία καλλιτέχνης για να γνωστοποιήσουν το ζήτημα και να ευαισθητοποιήσουν κι άλλους ανθρώπους;
6. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, κάθε ομάδα θα επιλέξει ένα από τα δικαιώματα των παιδιών. Να δημιουργήσετε μία σελίδα κόμικ ή μια απλή ιστορία που θα αναφέρεται σε ένα παιδί που αντιμετωπίζει μια πρόκληση σχετικά με το συγκεκριμένο δικαίωμα. Να παρουσιάσετε τις ιστορίες σας στην τάξη και να συζητήσετε τρόπους αντιμετώπισης.

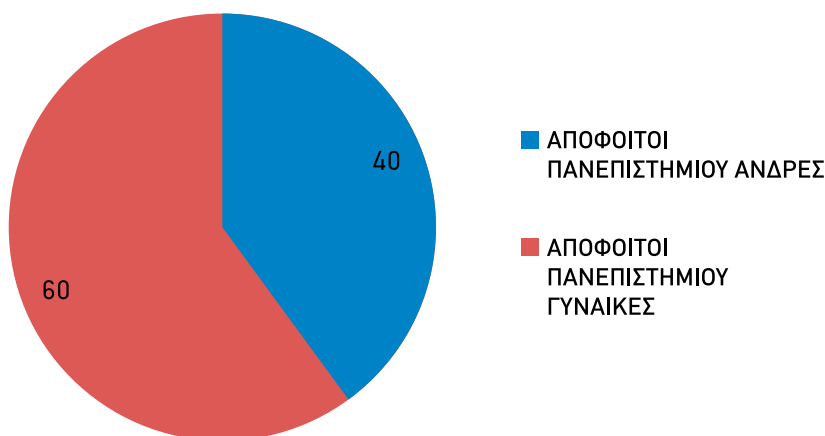

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέληξε τον Ιούνιο σε συμφωνία για την ύπαρξη υποχρεωτικού ποσοστού εκπροσώπησης γυναικών (40%) στα υψηλότερα διοικητικά κλιμάκια των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών, μέχρι το 2026.

Μία συμφωνία που χρειάστηκε σχεδόν 10 χρόνια για να επιτευχθεί, αφού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε καταθέσει την πρόταση για την ισορροπία των φύλων στα διοικητικά συμβούλια εταιρειών από τον Νοέμβριο του 2012. Στόχος της ήταν η βελτίωση της διαφάνειας στην επιλογή των διοικητικών συμβουλίων για τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες. Ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε την πρόταση το 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν κατάφερε να καταλήξει σε συμφωνία για σχεδόν δέκα χρόνια, με ορισμένα κράτη μέλη, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, να θεωρούν ότι τα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ ήταν αρκετά δεσμευτικά και δεν αποτελούσαν τον καλύτερο τρόπο για την επίτευξη του στόχου.

Ας δούμε πρώτα κάποια δεδομένα:

- Παρόλο που στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλος αριθμός γυναικών με αξιοσημείωτα προσόντα, με το 60% μάλιστα των αποφοίτων πανεπιστημίου να είναι γυναίκες, η εκπροσώπησή τους σε υψηλότερες ιεραρχικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών συμβουλίων των εταιρειών, παραμένει χαμηλή.
- Τον Οκτώβριο του 2021, κατά μέσο όρο, μόνο το 30,6% των μελών των διοικητικών συμβουλίων και μόλις το 8,5% των προέδρων των διοικητικών συμβουλίων ήταν γυναίκες (από 10,3% και 3% το 2011 -μια σημαντική, αλλά και πάλι όχι επαρκής αύξηση).

Τι αλλάζει, λοιπόν, με τη νέα συμφωνία:

Η νέα οδηγία, που αποτελεί μέρος της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισότητα των φύλων μέχρι το 2025, θέτει ως στόχο για τις εισηγμένες εταιρείες της ΕΕ, με τουλάχιστον 250 εργαζόμενες/ους, να επιταχύνουν την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ των φύλων.

Καθορίζει πως μέχρι το 2026, το υποεκπροσωπούμενο φύλο -το γυναικείο εν προκειμένω- θα πρέπει κάθε φορά να αποτελεί το 40% του διοικητικού συμβουλίου και το 33% των διευθυντικών στελεχών, ενώ παράλληλα οι εταιρείες αυτές θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες διορισμού των ατόμων είναι σαφείς και

διαφανείς και ότι οι υποψήφιοι και οι υποψήφιες θα αξιολογούνται αντικειμενικά με βάση τα ατομικά τους προσόντα, ανεξαρτήτως φύλου.

Και αν δεν τα καταφέρουν;

Οι εταιρείες που αδυνατούν να επιτύχουν τον στόχο της παρούσας οδηγίας πρέπει να αναφέρουν τους λόγους και τα μέτρα που λαμβάνουν για την αντιμετώπιση αυτής της αδυναμίας.

Τα κράτη μέλη θα εφαρμόζουν κυρώσεις αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές στις εταιρείες που δεν συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις για την επιλογή και αιτιολόγηση. Οι κυρώσεις αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν πρόστιμα και ακύρωση του διορισμού του επιλεγμένου ατόμου.

[Πηγή: *Women on Top*, 2/9/2022 (ιστολόγιο, διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. **α.** Ποια αντίφαση παρατηρείται στην αντιμετώπιση των γυναικών στον εργασιακό τομέα και στις δυνατότητες εξέλιξής τους; **β.** Τι αλλάζει σύμφωνα με τη νέα οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
2. Τι είδους κείμενο είναι αυτό που διάβασες παραπάνω και ποιο είναι το θέμα του;
3. Ποια είναι η δομή του κειμένου και πώς η δομή του βοηθά στην κατανόηση του θέματος;
4. Να αποτυπώσεις με λογιστικό φύλλο ανοιχτού κώδικα τα δεδομένα που αποτυπώνονται στην παράγραφο του κειμένου («καθορίζει... φύλου») για τα μέλη και τους προέδρους των ΔΣ από το 2011 έως το 2021.

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

1. Να υπογραμμίσεις τις μετοχές στα Κείμενα 1 και 2 (βλ. ενότητα 7, Βιβλίο Μαθητή, σσ. 158-159 για τη σχετική θεωρία).
2. Για καθένα από τα παρακάτω ρήματα, από τα Κείμενα 1 και 2, να σχηματίσεις την επιρρηματική μετοχή: *έχασαν, ξεφεύγουν, μπορεί, είναι, διασχίζουν, ενώνουν, έχει αναλάβει, οργανώνει, τέθηκε, ξεκινήσουν, δημιουργεί, καθιστά, θέλει, υπηρετήσει*

Ορθογραφία μετοχών

-ώντας	
-οντας	

3. Συμπλήρωσε τον πίνακα:

Ρήμα	Μετοχή ενεστώτα	Μετοχή παρακειμένου	Παθητική μετοχή
διαγράφω			
υποστηρίζω			
στοχεύω			
ενισχύω			
αποτελώ			
αυξάνω			

4. Να αντικαταστήσεις κάποια από τα παρακάτω ρήματα των περιόδων με μετοχές, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να μην αλλάξει το νόημα της περιόδου.

α. Αναγκάζονται να μεταναστεύσουν, είναι θύματα απαγωγής, πρόσφυγες, νομάδες. (Κείμενο 1)

β. Η Destination Unknown (Προορισμός Άγνωστος) είναι μία πολυετής διεθνής εκστρατεία που διευθύνεται από την οργάνωση Terre des Hommes (Γη των Ανθρώπων). (Κείμενο 1)

γ. Την υποστηρίζουν οργανώσεις από διάφορες χώρες του κόσμου, που ενώνουν τις δυνάμεις τους για την προστασία των παιδιών σε κίνηση και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών και των κυβερνήσεων στο θέμα αυτό. (Κείμενο 1)

δ. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσει μεθοδολογίες και εργαλεία για την υποστήριξη των νέων, οργανώνει και συμμετέχει σε δίκτυα, συνεργάζεται με δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις και διατυπώνει προτάσεις στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής για τα παιδιά και τους νέους. (Κείμενο 1)

5. Είναι η Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σου ζητήθηκε να αναρτήσεις την περίληψη του Κειμένου 1 ή 2 στο Blog του Σχολείου σου. Να γράψεις μια περίληψη 60 – 80 λέξεων. Εναλλακτικά, μπορείς να δημιουργήσεις ένα βίντεο με την περίληψή σου και να το εμπλουτίσεις με ψηφιακή αφήγηση και εικόνες, με σκοπό να το αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για να προβληματίσεις τους/τις συνομηλίκους/-ές σου.

Ιστολόγιο

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Για τις παρακάτω λέξεις των Κειμένων 1 και 2 να κυκλώσεις τις συνώνυμες τους λέξεις/φράσεις. Για κάποιες λέξεις περισσότερες από μία επιλογή είναι σωστές.

αποτίμηση: αξιολόγηση, απολογισμός, εκτίμηση

αφετηρία: αρχή, ξεκίνημα, εκκίνηση, αφορμή

κατοχύρωση: στήριξη, εξασφάλιση, προστασία

ένταξη: ενσωμάτωση, ομοιομορφία

αποτελώ: συνιστώ, πραγματοποιώ

κατάκτηση: απόκτηση, επιτυχία, νίκη

Λεξιλόγιο:
Δικαιώματα

τομέας: κλάδος, περιοχή, χωράφι

μεγέθυνση: αύξηση, σμίκρυνση, ανάπτυξη

εξάλειψη: εμφάνιση, εξαφάνιση, απαλοιφή

κατάρτιση: επαγγελματισμός, εξειδίκευση

προωθώ: προάγω, υποστηρίζω, υιοθετώ

ενίσχυση: ενδυνάμωση, εξάπλωση

επιδίωξη: στόχος, αποτέλεσμα

συμφιλίωση: ειρήνευση, άρση διαφωνίας, διαφωνία, εξομάλυνση σχέσεων

προφανής: εμφανής, φανερός, ασαφής, διακριτός

αρωγή: αγωγή, βοήθεια

2. Να αντικαταστήσεις τις ακόλουθες λέξεις από τα Κείμενα 1 και 2 με **αντώνυμα**:
ξεφεύγουν, φτώχεια, άγνωστος, θύματα, αόρατα, αγνοημένα, παγκόσμιο, επιβαρυντικές, πρόσβαση, ανεπαρκής, απόρριψη, έλλειψη (Κείμενο 1), μεγέθυνσης, επιθυμητή, αύξησης, έλλειμμα, απαραίτητη, διευκολυνθεί (Κείμενο 2).
3. Να δημιουργήσεις προτάσεις με τις φράσεις:
ίσα δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευκαιρίες - ισότητα φύλων - απόρριψη από το εκπαιδευτικό σύστημα - θύματα εκμετάλλευσης ή κακοποίησης
4. **α.** Να δημιουργήσεις παράγωγα και σύνθετα για τις λέξεις **ωθώ** και **κτήση**.
β. Επίλεξε κάποιες από τις λέξεις που θα δημιουργήσεις για να γράψεις ενδεικτικές προτάσεις που να αναδεικνύουν τη σημασία τους.

Γλωσσάρι:
Καταπάτηση
δικαιωμάτων

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3

[Πηγή: ARKAS, facebook]

1. Ποιος είναι ο πομπός, ο δέκτης και ο σκοπός δημιουργίας του παραπάνω κειμένου;
2. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει;
3. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί η εικόνα; Γιατί;
4. Πώς χρησιμοποιεί ο Αρκάς τα χρώματα και τη γλώσσα; Πώς τα χρώματα και η γλώσσα επηρεάζουν το μήνυμα;
5. Να γράψεις ένα δικό σου σύνθημα.

Αναζήτηση [Πρώτα άνθρωπος και μετά πολίτης | Efsyn Podcast | ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ | 16.08.23 | 15:38 | Τάσος Τσακίρογλου] το παραπάνω podcast.

Πριν από την ακρόαση:

1. Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του πολίτη;
2. Ποιος είναι ο ρόλος του πολίτη στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων; Άκουσε το podcast του Τάσου Τσακίρογλου και απάντησε στις ερωτήσεις.

Κατά την ακρόαση:

[0.20'-0.40']

1. Πότε συντάχθηκε η «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη»; Πώς χαρακτηρίζει ο πομπός τη Διακήρυξη; Τι τονίζει η διακήρυξη;

[0.42'-1.33']

2. Στο βιβλίο του «Εναντίον της αντιδραστικής σκέψης», ποια αλλαγή αναφέρει ο Γάλλος δημοσιογράφος και σκηνοθέτης ντοκιμαντέρ, Raphael Glucksmann, ότι επήλθε στην ισορροπία των δύο πόλων αυτού του επαναστατικού κειμένου; Πού μας οδήγησε αυτό;

[1.34'-1.47']

3. Ποιες συνέπειες επέφερε αυτή η αλλαγή; Τι ξεχάσαμε εντελώς;

[1.48'-2.38']

4. Πού οδήγησε η νεοφιλελεύθερη επανάσταση της δεκαετίας '70, σύμφωνα με τους συγγραφείς του βιβλίου «Ευτυχοκρατία: πώς η βιομηχανία της ευτυχίας κυβερνά τη ζωή μας»; Σε τι έχουν μετατραπεί η εργασία, η εκπαίδευση, η υγεία, η αγάπη, η ταυτότητα και η κοινωνική πρόοδος;

[3.00'-3.23']

5. Ποιος ευθύνεται τελικά για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε;

[3.24'-3.48']

6. Γιατί δεν είναι τυχαία η αποσύνδεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τα δικαιώματα του πολίτη;

[4.34'-4.57']

7. Τι προτείνει ο πομπός;

Μετά την ακρόαση:

1. Πώς χρησιμοποιήθηκε η μουσική στο βίντεο για να δημιουργήσει μια συγκεκριμένη ατμόσφαιρα;

Δικαιώματα
παιδιών

Β. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

Β1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιο τους

Κείμενο 5

«Ξενοδοχείον Το Σύστημα»

«Είμαι οπαδός εκείνου του συστήματος, που παρέχει στο άτομο το μέγιστο των υπηρεσιών με το μίνιμουμ των ενοχλήσεων». Όπως βλέπετε, το κριτήριό μου για την υποστήριξη ενός πολιτικο-κοινωνικο-οικονομικού συστήματος είναι εντελώς πρακτικό. Με ενδιαφέρει το αποτέλεσμα. Τι προσφέρει στον πολίτη -σε σχέση με το τι του ζητάει.

Σ' άλλο μου βιβλίο είχα γράψει πως «η καλύτερη εξουσία είναι αυτή που επεμβαίνει λιγότερο στη ζωή μου». Αυτή, δηλαδή, που με αφήνει να διαλέγω, να εκδηλώνομαι, να ολοκληρώνομαι, όπως θέλω. Αυτό είναι το ένα βασικό κριτήριο ενός καλού συστήματος -και είναι, ας πούμε, αρνητικό. Το άλλο είναι θετικό: Τι υπηρεσίες μου προσφέρει το σύστημα (γιατί δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε: το σύστημα υπάρχει για να υπηρετεί εμάς -και μόνο γι' αυτό). Αν λοιπόν οι υπηρεσίες είναι καλές και υπάρχει και ελευθερία, τότε αυτό είναι το καλύτερο σύστημα και δεν με νοιάζει ούτε πώς το λένε ούτε τι πιστεύει. Έχει ελεύθερους, χαρούμενους και ευτυχισμένους πολίτες.

Ας υποθέσουμε πως κάποιος έρχεται από άλλον πλανήτη (άνθρωπος, όμως, σαν και μας) και θέλει να διαλέξει τον τόπο που θα μείνει. Φαντάζομαι πως, σαν λογικός και πρακτικός άνθρωπος, θα έκανε ένα ερωτηματολόγιο -και με βάση αυτό θα βαθμολογούσε τα διάφορα συστήματα.

Έτσι π.χ. θα ρωτούσε: μπορεί κανείς, χωρίς συνέπειες, να κριτικάρει ανοιχτά την κυβέρνηση; Μπορεί κανείς να φιλήσει το κορίτσι του στο δρόμο; Μπορεί να είναι μαύρος, Εβραίος, βουδιστής ή αναρχικός, χωρίς συνέπειες; Μπορεί να φύγει όποτε θέλει στο εξωτερικό; Πόσες ώρες χρειάζεται για να περάσει ένα αυτοκίνητο από τον (εκάστοτε) Χολαργό; Πόσα ημερομίσθια ανειδίκευτου εργάτη χρειάζονται για να αγοραστεί ένα κοστούμι ή ένα ψυγείο; Το ερωτηματολόγιο θα κάλυπτε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, εθνικό εισόδημα, κατά κεφαλήν εισόδημα και ψαλίδα ανισότητας, φόρους, ευκαιρίες μόρφωσης και επαγγέλματος, ευκολίες που παρέχονται (δρόμοι, μέσα συγκοινωνίας, αποχέτευση, τηλέφωνα, πάρκινγκ, τηλεόραση) ακόμη και την «ποιότητα» ζωής -που βέβαια δύσκολα αναλύεται σε ερωτήσεις. Εγώ προτείνω σαν κριτήριο (και άρα σαν αφετηρία για τα ερωτήματα) τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες: Ελευθερία, μόρφωση, εργασία, ασφάλιση, άνεση. Ίσως πάλι πει κανείς πως μερικά συστήματα δεν προσφέρουν τώρα ελευθερία και άνεση -για να τις προσφέρουν στις επόμενες γενεές.

Σε όσους βρουν την ιδεολογία μου ισχνη της χαρίζω έναν άλλο τίτλο: «Ιδεολογία του ανθρώπου». Τίποτε άλλο δεν υποστηρίζω, παρά πως το σύστημα πρέπει να κόβεται στα μέτρα του ανθρώπου. Πως πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στις επιθυμίες του. Κι όχι -όπως καταντήσαμε σήμερα- να μελετάμε θεωρητικά ένα σύστημα

Χαρακτηριστικά
δοκιμίου

και μετά να προσπαθούμε να προσαρμόσουμε (με το ζόρι) τους ανθρώπους σ' αυτό.

Ποιες είναι οι ανάγκες του ανθρώπου; Μας τις μαθαίνει και η επιστήμη και η πείρα. Η σωστή θεωρία του μάρκετινγκ, που πρεσβεύει πως τα προϊόντα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καταναλωτών, θα μπορούσε να μας χρησιμεύσει σαν θεωρητικό υπόδειγμα. (Είναι δημοκρατικότερο το μάρκετινγκ από όσο νομίζουμε).

Εύχομαι, κάποτε, τα συστήματα να γίνουν πραγματικά στα μέτρα του ανθρώπου. Για να μπορέσουν όλοι οι άνθρωποι να περάσουν τις σύντομες διακοπές τους στη γη, σε ένα καλό, άνετο και ζεστό ξενοδοχείο...

[Πηγή: Νίκος Δήμου, *Καπιταλισμού Εγκώμιον και άλλες σάτιρες (Διαδημιστικά Αντί-Κείμενα)*, εκδ. Πατάκης, Αθήνα 2014 (δισκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Τι είδους κείμενο είναι το απόσπασμα; Ποιο είναι το θέμα του; Πώς ο συγγραφέας υποστηρίζει την άποψή του;
2. Ποιες είναι οι κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες και ποιο κοινωνικό σύστημα θεωρείται τέλειο, σύμφωνα με το κείμενο;
3. Να σχολιάσεις τη σύγκριση που κάνει ο συγγραφέας μεταξύ του κοινωνικού συστήματος και ενός ξενοδοχείου. Τι πετυχαίνει με αυτή;
4. Πώς θα χαρακτήριζες το ύφος του κειμένου; Γιατί;
5. Ο συγγραφέας προτείνει ένα ερωτηματολόγιο για την αξιολόγηση των κοινωνικών συστημάτων. Συμπλήρωσέ το με επιπρόσθετες ερωτήσεις.
6. Να συζητήσεις τις απόψεις του συγγραφέα για τη σχέση μεταξύ του ατόμου και του κοινωνικού συστήματος. Συμφωνείς ή διαφωνείς;

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 6

«Μία ταινία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»

Από το 1948, η 10η Δεκεμβρίου έχει οριστεί ως η Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε ανάμνηση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από τη γενική συνέλευση του ΟΗΕ. Τιμώντας τη συγκεκριμένη επέτειο, στην Κινηματογραφική Στήλη του *Tnxs.gr*, συγκεντρώσαμε και παρουσιάζουμε χαρακτηριστικές κινηματογραφικές δημιουργίες, οι οποίες κυκλοφόρησαν στις Αίθουσες τον 21ο αιώνα και αναδεικνύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ των οποίων βρίσκεται και η παρακάτω.

«Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.» – 1ο Άρθρο της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Ο.Η.Ε.

«Το Λιβάδι που Δακρύζει» (2004) του Θόδωρου Αγγελόπουλου

Άρσις:
Κοινωνική οργάνωση
υποστήριξης νέων

Μια ομάδα περιπλανώμενων Ελλήνων της Οδησσού φτάνει σ' έναν βαλτότοπο της Ελλάδας που ορίζεται από ένα ποτάμι που τον διασχίζει. Οι πρόσφυγες εγκαθίστανται εκεί, χτίζουν έναν οικισμό και προσπαθούν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους. Μία οικογένεια κυριαρχεί. Ο πατέρας αυστηρός και πείσμων, μετά τον θάνατο της γυναίκας του, θα θελήσει να παντρευτεί την Ελένη, ένα κοριτσάκι που μεγάλωσε στο σπίτι του, αφού το είχαν περιμαζέψει στο φευγιό τους μέσα στο χαμό του διωγμού. Ο γάμος δεν θα γίνει ποτέ και η Ελένη φεύγει με τον γιο του, που αγαπιούνται από παιδιά.

Η περιπλάνηση των δύο νέων στην Ελλάδα, υπό την προστασία μιας ομάδας μουσικών, μετατρέπεται σε μια τραγική ιστορία. Η παραγμένη πολιτική σκηνή οδηγεί τους νέους να αντιμετωπίσουν μία σειρά από γεγονότα που σημαδεύουν οριστικά τη ζωή τους. Μην μπορώντας να μείνουν πουθενά, κουβαλώντας την κατάρρα του πατέρα για την προδοσία, ο νέος θα αναγκαστεί να φύγει στην Αμερική σε αναζήτηση μιας καλύτερης ζωής. Η Ελένη, μόνη της πλέον, θα βιώσει τη φρίκη του πολέμου και του εμφυλίου, χάνοντας και τα δυο της παιδιά. Μετά από διαδοχικές φυλακίσεις για αντιστασιακή δράση, θα εξοριστεί από την πατρίδα που νόμιζε ότι είχε βρει, φτάνοντας μια ημέρα μικρό παιδάκι στην Ελλάδα...

Το «Λιβάδι που Δακρύζει», αποτελεί το πρώτο μέρος της τριλογίας του Θόδωρου Αγγελόπουλου. Στην ταινία, οι δρόμοι της εξορίας και της προσφυγιάς – τόσο κυριολεκτικής, όσο και μεταφορικής– ως μόνιμο χαρακτηριστικό της ιστορίας του 20ού αιώνα, αποτυπώνονται στο «Λιβάδι που Δακρύζει», με επίκεντρο την Ελλάδα της χρονικής περιόδου μεταξύ 1919 – 1949. Το θέμα αυτό απεικονίζεται με ελεγειακό τρόπο μέσα από τη ζωή μιας γυναίκας, της Ελένης. Είναι το θύμα και ο μάρτυρας των μεγάλων ιστορικών δραμάτων του ελληνισμού...

[Πηγή: Βασίλης Θανόπουλος, *Antivirus Magazine*, 10/12/2016 (διασκευασμένο απόσπασμα)]

Δραστηριότητες

1. Ποιο σχήμα λόγου εντοπίζεις στον τίτλο της ταινίας;
2. Ποια κειμενικά είδη συνυπάρχουν στο κείμενο;
3. **α.** Ποια είναι τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται στο κείμενο; **β.** Πώς επηρεάζουν αυτά τα γεγονότα την ιστορία της Ελένης;
4. **α.** Ποια είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα που καταστρατηγούνται στην ιστορία της Ελένης; **β.** Πώς η ταινία «Το Λιβάδι που Δακρύζει» συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
5. Να συγκρίνεις την πρώτη με τη δεύτερη παράγραφο. Πού επικρατεί η συνυποδηλωτική και πού η δηλωτική σημασία; Πώς εξυπηρετεί η διαφοροποίηση της λειτουργίας της γλώσσας τη μετάδοση του μηνύματος του κειμένου;
6. Να εντοπίσεις τις επιρρηματικές μετοχές και να βρεις τον συντακτικό τους ρόλο.

Γλωσσάρι:
Δικαιώματα

Γραμματική
αναγνώριση
μετοχών
αντιστοίχιση

8η Ενότητα (Επαναληπτική)

«Θυμόμαστε όσα μάθαμε»

08

Αδικία

[Πηγή: wikicommons]

Τίτλος

- ▶ Ποια λέξη-φράση έρχεται στο μυαλό σου βλέποντας αυτή την εικόνα; Να καταγραφούν όλες οι σκέψεις με τη μορφή ιδεοθύελλας.
- ▶ Να δώσεις μια εναλλακτική λεζάντα στην εικόνα.

Α. Ξεκλειδώνοντας τα κείμενα

Α1. Ο κόσμος των κειμένων

Κείμενο 1

«Παιδιά ενός κατώτερου Θεού»

Παιδιά ενός κατώτερου Θεού. Κι είναι πολλά εκατομμύρια αυτοί οι άνθρωποι που αισθάνονται έτσι. Κι έχουν δίκιο. Δυστυχία, πόνος, ξεριζωμός, καταστροφές, λεηλασίες, εξανδραποδισμός είναι λίγα από τα στοιχεία που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα. Απ' το ένα άκρο στο άλλο της γης.

Κι όπου πιο καθυστερημένη χώρα, εκεί και η αποθέωση του ανθρώπινου δράματος. Πλήρης εξαθλίωση κι εξαχρείωση. Ο αδύναμος δεν υπάρχει και δεν αξίζει να υπάρχει. Αυτό το έκριναν οι ισχυροί της γης και ουδείς έφερε αντιρρήσεις.

Έτσι, κάπως, ξεκίνησε και συνεχίζεται η εκμετάλλευση λαών για τους πόρους, ορυκτούς και μη, που διαθέτει η κάθε χώρα και στο όνομά τους γίνονται δήθεν ξεσηκωμοί κι επαναστάσεις, για ν' αλλάξουν αφεντικό και να ελπίζουν στο καλύτερο ή στο χειρότερο.

Κι όμως, ελπίζουν οι λαοί και ζουν με την πίστη στον Θεό, που όμως δεν τους σώζει. Απλώς, προσδοκούν στη δικαίωσή τους μετά θάνατο...

Είναι μια παρηγοριά. Σημαντική για όλους αυτούς που υφίστανται την αδικία. Σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Κι είναι πιο δυστυχείς όσοι γνωρίζουν τις καταναλωτικές συνήθειες κι ανάγκες που έχουν ικανοποιηθεί μερικώς.

Είναι αυτοί που ζουν στις πλούσιες χώρες και δεν έμαθαν να στερούνται. Σ' αντίθεση με τους υπόλοιπους στον πλανήτη, τους πολλούς που αγνοούν τις καταναλωτικές συνήθειες των χωρών αυτών.

Πέρασαν αιώνες, χρόνια για έναν εξανθρωπισμό της κοινωνίας και το πέρασμα από το ζωώδες στο ανθρώπινο. Από τα ένστικτα στη λογική του νου. Στην καλύτερη

Παιδιά ενός κατώτερου Θεού

Γλωσσάρι: βία, ιστορία, δικαιώματα

διαχείριση του ανθρώπου και στη μετατροπή του από δούλο σε ελεύθερο. Απ' την κατάσταση του ζώου σ' αυτήν του εξελισσόμενου είδους.

Έγιναν πολλές ανθρωποθυσίες, εκούσιες κι ακούσιες, για ένα κομμάτι ψωμί, για μια θέση στον ανθρώπινο ορίζοντα. Για ν' αποκτήσουν την ελευθερία, κοινωνική, πολιτική, και τα αγαθά που αυτή προσφέρει, ως αυτονόητα ενός πολιτισμένου κόσμου. Που διεκδικεί ελάχιστη συμμετοχή στο ανθρώπινο γίγνεσθαι, κάτι που σημαίνει ότι πρέπει να πάψει να είναι παρίας, ανιθαγενής. Ν' αποκτήσει ταυτότητα. Να 'χει λόγο.

Ανατροπές πολλές κι επαναστάσεις για το θεωρούμενο αυτονόητο. Κι όμως, δεν υπάρχει αυτονόητο, αν δεν το κρίνουν αυτοί που μας διαχειρίζονται. Τι είμαστε λοιπόν; Σαν ένας ανθρώπινος οργανισμός που έμαθε να υπάρχει σ' αυτόν τον πλανήτη και που κανείς δεν μας έχει πει για τον προορισμό μας.

Πάντως, πρέπει να 'χει σχέση με την αναγκαία συγκατοίκησή μας στον ίδιο τόπο και τις ίδιες ανάγκες μας. Και σαν τέτοιοι, όλοι έχουν δικαιώματα. Και τα διεκδικούν, όταν τα αντιληφθούν. Γιατί δεν διδάσκονται, αλλά περνούν μέσα από βιωματικές ανάγκες που γεννιούνται, μέσα από μια μακρόχρονη διαδικασία, ίσως και αιώνων.

Και φθάσαμε, αισίως, στη σημερινή εποχή, της τεχνολογίας, της ευμάρειας αλλά και της σταδιακής συρρίκνωσης του πνεύματος. Της πλήρους εμπορευματοποίησης και ανθρώπινης εκμετάλλευσης. Της απαξίωσης και ισοπέδωσης ιδεωδών και αξιών και την υπεροψία, δείγμα των αλαζόνων που τίποτα δεν τους συγκρατεί από την ικανοποίηση αρχέγονων ενστίκτων. Τα οποία πάντα ελλοχεύουν, καιροφυλακτούν και εμφανίζονται, όταν τα καλέσεις. Όταν δηλαδή πάψει να ισχύει το μέτρο και μας ξεπερνά κατά πολύ. Όταν δηλαδή νομίζουμε ότι έχουμε κατακτήσει τον κόσμο. Όταν η εξουσία μάς έχει τυφλώσει και ξεχάσαμε το πεπερασμένο της ζωής κι ότι δεν διαφέρουμε από τα υπόλοιπα όντα, που κι αυτά, όπως κι εμείς, θνήσκουν απροστάτευτα.

Τότε, ίσως, συνειδητοποιήσουμε ότι είμαστε στο σημείο, απ' όπου ξεκινήσαμε και δεν προχωρήσαμε ούτε ένα βήμα ουσιαστικό, αφού τα μεγάλα τεχνολογικά επιτεύγματα δεν τα χρησιμοποιήσαμε για το κοινό καλό αλλά για το ατομικό καλό.

Δεν περιορίσαμε τους πολέμους, τις καταστροφές και τις σφαγές, απλώς τις εξελίξαμε με πιο καταστροφικούς τεχνολογικούς εξοπλισμούς. Δεν βρήκαμε τρόπο να τιμωρούνται οι εισβολείς -αυτοί που δεν ανήκουν στους ισχυρούς- με τα διεθνή δικαστήρια.

Δεν μπορέσαμε να εξανθρωπίσουμε το είδος μας, αλλά αντιθέτως το μετατρέψαμε σε ένα ανθρωπόμορφο τέρας, που το μόνο που το ενδιαφέρει είναι ο μηχανισμός του αλόγιστου κέρδους. Κι αυτή είναι η μόνη σημερινή λογική. Τα πάντα στην εξυπηρέτηση άνομων συμφερόντων σε βάρος του ανθρώπου, ο οποίος ξανά μετατρέπεται σε άλογο ον, χωρίς φρόνηση, χωρίς σκέψη, σε δούλο των τεχνολογικών κατακτήσεων, που τον πάνε πίσω αργά αλλά σταθερά, χωρίς να το υποπτεύεται, σε σκληρές εποχές πόνου κι οδύνης.

Ας ελπίσουμε ότι θα 'ναι διαφορετικά στο μέλλον και οι νέες γενιές θα ζήσουν σ' έναν κόσμο λιγότερο άδικο κι ότι ο κοινωνικός ανθρωπισμός θα επικρατήσει, μέσα απ' τις αναγκαίες αναταράξεις κι ανατροπές.

[Πηγή: Δημήτρης Παξινός, *Πρώτο Θέμα*, 19/04/2022 (διασκευασμένο κείμενο)]

Δραστηριότητες

1. Συμμερίζεσαι τις απόψεις του συγγραφέα; Να συζητήσεις με τον/τη διπλανό/-ή σου.
2. Ποιο σημείο του κειμένου σε προβλημάτισε περισσότερο; Να εξηγήσεις γιατί.
3. Σε ποιον απευθύνεται ο συγγραφέας; Ποιοι θα έπρεπε, κατά τη γνώμη σου, να διαβάσουν το κείμενο αυτό;
4. Ποιοι άνθρωποι αισθάνονται σήμερα, κατά τη γνώμη σου, «παιδιά ενός κατώτερου Θεού»; Να αναφερθείς σε συγκεκριμένα παραδείγματα, με αφορμή την επικαιρότητα. Ποιες λέξεις ή φράσεις του κειμένου χαρακτηρίζουν τους ανθρώπους αυτούς;

Κείμενο 2

«Οι τελευταίες ημέρες της Σμύρνης»

Τα παιδιά...

Την Κυριακή 17 Σεπτεμβρίου κυκλοφόρησε η διαταγή του στρατηγού Νουρεντίν να συλλάβουν όλο τον ανδρικό πληθυσμό, από δεκαοκτώ μέχρι σαράντα πέντε ετών. Αντίθετα με την εξήγηση που έδωσαν εκ των υστέρων οι Τούρκοι, δεν επρόκειτο παρά για άνδρες που υπετίθετο ότι είχαν αγωνιστεί στο πλευρό του ελληνικού στρατού. Στην πράξη συνέλαβαν όλους τους άνδρες με ρωμαλέο παρουσιαστικό από δεκαπέντε μέχρι πενήντα πέντε ετών. Γι' αυτές τις συλλήψεις ένας μάρτυρας αφηγείται τα ακόλουθα:

«Δεν μπορούσε να υπάρξει πιο σπαρακτικό θέαμα· οι γυναίκες είχαν χωριστεί από τους άνδρες τους, οι μανάδες από τους γιους τους, οι αδελφές από τους αδελφούς τους. Όλοι όσοι είχαν συλληφθεί με τον τρόπο αυτό, είχαν σταλεί σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ad hoc και, όταν συγκεντρώθηκαν όλοι εκεί, έπεσαν θύματα ληστείας των Τούρκων στρατιωτών. Δεν τους έκλεψαν μόνο τα χρήματα που είχαν, αλλά και τα ρούχα και τα παπούτσια τους. Για να γλιτώσουν την τέλεια απογύμνωση, πολλοί απ' αυτούς έσκιζαν οι ίδιοι τα ρούχα τους, γιατί οι Τούρκοι, βλέποντας κουρέλια και μόνο, δεν τους τα έβγαζαν καθόλου».

Από αυτά τα στρατόπεδα συγκέντρωσης οι Τούρκοι έστελναν καθημερινά προς την ενδοχώρα περίπου χίλιους Χριστιανούς, κατά φάλαγγες, αποσπώντας τους από τον αριθμό εκείνων που είχαν συλληφθεί με αυτόν τον τρόπο.

Σύμφωνα με αφηγήσεις όσων κατάφεραν να διαφύγουν, κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών αυτών των εκποτίσεων προς την ενδοχώρα, τρεις χιλιάδες περίπου από τους αιχμαλώτους φονεύθηκαν έξω από το χωριό Μπουνάρμπασι, σε απόσταση δέκα χιλιομέτρων από τη Σμύρνη. Οι τελευταίες φάλαγγες οδηγήθηκαν στην ενδοχώρα χωρίς ρούχα και παπούτσια, γιατί τους είχαν κλέψει τα πάντα. Πολλοί από αυτούς έπεσαν καθοδόν και, επειδή ήταν αδύνατο να υπακούσουν στις διαταγές των Τούρκων ιππέων και να προχωρήσουν, φονεύθηκαν επί τόπου. Ο αριθμός αυτών των κατοίκων της Σμύρνης και της ενδοχώρας (ηλικίας από δεκαοκτώ μέχρι σαράντα πέντε ετών), που συνελήφθησαν έτσι και οδηγήθηκαν από τους Τούρκους προς την ενδοχώρα, θα πρέπει να υπολογιστεί στις 150.000.

[Πηγή: Rene Puaux. 1993. *Οι τελευταίες ημέρες της Σμύρνης*, σσ. 82-83. Αθήνα: Ιστορητής.]

Δραστηριότητες

1. Σε ποιο γεγονός του παρελθόντος αναφέρεται το κείμενο;
2. Ποιοι λόγοι πιστεύεις ότι οδήγησαν στη συγγραφή του;
3. Ποια χαρακτηριστικά της ιστορικής αφήγησης διακρίνεις σε αυτό το απόσπασμα;

A2. Τα «μυστικά συστατικά» των κειμένων

Δραστηριότητες

1. Να υπογραμμίσεις τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να βρεις τον συντακτικό ρόλο της καθεμιάς.

	Είδος	Συντακτικός ρόλος
Ο καθηγητής μάς είπε ότι δεν διαβάσαμε πολύ.		
Έχω τη γνώμη πως οι περισσότεροι συμφωνούν με μένα.		
Για ένα πράγμα ανησυχώ, μήπως υπάρξει διαρροή αερίου.		
Κανένας δεν δικαιούται να διαμαρτύρεται.		
Δεν έχω τη διάθεση να μιλήσω.		
Φαίνεται ότι είναι δύσκολα τα πράγματα για σένα.		
Ένα με τρομάζει, μήπως αρρωστήσω ξανά.		
Έπρεπε να μας ενημερώσετε για την καθυστέρηση.		
Δεν θυμάμαι να έχω πει τίποτε σε βάρος σου.		

2. Να αναγνωρίσεις τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να προσδιορίσεις τον συντακτικό τους ρόλο:
 - α. Όταν δηλαδή πάψει να ισχύει το μέτρο, μας ξεπερνά κατά πολύ. Αυτό γίνεται όταν νομίζουμε ότι έχουμε κατακτήσει τον κόσμο και όταν η εξουσία μάς έχει τυφλώσει και ξεχάσαμε το πεπερασμένο της ζωής κι ότι δεν διαφέρουμε από τα υπόλοιπα όντα που κι αυτά, όπως κι εμείς, θνήσκουν απροστάτευτα (Κείμενο 1).
 - β. Πολλοί από αυτούς έπεσαν καθοδόν και, επειδή ήταν αδύνατο να υπακούσουν στις διαταγές των Τούρκων ιππέων και να προχωρήσουν, φονεύθηκαν επί τόπου (Κείμενο 2).
3. Να εντοπίσεις τις μετοχές και να προσδιορίσεις τον συντακτικό τους ρόλο:
 - Κι όπου πιο καθυστερημένη χώρα, εκεί και η αποθέωση του ανθρώπινου δράματος (Κείμενο 1).
 - Γιατί οι Τούρκοι, βλέποντας κουρέλια και μόνο, δεν τους τα έβγαζαν καθόλου (Κείμενο 2).
 - Από αυτά τα στρατόπεδα συγκέντρωσης οι Τούρκοι έστελναν καθημερινά προς την ενδοχώρα περίπου χίλιους Χριστιανούς, κατά φάλαγγες, αποσπώντας τους από τον αριθμό εκείνων που είχαν συλληφθεί με αυτόν τον τρόπο (Κείμενο 2).

A3. Λεξιλόγιο

Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις του Κειμένου 1 που καταγράφονται στη στήλη Α΄ με τη σημασία τους στη στήλη Β΄:

Λεξιλόγιο
επανάληψης

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. αποθέωση	α. οικονομικές συνθήκες που επιτρέπουν μια ζωή πλούσια, χωρίς υλικά προβλήματα
2. δικαίωση	β. περιορισμός της έκτασης, της ευρύτητας ή μείωση του αριθμού, του ποσού
3. παρίας	γ. η υπερβολική εκδήλωση επαίνου, θαυμασμού, εκτίμησης προς κάποιο πρόσωπο
4. ευμάρεια	δ. για άνθρωπο, ομάδα, λαό κ.τ.λ., που έχει μειωμένα (πολιτικά, κοινωνικά κτλ.) δικαιώματα, που έχει χαμηλό κοινωνικό κύρος
5. συρρίκνωση	ε. πρωταρχικός
6. οίηση	στ. η απαλλαγή κάποιου από μια κατηγορία, η αθώωσή του
7. αρχέγονος	ζ. αλαζονεία

2. Να δημιουργήσεις ζεύγη αντωνύμων στον πίνακα, με λέξεις του Κειμένου 1.

πλήρης	ανέχεια	ευμάρεια	αδύναμος
νόμιμος	προορισμός	άδειος	συρρίκνωση
ισχυρός	διεύρυνση	σταδιακός	αφετηρία
απότομος	μακρόχρονος	βραχύς	άνομος

A4. Σημειωτικοί τρόποι

Κείμενο 3α «Πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία σε σιδηροδρομικό σταθμό»

Ανθρώπινα
δικαιώματα
και ακτιβισμός

[Πηγή: Αρχείο ΕΡΤ]

Δραστηριότητες

1. Να περιγράψεις την εικόνα και να αναφερθείς στα συναισθήματα που σου προκαλεί.
2. Για ποιον λόγο έγιναν πρόσφυγες οι άνθρωποι που φαίνονται στην εικόνα; Ποιοι λόγοι οδηγούν, γενικά, τους ανθρώπους στην προσφυγιά;

Κείμενο 3β

«Εικόνα προσφύγων που φτάνουν στη Λέσβο»

[Πηγή: wikicommons]

1. Να συγκρίνεις τις δύο εικόνες. Ποια είναι τα κοινά στοιχεία τους; Ποιες διαφορές παρουσιάζουν;
2. Αν ένα από τα πρόσωπα των εικόνων μπορούσε να σου μιλήσει, τι πιστεύεις ότι θα σου έλεγε; Γράψε την απάντησή σου σε πρώτο πρόσωπο (80-100 λέξεις).

B. Εμβαθύνοντας στα κείμενα

B1. Τύποι κειμένων μέσα στο πλαίσιό τους

Κείμενο 4

«Οι πρόσφυγες ζωγράφισαν τον παράλληλο κόσμο στον οποίο ζουν»

Το τραύμα του πολέμου αλλά και τη λαχτάρα τους για ζωή έβγαλαν στο χαρτί οι πρόσφυγες που ζουν στο νησί της Λέσβου, οι μαθητές του Mosaik Support Center και οι φιλοξενούμενοι του ΠΙΚΠΑ, μέσα από δύο έκτακτες συναντήσεις εικόνας και λόγου, δύο «παράλληλων κόσμων». Ο δημιουργός κόμικ και γελοιογράφος Solour (Αντώνης Νικολόπουλος), συγγραφέας του graphic novel «Αϊβαλί», που βρέθηκε για λίγες μέρες στον αγαπημένο του προορισμό με τον οποίο έχει δεσμούς πολλών ετών, ήρθε κοντά με ανθρώπους από το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Κονγκό και άλλες αφρικανικές χώρες, μέσα από ένα έκτακτο εργαστήριο δημιουργικής γραφής και κόμικ.

[Πηγή: Νατάσα Παπανικολάου, *Παρατηρητήριο της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης στο Αιγαίο*, 08/08/2018]

Δραστηριότητες

1. Πώς κρίνεις την πρωτοβουλία του Αντώνη Νικολόπουλου (Solour);
2. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επισημαίνεται στο κείμενο ότι ο Solour είναι δημιουργός του graphic novel «Αϊβαλί»;
3. Τι πιστεύεις ότι «έβγαλαν στο χαρτί οι πρόσφυγες που ζουν στο νησί της Λέσβου»; Να περιγράψεις με τη φαντασία σου κάποια από τα δημιουργήματά τους.

Graphic novel

B2. Εμβαθύνοντας στη Γραμματική του κειμένου

Κείμενο 5

«Με λένε Μαλάλα»

Δεν είχα γράψει τον λόγο μου έχοντας μόνο τα μέλη του ΟΗΕ κατά νου. Τον είχα γράψει για κάθε άνθρωπο στον κόσμο που μπορεί να έπαιρνε θάρρος απ' τα λόγια μου και να διεκδικούσε τα δικαιώματά του. Δεν ήθελα να με σκέφτονται ως «το κορίτσι που πυροβόλησαν οι Ταλιμπάν», αλλά ως «το κορίτσι που αγωνίστηκε για την εκπαίδευση», το κορίτσι που αγωνίζεται για την ειρήνη, με τη γνώση ως μόνο της όπλο.

Στην ομιλία μου είπα:

Αγαπητά μου αδέρφια,

Ένα πράγμα να θυμάστε: η Ημέρα της Μαλάλα δεν είναι η δική μου μέρα.

Είναι η μέρα κάθε γυναίκας, κάθε αγοριού και κάθε κοριτσιού που ύψωσε τη φωνή του για τα δικαιώματά του. Χιλιάδες άνθρωποι έχουν σκοτωθεί απ' τους τρομοκράτες κι εκατομμύρια έχουν τραυματιστεί. Είμαι απλώς μία από αυτούς.

Οπότε στέκομαι εδώ... ένα κορίτσι απ' τα πολλά.

Δε μιλάω για τον εαυτό μου, μα για όλα τα κορίτσια και τα αγόρια του κόσμου.

Υψώνω τη φωνή μου όχι για να φωνάξω, μα για να ακουστούν αυτοί που δεν έχουν φωνή.

Αυτοί που αγωνίστηκαν για τα δικαιώματά τους:

Το δικαίωμα να ζουν ειρηνικά.

Το δικαίωμα να τους συμπεριφέρονται με αξιοπρέπεια.

Το δικαίωμα στις ίσες ευκαιρίες.

Το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση.

Εκφραστική
ανάγνωση:
Με λένε Μαλάλα

Στις 9 Οκτωβρίου του 2012, μια σφαίρα των Ταλιμπάν με βρήκε στην αριστερή πλευρά του μετώπου. Πυροβόλησαν και τις φίλες μου. Νόμιζαν ότι οι σφαίρες θα μας έκαναν να σωπάσουμε. Αλλά απέτυχαν. Κι έπειτα, μέσα από εκείνη τη σιωπή, ξεπήδησαν χιλιάδες φωνές. Οι τρομοκράτες νόμιζαν ότι μπορούσαν να αλλάξουν τους στόχους μας και να εμποδίσουν τις φιλοδοξίες μας, αλλά τίποτε δεν άλλαξε στη ζωή μου εκτός απ' αυτό: η αδυναμία, ο φόβος και η απελπισία πέθαναν. Η δύναμη και το θάρρος γεννήθηκαν. Είμαι η ίδια η Μαλάλα. Οι φιλοδοξίες μου παραμένουν οι ίδιες. Όπως και οι ελπίδες μου. Όπως τα όνειρά μου.

Ένα παιδί, ένας δάσκαλος, ένα μολύβι κι ένα βιβλίο μπορούν ν' αλλάξουν τον κόσμο.

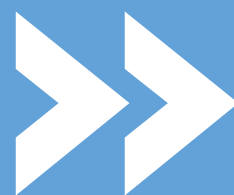
[Πηγή: Μαλάλα Γιουσαφζάι. 2021. *Με λένε Μαλάλα - Πώς ένα κορίτσι υπερασπίστηκε το δικαίωμα στην εκπαίδευση και άλλαξε τον κόσμο*, σσ. 204-205. Αθήνα: Πατάκης.]

Δραστηριότητες

1. Με ποιους τρόπους επιλέγει η συγγραφέας να προβάλει το μήνυμά της;
2. Ποια είναι η άποψή σου για τον αγώνα της Μαλάλα; Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου;
3. Πώς καταλαβαίνεις την πρόταση: «Κι έπειτα, μέσα από εκείνη τη σιωπή, ξεπήδησαν χιλιάδες φωνές»;
4. Να εντοπίσεις και να αναγνωρίσεις τις αναφορικές προτάσεις στην πρώτη παράγραφο του κειμένου: «Δεν είχα γράψει τον λόγο μου έχοντας μόνο τα μέλη του ΟΗΕ κατά νου. Τον είχα γράψει για κάθε άνθρωπο στον κόσμο που μπορεί να έπαιρνε θάρρος απ' τα λόγια μου και να διεκδικούσε τα δικαιώματά του. Δεν ήθελα να με σκέφτονται ως «το κορίτσι που πυροβόλησαν οι Ταλιμπάν», αλλά ως «το κορίτσι που αγωνίστηκε για την εκπαίδευση», το κορίτσι που αγωνίζεται για την ειρήνη, με τη γνώση ως μόνο της όπλο». Τι εξυπηρετούν;
5. Να μετατρέψεις τον μικροπερίοδο λόγο στα αποσπάσματα του κειμένου σε μακροπερίοδο, προσθέτοντας τους κατάλληλους συνδέσμους. Γιατί επιλέχθηκε ο μικροπερίοδος λόγος από τη συγγραφέα; Ποια αλλαγή παρατηρείς στο ύφος;
 - α. «Στις 9 Οκτωβρίου του 2012, μια σφαίρα των Ταλιμπάν με βρήκε στην αριστερή πλευρά του μετώπου. Πυροβόλησαν και τις φίλες μου. Νόμιζαν ότι οι σφαίρες θα μας έκαναν να σωπάσουμε. Αλλά απέτυχαν. Κι έπειτα, μέσα από εκείνη τη σιωπή, ξεπήδησαν χιλιάδες φωνές».
 - β. «Είμαι η ίδια η Μαλάλα. Οι φιλοδοξίες μου παραμένουν οι ίδιες. Όπως και οι ελπίδες μου. Όπως τα όνειρά μου».
6. Για ποια άλλα δικαιώματα αξίζει, κατά τη γνώμη σου, να αγωνίζεται ο άνθρωπος;
7. Να αναπτύξεις την πρόταση: «Ένα παιδί, ένας δάσκαλος, ένα μολύβι κι ένα βιβλίο μπορούν ν' αλλάξουν τον κόσμο» σε μία παράγραφο (80-100 λέξεων).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΩΡΙΑΣ

Επικοινωνία

Η ανθρώπινη επικοινωνία είναι βασικός παράγοντας που καθορίζει τις σχέσεις του ατόμου τόσο με τον εαυτό του όσο και με το κοινωνικό περιβάλλον, συμβάλλοντας στη διαχείριση της καθημερινότητάς του. Επηρεάζεται από το βιοτικό επίπεδο και διαχρονικά αποδεικνύεται ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την εξέλιξη του ανθρώπου στον χώρο και στον χρόνο. Επειδή εξαρτάται από τα προσωπικά βιώματα και την καθημερινότητά του, η επικοινωνία μπορεί να είναι επίσημη, απλή, συναρπαστική και αναπόφευκτη. Χωρίς την επικοινωνία, η επιβίωση θα ήταν δυσχερής, ίσως και αδύνατη, διότι μέσω αυτής ο άνθρωπος μπορεί να μεταδώσει πληροφορίες και σκέψεις, να μοιραστεί γνώσεις και εμπειρίες.

Η επικοινωνία περιλαμβάνει τρία στοιχεία:

- τον **πομπό**
 - τον **δέκτη/τη δέτρια**
 - το **μήνυμα**
- ✓ Ο **πομπός** είναι η πηγή που παράγει και μεταδίδει το μήνυμα.
- ✓ Ο **δέκτης/Η δέτρια** είναι το άτομο που προσλαμβάνει το μήνυμα διαμέσου των αισθητήριων οργάνων, το αποκωδικοποιεί και το αξιολογεί.
- ✓ Το **μήνυμα** είναι οι πληροφορίες, ειδοποιήσεις, σκέψεις, νοήματα, στάσεις, αιτήματα, ερωτήσεις, απαντήσεις, απορίες που επιθυμεί ο πομπός να μεταδώσει στον δέκτη ή στη δέτρια.

Η επικοινωνία μπορεί να πραγματοποιηθεί με **λεκτικά** ή/και **μη λεκτικά** μηνύματα. Τα **λεκτικά** μηνύματα αποτελούν την ακουστική (στον προφορικό λόγο) ή οπτική (στον γραπτό λόγο) μεταφορά των ιδεών, εννοιών, σκέψεων και συναισθημάτων στον ακροατή/στην ακροάτρια. Το λεκτικό μήνυμα προσλαμβάνεται μέσω των αισθήσεων του δέκτη/της δέτριας και μετασχηματίζεται ανάλογα, βάσει των κοινών ή μη βιωμάτων, εμπειριών και παραστάσεων του δέκτη/της δέτριας.

Η επικοινωνία, όμως, δε σταματά, όταν ο πομπός σταματήσει να μιλά, διότι, ακόμη και όταν είναι σιωπηλός, συνεχίζει να επικοινωνεί με μη λεκτικά μηνύματα. Τα **μη λεκτικά** μηνύματα μπορούν να αποτελούν υποκατάστατα ή ενισχυτικά των λεκτικών μηνυμάτων. Αυτού του είδους η επικοινωνία είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς απελευθερώνει κρυμμένα συναισθήματα του ανθρώπου.

Το περιεχόμενο στην επικοινωνία

Η δημιουργία νοήματος στην επικοινωνία σχετίζεται άμεσα με το **περικείμενο**, δηλαδή με το επικοινωνιακό πλαίσιο στο οποίο συντελείται. Πρόκειται για κάθε στοιχείο (γλωσσικό ή εξωγλωσσικό) που σχετίζεται με την επικοινωνία.

Το περιεχόμενο περιλαμβάνει τον **τόπο** και τον **χρόνο** της επικοινωνίας, την **ταυτότητα**, τους **ρόλους** και τις **σχέσεις**, τις **προθέσεις** του ομιλητή ή της ομιλήτριας, τον **στόχο** και το **θέμα** της επικοινωνίας.

Κάθε φορά που παράγουμε ή ερμηνεύουμε ένα γλωσσικό μήνυμα, λαμβάνουμε υπόψη μας τις συνθήκες μέσα στις οποίες το παράγουμε ή το ερμηνεύουμε. Για παράδειγμα, στις παρακάτω περιπτώσεις, μολλονότι η πρόταση που χρησιμοποιείται είναι ακριβώς η ίδια, η ερμηνεία που αποδίδεται σε αυτήν κάθε φορά αλλάζει, ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο παράγεται:

1ο παράδειγμα:

Στην κουζίνα, μια μητέρα βλέπει το παιδί της να κάθεται στο τραπέζι και να παίζει με ένα μαχαίρι, φέρνοντάς το κοντά στο πρόσωπό του. Του λέει: «**Μην το κάνεις αυτό, γιατί θα κοπείς**».

2ο παράδειγμα:

Μέσα στο αυτοκίνητο μιας σχολής οδηγών, την ώρα του μαθήματος, η μαθήτρια μόλις έχει περάσει ένα STOP, χωρίς να ελέγξει προσεκτικά μήπως έρχεται κάποιο άλλο όχημα. Ο δάσκαλος της λέει: «**Μην το κάνεις αυτό, γιατί θα κοπείς**».

Το γλωσσικό περικείμενο βοηθά, επίσης, στην αποσαφήνιση των **αμφίσημων λέξεων**:

Αυτή η γλώσσα είναι απίθανη!

Γλωσσικό περικείμενο 1: Τη μαγειρεύω μόλις 10 λεπτά και είναι έτοιμη.

Γλωσσικό περικείμενο 2: Έχει ελεύθερη σειρά όρων και υπέροχη προφορά.

Με βάση το περικείμενο επιλέγουμε το κειμενικό είδος, το επίπεδο ύφους ή/και τη διάλεκτο που θα χρησιμοποιήσουμε.

Κειμενικοί Τύποι

Αφήγηση

Αφήγηση είναι η προφορική ή η γραπτή παρουσίαση ενός γεγονότος ή μιας σειράς γεγονότων, πραγματικών ή φανταστικών. Παρουσιάζει ένα γεγονός και παρέχονται πληροφορίες για τον χρόνο, τον τόπο, την αιτία και τις συνθήκες του γεγονότος. Στοχεύει κυρίως στην πληροφόρηση, αλλά υπάρχουν περιπτώσεις που διεγείρει συναισθήματα, και στην περίπτωση αυτήν αποσκοπεί στην τέρψη και στην αισθητική απόλαυση. Η **έκταση της αφήγησης ποικίλλει** από μία φράση (π.χ. «Πήγα, υπέγραψα και έφυγα») μέχρι ένα πολυσέλιδο κείμενο (π.χ. η αφήγηση σε ένα μυθιστόρημα).

Η αφήγηση οργανώνεται με βάση τον χρόνο αλλά και τα γεγονότα που παρουσιάζονται και σχετίζονται μεταξύ τους. Η δομή ενός κειμένου με αφήγηση είναι η ακόλουθη:

- ✓ Παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία της αφήγησης: τα πρόσωπα, ο χρόνος, ο χώρος, η αρχική κατάσταση.
- ✓ Αποτυπώνεται η εξέλιξη της αφήγησης, το πρόβλημα που εμφανίζεται, τα γεγονότα που ανατρέπουν την αρχική κατάσταση, καθώς και η δράση που υλοποιείται, για να επιλυθούν τα εμπόδια και να επιτευχθεί η λύση.
- ✓ Προβάλλεται το τέλος της ιστορίας (η λύση) και οι απόψεις του αφηγητή ή της αφηγήτριας για την έκβαση της αφήγησης οι οποίες μπορεί και να ταυτίζονται μεταξύ τους (λύση και απόψεις του αφηγητή ή της αφηγήτριας). Συχνά, κυριαρχούν φράσεις ή λέξεις που αποτυπώνουν το συμπέρασμα, το επιμύθιο.

Επειδή η αφήγηση παρουσιάζει γεγονότα του παρελθόντος, κυριαρχούν οι παρελθοντικοί χρόνοι (κυρίως ο αόριστος) ή ο ιστορικός ενεστώτας, που δίνει ζωντάνια στα γεγονότα που παρουσιάζονται.

Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν:

- **Χρονική** σειρά γεγονότων (π.χ. *ύστερα, μετά, στη συνέχεια* κ.λπ.)
- **Αιτιολογική** σχέση (π.χ. *επειδή, καθώς, αφού, γι' αυτόν τον λόγο, έτσι* κ.λπ.)

Στους **αφηγηματικούς κειμενικούς τύπους** περιλαμβάνεται η **ρεαλιστική** αφήγηση (αφήγηση πραγματικού γεγονότος), η **μυθοπλαστική** αφήγηση (αφήγηση φανταστικού γεγονότος), η **πα-**

ραδειγματική/κατευθυντική αφήγηση (αφήγηση με σκοπό την πειθώ, για να συμβουλευόμαστε, να κατευθύνουμε, να πείσουμε κάποιον/-α), η **διαδικαστική** αφήγηση (αφήγηση μιας διαδικασίας). Στα αφηγηματικά κείμενα ρεαλιστικής/παραδειγματικής αφήγησης υπάρχει ο χρονικός άξονας, ενώ στα μυθοπλαστικά ο χωρικός άξονας. Η μυθοπλαστική αφήγηση συντίθεται με βάση την ακολουθία: προσανατολισμός – παρουσίαση των συμβάντων – αποτελέσματα. Στη μυθοπλαστική αφήγηση περιλαμβάνεται και η αξιολόγηση και το επιμύθιο. Στα αφηγηματικά κείμενα υπάρχει η ακόλουθη δομή: προσανατολισμός (τόπος, χρόνος, ήρωες, εξέλιξη γεγονότων) και η χρήση χρονικού άξονα στην παρουσίαση των γεγονότων.

Περιγραφή

Στην περιγραφή ο πομπός παρουσιάζει με παραστατικό και γλαφυρό τρόπο την αναπαράσταση χώρων, προσώπων, αντικειμένων και φαινομένων. Στόχο έχει να προκαλέσει την αισθητική απόλαυση, την τέρψη, τη συγκίνηση και να ενισχύσει την ευαισθησία του δέκτη/της δέκτριας.

Το αντικείμενο που περιγράφεται παρουσιάζεται στατικά μέσα στον χώρο, ενώ ο χρόνος φαίνεται και αυτός να έχει σταματήσει. Ακόμη και όταν περιγράφεται ένα κινούμενο αντικείμενο, δεν περιγράφεται η κίνησή του αλλά αποκλειστικά το αντικείμενο.

Η γλώσσα της περιγραφής διακρίνεται για τη σαφήνεια και την ακρίβειά της. Είναι έντονη η παρουσία επιθετικών προσδιορισμών, που αποδίδουν σταθερές ιδιότητες και ζωντανεύουν το αντικείμενο που περιγράφεται. Ο κυρίαρχος ρηματικός χρόνος είναι ο ενεστώτας αλλά και τα εξακολουθητικά ρήματα που δηλώνουν τη διαχρονικότητα και τη μονιμότητα του αντικειμένου που περιγράφει ο πομπός.

Η δομή ενός κειμένου στο οποίο κυριαρχεί η περιγραφή είναι η ακόλουθη:

- ✓ Αναφέρεται αρχικά το αντικείμενο που περιγράφεται.
- ✓ Ταξινομείται σε κάποια ευρύτερη κατηγορία γένους.
- ✓ Παρουσιάζονται οι ιδιότητες και οι λειτουργίες του με αξιοποίηση επιθέτων, ειδικού λεξιλογίου, επιρρηματικούς προσδιορισμούς.

Στους **περιγραφικούς κειμενικούς τύπους** εντάσσονται η περιγραφή ενός τοπίου ή κτιρίου, η περιγραφή ενός αντικειμένου, ενός προσώπου ή άλλου έμψυχου όντος, ενός γεγονότος κ.λπ. Κι εδώ υπάρχουν διάφορες μορφές περιγραφής, όπως η **αφηγηματική περιγραφή**, η **κατευθυντική περιγραφή** κ.ά. Η περιγραφή δομείται με βάση την ακολουθία: περιγραφόμενο αντικείμενο ή πρόσωπο – κατηγορία ή γένος στο οποίο εντάσσεται – **γενικά** χαρακτηριστικά – **ειδικά** χαρακτηριστικά. Στα περιγραφικά κείμενα εντοπίζεται ο στόχος της περιγραφής και προβάλλονται οι μορφές εξειδίκευσης του ονόματος με χρήση επιθέτων περιγραφικών και ταξινομικών.

Οδηγίες

Ως κοινωνική διαδικασία οι οδηγίες είναι κάποιες ακολουθίες της λογικής που εξελίσσονται με συγκεκριμένη ιεραρχία και με τις οποίες καθοδηγούνται πράξεις ή συμπεριφορές. Διακρίνονται σε **διαδικαστικά κείμενα** (π.χ. οδηγίες χρήσης) και **μη διαδικαστικά κείμενα** (π.χ. συμβουλές για υποψήφιους/-ες, που μπορεί να ανήκουν και στην επιχειρηματολογία).

Η **γλώσσα** στα κείμενα των οδηγιών έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Άμεσες ή έμμεσες προσφωνήσεις.
- Ρήματα που δηλώνουν δράση.

Παράρτημα Θεωρίας •

- Χρήση του ενεστώτα που δίνει διαχρονικότητα στις δράσεις.
- Χρήση προστακτικής ή προτροπικής υποτακτικής.
- Χρήση α' ενικού ή α' ή β' πληθυντικού προσώπου.
- Αξιοποίηση επιρρημάτων που διασαφηνίζουν τον τρόπο υλοποίησης της δράσης.
- Χρήση χρονικών, διαρθρωτικών λέξεων ή φράσεων που δηλώνουν προϋπόθεση.
- Φράσεις πιθανολόγησης (*μπορεί, ενδέχεται, ίσως*) και παρουσία ρητορικών ερωτημάτων.
- Παρουσία κοινών ουσιαστικών που ορίζουν τα μέσα, τα υλικά, τα συστατικά κ.λπ.

Στους **διαδικαστικούς κειμενικούς τύπους** εντάσσονται οι *οδηγίες χρήσης συσκευής ή κατασκευής αντικειμένου, οι συνταγές, οι κανόνες, τα πρωτόκολλα και οι νόμοι*. Στα κείμενα οδηγιών είναι ευδιάκριτη η σειρά των οδηγιών, η χρήση αναφορικής λειτουργίας γλώσσας, η χρήση δεοντικής τροπικότητας και το εξειδικευμένο λεξιλόγιο. Οι πληροφορίες οργανώνονται από τις γενικές στις ειδικές ή το αντίστροφο, από τις υποθετικές στις πραγματικές ή το αντίστροφο.

Εξήγηση

Οι εξηγητικοί κειμενικοί τύποι: παρέχουν εξηγήσεις, αναλύσεις αιτιών ή συνεπειών. Η εξήγηση συναντάται κυρίως σε επιστημονικά κείμενα και σε πραγματείες. Η δομή της εξήγησης έχει την ακόλουθη μορφή:

1. **Εισαγωγικό στάδιο:** Κατηγοριοποιείται και περιγράφεται το φαινόμενο, το γεγονός ή η έννοια.
2. **Κυρίως επεξηγηματικό μέρος:** Παρουσιάζονται τα στάδια που οργανώνονται σε χρονική ή αιτιολογική σειρά (*πώς, γιατί*).
3. **Τελευταίο στάδιο (προαιρετικό):** Παρουσιάζονται οι προσωπικές παρατηρήσεις, οι κρίσεις και οι ερμηνείες του πομπού.

Στις γλωσσικές επιλογές της εξήγησης κυριαρχούν:

- ✓ Τα *κοινά ουσιαστικά* (συνήθως *αφηρημένα*), καθώς η εξήγηση αναφέρεται σε διαδικασίες που αφορούν ευρύτερες κατηγορίες φαινομένων, γεγονότων ή εννοιών.
- ✓ Τα *ρήματα* που βρίσκονται συνήθως σε ενεστωτικό χρόνο και δηλώνουν δράση ή σκέψη.
- ✓ Οι *συνδετικές/διαρθρωτικές λέξεις* ή *φράσεις* που δηλώνουν χρονικές και αιτιολογικές σχέσεις.
- ✓ Οι φράσεις που εκφράζουν πιθανότητα (π.χ. *μπορεί, ενδέχεται, ίσως*). Χρησιμοποιούνται λέξεις που δηλώνουν το **πώς**, το **γιατί**, καθώς συχνά η εξήγηση χρησιμοποιείται στις οδηγίες, αλλά και παραδείγματα, όταν συναντάται και στην επιχειρηματολογία.

Στους **εξηγητικούς κειμενικούς τύπους** περιλαμβάνεται:

α) η **ακολουθιακή εξήγηση**, η παρουσίαση, δηλαδή, μιας ακολουθίας συμβάντων που προσδιορίζουν ή οδηγούν σε ένα φαινόμενο.

β) η **παραγοντική εξήγηση**, θεωρούμενη ως ανάλυση των αιτιών και των παραγόντων ενός φαινομένου και

γ) η **συνεπαγωγική εξήγηση**, νοούμενη ως ανάλυση των συνεπειών ενός φαινομένου.

Εάν είναι παραγοντική εξήγηση, ακολουθεί το δομικό σχήμα του τύπου αυτού (φαινόμενο – αίτια), αν είναι συνεπαγωγική εξήγηση, ακολουθεί το σχήμα φαινόμενο – αποτελέσματα και εάν είναι ακολουθιακή εξήγηση, παρουσιάζει την ακολουθία γεγονότων που οδηγούν σε συγκεκριμένο φαινόμενο. Στα εξηγητικά κείμενα είναι διακριτά τα αίτια ή τα αποτελέσματα ενός φαινομένου.

Στην καθημερινότητά μας υιοθετούμε τη διαλογική αντιπαράθεση, με σκοπό να αναδείξουμε τις θέσεις μας και να αντικρούσουμε (αφού τα επισημάνουμε) τα αντεπιχειρήματα των άλλων.

Επιχείρημα είναι ένα σύνολο ιδεών που συγκροτείται από μία ή περισσότερες βάσιμες υποθέσεις/προκείμενες, οι οποίες με τεκμηριωμένο και σαφή τρόπο οδηγούν σε μια διατύπωση.

Δεν είναι όμως πάντα αποδεκτά όλα τα επιχειρήματα και γι' αυτό υπάρχουν και αυτά που αμφισβητούν κάποιο προηγούμενο, τα **αντεπιχειρήματα**. Αυτά είτε αντικρούουν το επιχείρημα που παρουσιάστηκε και αμφισβητούν την εγκυρότητα και την ορθότητά του είτε υποσκάπτουν ορισμένες πτυχές του συλλογισμού (υποθέσεις/προκείμενες). Κάθε επιχείρημα μπορεί να λειτουργήσει ως η βάση για μια νέα προκείμενη και κατ' επέκταση να δομήσει ένα νέο επιχείρημα. Γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει και ο/η δέκτης/δέκτρια του μηνύματος να επισημάνει τα επιχειρήματα και τα αντεπιχειρήματα όλων των πλευρών.

Η επισήμανση των επιχειρημάτων και των αντεπιχειρημάτων γίνεται και στην περίπτωση που ο πομπός παρουσιάζει εκτός από τη θέση του και τις θέσεις και τα αντεπιχειρήματα των αντίθετων σε αυτόν συνομιλητών/-τριών. Αφήνει δηλαδή τον/την αναγνώστη/-στρια να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα, όταν ακούσει επιχειρήματα και των δύο πλευρών.

Ο πομπός οφείλει να προβλέψει πιθανά αντεπιχειρήματα κατά της θέσης του και ανάλογα να τα απορρίψει άμεσα ή έμμεσα. Ο πομπός προσπαθεί να πείσει τον/τη δέκτη/δέκτρια να υιοθετήσει τη σκέψη και την άποψή του και κάποιες φορές να τον/την κάνει να αλλάξει την επιλογή του/της. Τα επιχειρηματολογικά κείμενα περιγράφουν αφηρημένες έννοιες, καταστάσεις, δεδομένα, ιδιότητες, μορφές, αιτίες, αποτελέσματα. Το επιχείρημα ως τρόπος πειθούς συναντάται σε κάθε κειμενικό είδος και δεν εξαντλείται μόνο με λογικά επιχειρήματα ή τεκμήρια. Είναι δυνατόν ένα σύνθημα, μια εικόνα, μια διαφήμιση και άλλα μέσα να υποστηρίζουν και να ενισχύουν τα επιχειρήματα του/της δέκτη/δέκτριας.

Στους **επιχειρηματολογικούς κειμενικούς τύπους** εκτίθενται επιχειρήματα για την υποστήριξη μιας συγκεκριμένης θέσης, μιας ανάλυσης/συζήτησης, μιας θέσης που έχει τη μορφή παρουσίασης υποστηρικτικών επιχειρημάτων και αποσκοπούν στην ανασκευή των αντίθετων απόψεων. Εάν είναι επιχειρηματολογικό κείμενο-**έκθεση**, πρέπει να ακολουθεί το πιο κάτω δομικό σχήμα: θέση συγγραφέα – επιχειρήματα – συμπέρασμα. Εάν είναι επιχειρηματολογικό κείμενο-**ανάλυση/συζήτηση**, πρέπει να περιλαμβάνει και την ανασκευή της επιχειρηματολογίας όσων υποστηρίζουν αντίθετες ιδέες ή απόψεις. Στα επιχειρηματολογικά κείμενα οργανώνονται τα επιχειρήματα και τα πληροφοριακά δεδομένα με διάταξη αύξουσας ή φθίνουσας σπουδαιότητας. Τα επιχειρηματολογικά κείμενα εστιάζουν στον εντοπισμό του ισχυρισμού, των πληροφοριακών δεδομένων (προκείμενων) και των μαρτυριών.

Κειμενικά σχήματα

Κειμενικά σχήματα είναι οι οργανωτικές δομές των κειμένων που επαναλαμβάνονται σε διαφορετικά κείμενα. Τα κειμενικά σχήματα είναι βασικός άξονας κατανόησης, ανάλυσης και ερμηνείας του κειμένου και αντιστοιχούν στις ρητορικές τεχνικές με τις οποίες δηλώνονται οι νοηματικές σχέσεις μεταξύ των εννοτήτων ενός κειμένου και οι λειτουργίες τους (π.χ. σύνοψη, συμπέρασμα). Στην ουσία, είναι οργανωτικά σχήματα, όπως τα *γενικό-ειδικό, ισχυρισμός-ανασκευή, υποθετικό-πραγματικό, αντιπαραβολή εννοιών ή στοιχείων, αίτιο-αποτέλεσμα, πρόβλημα-επίλυση-αξιολόγηση*, τα οποία συναντώνται σε όλα τα κειμενικά είδη, διασφαλίζουν τη συνοχή και τη συνεκτικότητα ενός κειμένου και περιλαμβάνουν κειμενικούς τύπους (όπως η περιγραφή αντικειμένου, η αφήγηση γεγονότος κ.λπ.). Συχνά, ταυτίζονται με τα λεξικογραμματικά στοιχεία (π.χ. χρήση της παθητικής έναντι της ενεργητικής σύνταξης για την ενίσχυση της αποδεικτικής ισχύος ενός επιχειρήματος ή για την αποσιώπηση της οπτικής του ομιλητή/

Παράρτημα Θεωρίας •

της ομιλήτριας ή του/της συγγραφέα), καθώς και τα δύο αποτελούν επιλογές του πομπού/δημιουργού ενός κειμένου με συγκεκριμένο επικοινωνιακό στόχο.

Ενδεικτικά, με κειμενικά σχήματα ο πομπός του μηνύματος μπορεί να:

- ✓ περιγράφει εξωτερικά τόπο, αντικείμενο ή πρόσωπο,
- ✓ δίνει οδηγίες σε σχέση με μια διαδικασία,
- ✓ ορίζει μια έννοια,
- ✓ κατηγοριοποιεί ή ταξινομεί (διαίρεση),
- ✓ διευκρινίζει, αναδιατυπώνει, παραφράζει,
- ✓ προτείνει λύσεις ή συμβουλεύει,
- ✓ αιτιολογεί τη θέση του,
- ✓ παραθέτει αποτελέσματα (σχήμα αιτίου-αποτελέσματος),
- ✓ δηλώνει προσθήκη, εισάγει μια νέα ιδέα ή θέση, επιχειρεί μια επιμέρους επισήμανση,
- ✓ συμπεραίνει,
- ✓ παραθέτει αριθμητικά ή στατιστικά δεδομένα,
- ✓ παραπέμπει σε δεδομένα άλλων κειμένων ή σχετική βιβλιογραφία,
- ✓ εκφράζει μια αξιολογική κρίση,
- ✓ επικαλείται ηθικά ή λογικά αξιώματα (αυταπόδεικτες αλήθειες),
- ✓ δηλώνει τη συμφωνία-επιδοκιμασία ή τη διαφωνία-αποδοκιμασία του κ.λπ.

Με τον όρο κειμενικά σχήματα αποδίδονται έτσι οι επιλογές του ομιλητή/της ομιλήτριας ή του/της συγγραφέα στο επίπεδο της οργάνωσης του κειμένου όπως εμφανίζονται με διαφορετικούς συνδυασμούς και σε διαφορετικές αναλογίες σε όλα τα κειμενικά είδη. Στον όρο αυτόν συνενώνονται οι ρητορικές τεχνικές, τα συστατικά της επιχειρηματολογίας, οι κειμενικοί τύποι, οι τρόποι ανάπτυξης μιας παραγράφου, οι νοηματικές σχέσεις κ.λπ.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ενδεικτικά ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να συνδέονται τα λεξικογραμματικά στοιχεία με τα κειμενικά σχήματα και με το περικείμενο:

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟΥ
Ο ομιλητής/Η ομιλήτρια ή ο/η συγγραφέας:		
Τι επιλέγει;	Τι κάνει;	Σε τι στοχεύει;
<ul style="list-style-type: none"> - χρονικούς προσδιορισμούς, χρονικές προτάσεις, - χρονικές μετοχές, - γραμματικός χρόνος του ρήματος 	<ul style="list-style-type: none"> - κάνει ιστορική αναδρομή, παρουσιάζει ένα φαινόμενο/στοιχείο στη διαχρονία του 	<ul style="list-style-type: none"> - να ενημερώσει, - να διδάξει (π.χ. σε μια επιστημονική αναφορά, σε ένα σχολικό εγχειρίδιο)
<ul style="list-style-type: none"> - περιγραφικά επίθετα 	<ul style="list-style-type: none"> - περιγράφει ένα άτομο (προσωπικότητα) 	<ul style="list-style-type: none"> - να αυτοπροβληθεί, - να επιτεθεί στο ήθος του αντιπάλου (π.χ. σε ένα νομικό κείμενο)
<ul style="list-style-type: none"> - ρηματικούς τύπους, όπως: <i>σημαίνει, εννοούμε, ως..., ορίζεται το...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - ορίζει 	<ul style="list-style-type: none"> - να ενημερώσει (π.χ. σε ένα άρθρο), - να πείσει με επιχειρήματα
<ul style="list-style-type: none"> - λέξεις/φράσεις, όπως: <i>αρκεί να, υπό προϋποθέσεις</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - θέτει προϋποθέσεις ή περιορισμούς 	<ul style="list-style-type: none"> - να προλάβει τον αντίλογο, - να διατυπώσει ενστάσεις στο πλαίσιο ενός επιχειρήματος

1. Σώματα κειμένων

Η εμφάνιση και η ευρεία χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα έχει επιτρέψει να ανακαλύψουμε μια επιπλέον πτυχή της γλώσσας, την ποσοτική της διάσταση, το γεγονός δηλαδή ότι η οργάνωση της γλώσσας προκύπτει σε σημαντικό βαθμό από τη συσσώρευση ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών που επαναλαμβάνονται με σημαντική συχνότητα.

Τα σώματα κειμένων μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για να αναζητηθεί αυθεντικό υλικό για τη διδασκαλία ενός λεξικογραμματικού στοιχείου ή για να ελεγχθεί έτοιμο διδακτικό υλικό.

Μπορούν, επίσης, να εισαγάγουν τους μαθητές/τις μαθήτριες στην αναζήτηση στοιχείων από σώματα κειμένων, για να ελέγξουν τη γλωσσική τους διαίσθηση, για να πληροφορηθούν για μια χρήση ή για να μάθουν περισσότερα για μια γλωσσική ποικιλία. Στην περίπτωση αυτή, υιοθετείται μια ανακαλυπτική διαδικασία, στην οποία οι μαθητές/μαθήτριες αναλαμβάνουν την κύρια πρωτοβουλία για την αναζήτηση και την ανάλυση των γλωσσικών δεδομένων.

Τα σώματα κειμένων μπορούν να αξιοποιηθούν σε όλα τα επίπεδα ανάλυσης της γλώσσας (λεξιλόγιο, μορφολογία, σύνταξη κ.ά.).

2. Παγκόσμιος Ιστός

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την κυριαρχία του παγκόσμιου ιστού, οι γλωσσικοί πόροι είναι αυτοί που συνδέονται με τη γλώσσα, αποκτούν άλλη δυναμική και μπορούν να αξιοποιηθούν στην επεξεργασία της. Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι μια τεράστια συλλογή από ψηφιακά έγγραφα (τις ιστοσελίδες), που βρίσκονται αποθηκευμένα σε υπολογιστές του Διαδικτύου. Οι περισσότερες πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι δωρεάν. Οι ιστοσελίδες στον παγκόσμιο ιστό είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους και μπορεί να πλοηγηθεί ο/η χρήστης/-στρια εύκολα σε αυτές.

Οι γλωσσικοί πόροι μπορεί να είναι:

- 1. πόροι με πρωτογενές περιεχόμενο** (λόγος σε ψηφιακή ή ψηφιοποιημένη μορφή, βιβλία, κείμενα, διάφορες σημειώσεις, σημειώσεις από τα μαθήματα, κείμενα που προέρχονται από το διαδίκτυο, εφημερίδες, συνεντεύξεις, εκπομπές, βιντεοσκοπημένο υλικό, περιγραφές μαθημάτων κ.λπ.) και
- 2. επεξεργασμένοι πόροι** (υποσημειώσεις που έχουν δημιουργηθεί αυτόματα ή από τον χρήστη/τη χρήστρια, μεταγραφές ηχογραφημένων ή βιντεοσκοπημένων αρχείων, ηλεκτρονικά εγχειρίδια κ.λπ.), πόροι οργανωμένης μορφής της γνώσης (μονόγλωσσα ή πολύγλωσσα λεξικά, γλωσσάρια, λίστες λέξεων, θησαυροί κ.λπ.) ή διάφορες εφαρμογές και εργαλεία γλωσσικής τεχνολογίας.

Ο Παγκόσμιος Ιστός είναι ιδανικός για την άντληση αυθεντικού υλικού, όπως κειμένων, εικόνων, ήχων, video clips, παρουσιάσεων εικονικής πραγματικότητας. Εκτός από την αναζήτηση πληροφοριών, το διαδίκτυο παρέχει τη δυνατότητα να προβληθούν δραστηριότητες και μηνύματα των μαθητών/-τριών μέσα από σχολικές ιστοσελίδες.

3. Συστήματα επεξεργασίας της γλώσσας

Από τα πιο σύγχρονα και αξιόλογα συστήματα επεξεργασίας της γλώσσας είναι τα Εργαλεία Γλωσσικού Ελέγχου. Επιτρέπουν στους χρήστες και τις χρήστριες (δακτυλογράφους, στοιχειοθέτες/-τριες, συγγραφείς, μεταφραστές/-στριες, επιμελητές/-τριες κ.λπ.) να διεξαγάγουν αυτόματα μια σειρά ενεργειών επεξεργασίας κειμένου, όπως συλλαβισμό, διόρθωση ορθογραφικών λαθών, διόρθωση γραμματικών και υφολογικών λαθών, εξαγωγή περιλήψεων, μετάφραση από μια φυσική γλώσσα σε μια άλλη κ.λπ.

Εργαλεία γλωσσικού ελέγχου [**neurolingo**] για την επεξεργασία νεοελληνικών κειμένων είναι:

1. **Ο Συλλαβιστής:** Υποδεικνύει τα σημεία συλλαβισμού μιας λέξης, ώστε να μπορεί το σύστημα στοιχειοθεσίας να συλλαβίσει αυτόματα αυτήν τη λέξη, όταν τείνει να υπερβεί το εκτυπώσιμο περιθώριο. Οι κανόνες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που υλοποιήθηκαν με ανθρώπινη επιμέλεια σε αντιστοιχία με τους κανόνες συλλαβισμού της Νέας Ελληνικής και σε εκείνους που παρήχθησαν αυτόματα με βάση την πληροφορία συλλαβισμού που υπήρχε σε ένα Ηλεκτρονικό Υπολογιστικό Λεξικό. Το σύνολο των κανόνων της δεύτερης κατηγορίας εκφράζει την «εκπαίδευση» που έχει υποστεί ο Συλλαβιστής, για να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει με ορθότητα 24 συνδυασμούς φωνηέντων, οι οποίοι άλλοτε χωρίζονται κατά τον συλλαβισμό και άλλοτε όχι (φαινόμενο συνίζησης).
2. **Ο Ορθογράφος:** Εντοπίζει λέξεις με ορθογραφικά λάθη και προτείνει στον/στη χρήστη/-στρια εναλλακτικές, ορθογραφικά σωστές λέξεις. Συμβουλευεται περισσότερα του ενός λεξικά, γενικού και ειδικού λεξιλογίου, καθώς και ξενόγλωσσα. Το κυρίως λεξικό προέρχεται από το Μορφολογικό Λεξικό (~1.200.000 λεκτικοί τύποι), το οποίο εμπλουτίζεται διαρκώς, παράλληλα με τον εμπλουτισμό του σώματος δημοσιογραφικών και λογοτεχνικών κειμένων, καθώς επίσης και με τη βοήθεια αναφορών από τις χρήστριες και τους χρήστες του Ορθογράφου.
3. **Ο Θησαυρός:** Προτείνει συνώνυμα και αντίθετα για περισσότερες από 22.000 λέξεις (ανεξάρτητα από την κλιτική μορφή των λέξεων αυτών). Είναι ένα ειδικού τύπου λεξικό, το οποίο επιχειρεί να αποδώσει τη σημασία λέξεων ή εκφράσεων της νέας ελληνικής μέσω συνωνύμων, αντωνύμων και παραδειγμάτων χρήσης. Οι λημματικοί τύποι, οι σημασίες τους και τα συνώνυμα/αντίθετα (ανά σημασία) συνοδεύονται από υφολογικές και πραγματολογικές πληροφορίες. Ο Περιηγητής του Θησαυρού επιτρέπει την αναζήτηση λημμάτων και την πλοήγηση στην ηλεκτρονική έκδοση του Θησαυρού. Το λήμμα κάθε λέξης είναι προσπελάσιμο μέσω οποιουδήποτε κλιτικού της τύπου, ακόμα και αν αυτός εισάγεται ανορθόγραφα.
4. **Ο Λημματοποιητής:** Είναι το γλωσσικό εργαλείο που δέχεται ως είσοδο έναν οποιοδήποτε λεκτικό τύπο και επιστρέφει τον λημματικό τύπο στον οποίο αντιστοιχεί, π.χ. για τον τύπο *κατέστη* επιστρέφει τον λημματικό τύπο **καθιστώ**. Στην περίπτωση που ο τύπος που έχει δοθεί για αναζήτηση αντιστοιχεί σε περισσότερους του ενός λημματικούς τύπους, ο Λημματοποιητής τους επιστρέφει όλους, π.χ. για τον τύπο *απαντήσεις* επιστρέφει **απαντώ** και **απάντηση**. Η λειτουργία του Λημματοποιητή της Neurolingo βασίζεται σε ευρετήριο που περιέχει όλους τους λεκτικούς τύπους όλων των λημμάτων του Μορφολογικού Λεξικού.
5. **Ο Γραμματικός Διορθωτής:** Ο Γραμματικός Διορθωτής είναι ένα ηλεκτρονικό εργαλείο σχολιασμού των σημείων του κειμένου στα οποία ενδέχεται:
 - α. να υπάρχει απόκλιση από κανόνα του τελικού -ν, π.χ. στη χρήση του τελικού -ν στον γραπτό λόγο ή στον τονισμό (*ο δάσκαλος μας αντί του ορθού ο δάσκαλός μας*)
 - β. να χρησιμοποιείται λανθασμένη γραμματική μορφή λέξης, π.χ. ο τύπος του επιθέτου να μη συμφωνεί με το ουσιαστικό που προσδιορίζει (π.χ. *το αγχώδη άτομο αντί το αγχώδες*)
 - γ. να εμφανίζεται λανθασμένη χρήση μιας λέξης λόγω σύγχυσης με άλλη (π.χ. *πραγματεύομαι - διαπραγματεύομαι*)

δ. να υπάρχει λανθασμένη χρήση λέξης στο εσωτερικό μιας φράσης (π.χ. *απορώ και εξανίσταμαι αντί του ορθού εξίσταμαι*)

ε. να αποκλίνει από μια συντακτική δομή (π.χ. *αποποιήθηκε της περιουσίας αντί την περιουσία*)

στ. να μην ταιριάζει ένας γλωσσικός τύπος με το ύφος του κειμένου (π.χ. *θεωρούσανε σε επίσημο ύφος αντί για θεωρούσαν*)

4. Εικόνα

Σε ένα πολυτροπικό κείμενο υπάρχει συνδυασμός εικόνας και λόγου. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σχολιασμός της εικόνας και να παρουσιαστεί το μήνυμα του/της συγγραφέα, μπορούμε να ακολουθήσουμε ενδεικτικά τα παρακάτω βήματα:

Βήμα 1ο: Περιγραφικό στάδιο στο οποίο εντοπίζουμε τους οπτικούς δείκτες της εικόνας/του σκίτσου/της γελοιογραφίας και παρουσιάζουμε τον συμβολισμό τους. Με προσοχή παρατηρούμε τις λεπτομέρειες της εικόνας, τα πρόσωπα, τα αντικείμενα, τα σχήματα, τα χρώματα, το μέγεθος, το ύφος, την έκφραση του προσώπου, τους μορφασμούς, την αμφίεση, προσπαθώντας να ανακαλύψουμε τις πληροφορίες της εικόνας και να διαβάσουμε το μήνυμά της.

Βήμα 2ο: Παρουσίαση της γενικής ιδέας, του θεματικού κέντρου με βάση τα δεδομένα που παρουσιάζονται.

Βήμα 3ο: Προβολή του στόχου, της πρόθεσης του πομπού (να παροτρύνει, να καταγγείλει, να σατιρίσει, να καυτηριάσει, να επιβραβεύσει, να ευαισθητοποιήσει, να αποτρέψει, να αναδείξει κ.ά.).

Βήμα 4ο: Αποκαλύπτουμε τον απώτερο στόχο, τη βαθύτερη επιδίωξη του/της δημιουργού/πομπού..

Για τη μελέτη και κατανόηση των κειμένων, δεν εστιάζουμε μόνο στα γλωσσικά στοιχεία αλλά και στα μη γλωσσικά. Στο κείμενο που υπάρχει εικόνα ένα μεγάλο μέρος του γραπτού και προφορικού λόγου έχει αντικατασταθεί από εικόνα, για να δώσει τη δυνατότητα μετάδοσης μεγάλου αριθμού «εύκολων» μηνυμάτων με χαμηλό «πληροφοριακό φορτίο».

Κειμενικά είδη, όπως οι γελοιογραφίες, είναι υβρίδια λόγου και εικόνας. Στη γελοιογραφία η εικόνα μπορεί να είναι σκίτσο ή φωτομοντάζ και ο λόγος να είναι τίτλος, μονόλογος ή διάλογος. Όταν απουσιάζει ο λόγος, το μήνυμα του κειμένου απαιτεί τη γνώση του κόσμου, των περιστάσεων και των υπονοουμένων μεταφορών.

5. Σχήμα

Τα σχήματα είναι τα δομικά στοιχεία για όλα όσα βλέπουμε. Οι περισσότεροι καλλιτέχνες μαθαίνουν πρώτα πώς να σχεδιάζουν μέσα από την κατασκευή ή να διασπούν εικόνες σε βασική γεωμετρία. Τα σχήματα είναι κάτι περισσότερο από πρακτικά εργαλεία κι αυτό γιατί οι έννοιές τους είναι αυτές που επιτρέπουν στους/στις σχεδιαστές/-στριες να επικοινωνούν οπτικά. Έτσι, επιτρέπουν στον/στη σχεδιαστή/-στρια να μεταφέρει πολύ ουσιαστικά και σημαντικά μηνύματα με μη λεκτικό τρόπο. Υπάρχουν διάφοροι τύποι σχημάτων και, κατά συνέπεια, μηνυμάτων.

Απλά σχήματα είναι αυτά που διαμορφώνονται από βασικές γεωμετρικές μορφές (τρίγωνο, κύκλος, τετράγωνο) ή από τις αντίστοιχες τρισδιάστατες (κύβος, κύλινδρος, κώνος, σφαίρα). Ο συμβολισμός τους είναι καθοριστικός στην πρόσληψη του μηνύματος ενός κειμένου. Τα τετράγωνα συνεπάγονται τόσο αξιοπιστία όσο και αυστηρότητα. Οι κύκλοι υποδηλώνουν ότι είναι πάντα σε κίνηση και είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Το γεγονός ότι δεν έχουν αρχή ή τέλος τούς κάνει να συνδέονται με υψηλές έννοιες, όπως η αιωνιότητα. Το τρίγωνο κυρίως συνδέεται με τον κίνδυνο.

Σύνθετα είναι αυτά που είναι μεγαλύτερα και πιο πολύπλοκα σχήματα και έχουν στη σύνθεσή τους από λίγα, έως αρκετά απλά σχήματα.

Οργανικά είναι τα σχήματα που εμφανίζονται τακτικά στη φύση (το άκρο ενός δέντρου, μια πλαγιά).

Αποτελούνται από πιο χαλαρές γραμμές και είναι λιγότερο συμμετρικά από τα απλά σχήματα. Καθώς συνήθως δεν είναι συμμετρικά, δίνουν έναν πιο ελεύθερο τόνο σε ό,τι αποτυπώνουν και δημιουργούν την εντύπωση ότι μπορούν εύκολα να ανατραπούν.

Τα **αφηρημένα** σχήματα, ενώ συχνά είναι γεωμετρικά και σύνθετα, τείνουν να λειτουργούν ως συμβολική αναφορά. Βασίζονται συνήθως σε συμβολισμούς ή αναφορές που αφορούν εξωτερικές γνώσεις, ενώ η σημασία τους μπορεί να ποικίλει σημαντικά ανάλογα με την ψυχολογία του/της δέκτη/-τριας ή τις εμπειρίες που έχει ο/η αναγνώστης/-στριά τους.

6. Γράφημα

Το γράφημα –ως σημειωτικός πόρος– είναι μια οπτική αναπαράσταση δεδομένων που δείχνει πληροφορίες σε μορφή εικόνας, χρησιμοποιώντας συνήθως μπάρες, γραμμές και κομμάτια πίτας, ράβδους, δακτυλίους, για να συγκρίνει και να παρουσιάσει δεδομένα. Τα γραφήματα, συνήθως, χρησιμοποιούνται, για να εμφανίσουν και να συγκρίνουν πληροφορίες σε σχέση με τη συνολική αξία ή την ποσοστιαία αύξηση ή μείωση των δεδομένων. Τα γραφήματα είναι εύληπτα και λειτουργούν υποστηρικτικά στο κείμενο, για να τεκμηριώσουν και να επιβεβαιώσουν τα στοιχεία του.

Είναι μια αντικειμενική και αξιόπιστη πηγή και με τον κατάλληλο χρωματισμό δίνει μια απλοποιημένη και δομημένη οπτική παρουσίαση εννοιών, ιδεών, κατασκευών, σχέσεων, στατιστικών δεδομένων, ανατομίας κ.λπ. Τα γραφήματα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο όταν είναι απαραίτητα, για να αποφευχθεί η υπερφόρτωση του κοινού με πολλές πληροφορίες. Τα διαγράμματα είναι χρήσιμα, γιατί μπορούμε να διακρίνουμε στοιχεία που δε φαίνονται με την πρώτη ματιά και για να μελετάμε καταστάσεις εκεί που δεν μπορούμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει. Παράλληλα, είναι αυτά που προσελκύουν τον/την αναγνώστη/-στρια και τον/την ωθούν να μελετήσει το κείμενο διατηρώντας το ενδιαφέρον της ανάγνωσης αμείωτο.

7. Πίνακες

Οι πίνακες είναι συλλογές δεδομένων ή στατιστικών στοιχείων που είναι τοποθετημένα με εύληπτο τρόπο, ώστε ο/η αναγνώστης/-στρια να συγκρίνει και να λάβει την πληροφορία. Κάθε πίνακας πρέπει να έχει τα παρακάτω στοιχεία:

- τον τίτλο, που γράφεται συνήθως στο επάνω μέρος του πίνακα και δηλώνει το περιεχόμενό του,
- την κεφαλίδα σε κάθε στήλη που περιγράφει συνοπτικά τα στοιχεία των μετρήσεων,
- το κύριο σώμα (κορμό), που περιέχει τα δεδομένα,
- την πηγή, που γράφεται στο κάτω μέρος του πίνακα και δείχνει την προέλευση των στατιστικών στοιχείων, ώστε ο/η αναγνώστης/-στρια να μπορεί να ανατρέξει σ' αυτήν και να επαληθεύσει τα δεδομένα ή να λάβει περισσότερα στοιχεία. Η πηγή είναι το στοιχείο που τεκμηριώνει την αξιοπιστία του πίνακα.

Οι πίνακες διακρίνονται σε:

α) **γενικούς** πίνακες, οι οποίοι περιέχουν όλες τις πληροφορίες που προκύπτουν από μια έρευνα (συνήθως με αναλυτικά και λεπτομερή στοιχεία)

β) **ειδικούς** πίνακες, οι οποίοι είναι συνοπτικοί και σαφείς. Τα στοιχεία τους συνήθως έχουν ληφθεί από τους γενικούς πίνακες.

Και ο πίνακας ως σημειωτικός πόρος λειτουργεί και αυτόνομα αλλά και υποστηρικτικά του λόγου. Ο/Η αναγνώστης/-στρια πρέπει στη σύγχρονη εποχή να είναι ικανός/-ή να αντιληφθεί τις νέες μορφές που ενδέχεται να έχουν οι σημειωτικοί τρόποι των κειμένων και των πληροφοριών που αυτοί εκφέρουν, με σκοπό να μπορεί να επεξεργάζεται αποτελεσματικά και κριτικά τις συγκεκριμένες πληροφορίες.

Κλιτικά παραδείγματα

1. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ								
	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική
ΑΡΘΡΑ								
Αρσενικό	ο	του	τον	-	οι	των	τους	-
Θηλυκό	η	της	τη(ν)	-	οι	των	τις	-
Ουδέτερο	το	του	το	-	τα	των	τα	-
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ								
Αρσενικά								
αρσ. σε -ας ισοσύλλ.	ο κανόνας	του κανόνα	τον κανόνα	κανόνα	οι κανόνες	των κανόνων	τους κανόνες	κανόνες
	ο μήνας	του μήνα	τον μήνα	μήνα	οι μήνες	των μηνών	τους μήνες	μήνες
	ο κήρυκας	του κήρυκα	τον κήρυκα	κήρυκα	οι κήρυκες	των κηρύκων	τους κήρυκες	κήρυκες
αρσ. σε -άς ανισοσύλλ.	ο αμαξάς	του αμαξά	τον αμαξά	αμαξά	οι αμαξάδες	των αμαξάδων	τους αμαξάδες	αμαξάδες
αρσ. σε -ης ισοσύλλ.	ο πολίτης	του πολίτη	τον πολίτη	πολίτη	οι πολίτες	των πολιτών	τους πολίτες	πολίτες
αρσ. σε -ής ισοσύλλ.	ο μαθητής	του μαθητή	τον μαθητή	μαθητή	οι μαθητές	των μαθητών	τους μαθητές	μαθητές
αρσ. σε -τής με διπλό πληθ.	ο βουλευτής	του βουλευτή	τον βουλευτή	βουλευτή	οι βουλευτές βουλευτάδες	των βουλευτών βουλευτάδων	τους βουλευτές βουλευτάδες	βουλευτές βουλευτάδες
αρσ. σε -ής ανισοσύλλ.	ο ατζαμής	του ατζαμή	τον ατζαμή	ατζαμή	οι ατζαμήδες	των ατζαμήδων	τους ατζαμήδες	ατζαμήδες
αρσ. σε -ης ανισοσύλλ.	ο νοικοκύρης	του νοικοκύρη	τον νοικοκύρη	νοικοκύρη	οι νοικοκύρηδες	των νοικοκύρηδων	τους νοικοκύρηδες	νοικοκύρηδες
	ο φούρναρης	του φούρναρη	τον φούρναρη	φούρναρη	οι φουρνάρηδες	των φουρνάρηδων	τους φουρνάρηδες	φουρνάρηδες
αρσ. σε -ές ανισοσύλλ.	ο λεκές	του λεκέ	τον λεκέ	λεκέ	οι λεκέδες	των λεκέδων	τους λεκέδες	λεκέδες
αρσ. σε -ούς ανισοσύλλ.	ο παππούς	του παππού	τον παππού	παππού	οι παππούδες	των παππούδων	τους παππούδες	παππούδες
αρσ. σε -ός ισοσύλλ.	ο καιρός	του καιρού	τον καιρό	καιρέ	οι καιροί	των καιρών	τους καιρούς	καιροί
αρσ. σε -ος ισοσύλλ.	ο τόπος	του τόπου	τον τόπο	τόπε	οι τόποι	των τόπων	τους τόπους	τόποι
	ο ανήφορος	του ανήφορου	τον ανήφορο	ανήφορε	οι ανήφοροι	των ανήφορων	τους ανήφορους	ανήφοροι
	ο έμπορος	του εμπόρου	τον έμπορο	έμπορε	οι έμποροι	των εμπόρων	τους εμπόρους	έμποροι
αρσ. σε -έας ιδιόκλιτα	ο κουρέας	του κουρέα	τον κουρέα	κουρέα	οι κουρείς	των κουρέων	τους κουρείς	κουρείς

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική
Θηλυκά								
θηλ. σε –ά ισοσύλλ.	η αγκαλιά	της αγκαλιάς	την αγκαλιά	αγκαλιά	οι αγκαλιές	των αγκαλιών	τις αγκαλιές	αγκαλιές
θηλ. σε –α ισοσύλλ.	η πένα	της πένας	την πένα	πένα	οι πένες	των πενών	τις πένες	πένες
	η μέλισσα	της μέλισσας	τη μέλισσα	μέλισσα	οι μέλισσες	των μελισσών	τις μέλισσες	μέλισσες
	η ακτίνα	της ακτίνας	την ακτίνα	ακτίνα	οι ακτίνες	των ακτίνων	τις ακτίνες	ακτίνες
	η αθλιότητα	της αθλιότητας	την αθλιότητα	αθλιότητα	οι αθλιότητες	των αθλιότητων	τις αθλιότητες	αθλιότητες
θηλ. σε –ά ανισοσύλλ.	η γιαγιά	της γιαγιάς	τη γιαγιά	γιαγιά	οι γιαγιάδες	των γιαγιάδων	τις γιαγιάδες	γιαγιάδες
θηλ. σε –ή ισοσύλλ.	η τιμή	της τιμής	την τιμή	τιμή	οι τιμές	των τιμών	τις τιμές	τιμές
θηλ. σε –η ισοσύλλ.	η γνώμη	της γνώμης	τη γνώμη	γνώμη	οι γνώμες	των γνώμών	τις γνώμες	γνώμες
	η ζέστη	της ζέστης	τη ζέστη	ζέστη	οι ζέστες	-	τις ζέστες	ζέστες
θηλ. σε –η αρχαιοκλ.	η φύση	της φύσης φύσεως	τη φύση	φύση	οι φύσεις	των φύσεων	τις φύσεις	φύσεις
	η αίτηση	της αίτησης αιτήσεως	την αίτηση	αίτηση	οι αιτήσεις	των αιτήσεων	τις αιτήσεις	αιτήσεις
θηλ. σε –ος αρχαιοκλ.	η διάλεκτος	της διαλέκτου	τη διάλεκτο	(διάλεκτε)	οι διάλεκτοι	των διαλέκτων	τις διαλέκτους	διάλεκτοι
θηλ. σε –ού ανισοσύλλ.	η μαϊμού	της μαϊμούς	τη μαϊμού	μαϊμού	οι μαϊμούδες	των μαϊμούδων	τις μαϊμούδες	μαϊμούδες

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Ουδέτερα								
ουδ. σε –ό ισοσύλλ.	το γλυκό	του γλυκού	το γλυκό	γλυκό	τα γλυκά	των γλυκών	τα γλυκά	γλυκά
ουδ. σε –ο ισοσύλλ.	το φρούτο	του φρούτου	το φρούτο	φρούτο	τα φρούτα	των φρούτων	τα φρούτα	φρούτα
	το σίδερο	του σίδηρου	το σίδερο	σίδηρο	τα σίδηρα	των σίδηρων	τα σίδηρα	σίδηρα
	το θέατρο	του θεάτρου	το θέατρο	θέατρο	τα θέατρα	των θεάτρων	τα θέατρα	θέατρα
ουδ. σε –ί ισοσύλλ.	το αυτί	του αυτιού	το αυτί	αυτί	τα αυτιά	των αυτιών	τα αυτιά	αυτιά
ουδ. σε –ι ισοσύλλ.	το αμπέλι	του αμπελιού	το αμπέλι	αμπέλι	τα αμπέλια	των αμπελιών	τα αμπέλια	αμπέλια
ουδ. σε –ος ισοσύλλ.	το βάθος	του βάθους	το βάθος	βάθος	τα βάθη	των βαθών	τα βάθη	βάθη
	το έλεος	του ελέους	το έλεος	έλεος	τα ελέη	των ελεών	τα ελέη	ελέη
ουδ. σε –μα ανισοσύλλ.	το αίμα	του αίματος	το αίμα	αίμα	τα αίματα	των αιμάτων	τα αίματα	αίματα
	το άγαλμα	του αγάλματος	το άγαλμα	άγαλμα	τα αγάλματα	των αγαλμάτων	τα αγάλματα	αγάλματα

ουδ. σε - ιμο ανισοσύλλ.	το ράψιμο	του ραψίματος	το ράψιμο	ράψιμο	τα ραψίματα	των ραψιμάτων	τα ραψίματα	ραψίματα
ουδ. σε - ας ανισοσύλλ.	το τέρας	του τέρατος	το τέρας	τέρας	τα τέρατα	των τεράτων	τα τέρατα	τέρατα
ουδ. σε - ως ανισοσύλλ.	το φως	του φωτός	το φως	φως	τα φώτα	των φώτων	τα φώτα	φώτα
ουδ. σε - ον ιδιόκλιτα	το ον	του όντος	το ον	ον	τα όντα	των όντων	τα όντα	όντα
	το μέλλον	του μέλλοντος	το μέλλον	μέλλον	τα μέλλοντα	των μελλόντων	τα μέλλοντα	μέλλοντα
ουδ. σε - αν ιδιόκλιτα	το παν	του παντός	το παν	παν	τα πάντα	των πάντων	τα πάντα	πάντα
ουδ. σε - έν ιδιόκλιτα	το μηδέν	του μηδενός	το μηδέν	μηδέν				
ουδ. σε - εν ιδιόκλιτα	το φωνήεν	του φωνήεντος	το φωνήεν	φωνήεν	τα φωνήεντα	των φωνηέντων	τα φωνήεντα	φωνήεντα
ουδ. σε - ύ ιδιόκλιτα	το οξύ	του οξέος	το οξύ	οξύ	τα οξέα	των οξέων	τα οξέα	οξέα
ουδ. σε - υ ιδιόκλιτα	το δόρυ	του δόρατος	το δόρυ	δόρυ	τα δόρατα	των δοράτων	τα δόρατα	δόρατα

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Επίθετα								
Επίθ. σε -ός, -ή, -ό	ο ξηρός η ξηρή το ξηρό	του ξηρού της ξηρής του ξηρού	τον ξηρό την ξηρή το ξηρό	ξηρέ ξηρή ξηρό	οι ξηροί οι ξηρές τα ξηρά	των ξηρών των ξηρών των ξηρών	τους ξηρούς τις ξηρές τα ξηρά	ξηροί ξηρές ξηρά
Επίθ. σε -ος, -η, -ο	ο άβαφος η άβαφη το άβαφο	του άβαφου της άβαφης του άβαφου	τον άβαφο την άβαφη το άβαφο	άβαφε άβαφη άβαφο	οι άβαφοι οι άβαφες τα άβαφα	των άβαφων των άβαφων των άβαφων	τους άβαφους τις άβαφες τα άβαφα	άβαφοι άβαφες άβαφα
Επίθ. σε -ος, -α, -ο	ο νέος η νέα το νέο	του νέου της νέας του νέου	τον νέο τη νέα το νέο	νέε νέα νέο	οι νέοι οι νέες τα νέα	των νέων των νέων των νέων	τους νέους τις νέες τα νέα	νέοι νέες νέα
Επίθ. σε -ος, -ια, -ο	ο νότιος η νότια το νότιο	του νότιου της νότιας του νότιου	τον νότιο τη νότια το νότιο	νότιε νότια νότιο	οι νότιοι οι νότιες τα νότια	των νότιων των νότιων των νότιων	τους νότιους τις νότιες τα νότια	νότιοι νότιες νότια
Επίθ. σε -ός, -ιά, -ό	ο γλυκός η γλυκιά το γλυκό	του γλυκού της γλυκιάς του γλυκού	τον γλυκό τη γλυκιά το γλυκό	γλυκέ γλυκιά γλυκό	οι γλυκοί οι γλυκιές τα γλυκά	των γλυκών των γλυκών των γλυκών	τους γλυκούς τις γλυκιές τα γλυκά	γλυκοί γλυκιές γλυκά
Επίθ. σε -ύς, -ιά, -ύ	ο βαρύς η βαριά το βαρύ	του βαριού της βαριάς του βαριού	τον βαρύ τη βαριά το βαρύ	βαρύ βαριά βαρύ	οι βαριοί οι βαριές τα βαριά	των βαριών των βαριών των βαριών	τους βαριούς τις βαριές τα βαριά	βαριοί βαριές βαριά
Επίθ. σε -ής, -ιά, -ί	ο σταχτής η σταχτιά το σταχτί	του σταχτιού της σταχτιάς του σταχτιού	τον σταχτή τη σταχτιά το σταχτί	σταχτή σταχτιά σταχτί	οι σταχτιοί οι σταχτιές τα σταχτιά	των σταχτιών των σταχτιών των σταχτιών	τους σταχτιούς τις σταχτιές τα σταχτιά	σταχτιοί σταχτιές σταχτιά

Επίθ. σε -ης, -α, -ικο	ο γκρινιάρης η γκρινιέρα το γκρινιάρικο	του γκρινιάρη της γκρινιέρας του γκρινιάρικου	τον γκρινιάρη τη γκρινιέρα το γκρινιάρικο	γκρινιάρη γκρινιέρα γκρινιάρικο	οι γκρινιάρηδες οι γκρινιάρες τα γκρινιάρικα	των γκρινιάρηδων ----- των γκρινιάρικων	τους γκρινιάρηδες τις γκρινιάρες τα γκρινιάρικα	γκρινιάρηδες γκρινιάρες γκρινιάρικα
Επίθ. σε -ής, -ής, -ές	ο διεθνής η διεθνής το διεθνές	του διεθνούς της διεθνούς του διεθνούς	τον διεθνή τη διεθνή το διεθνές	διεθνή διεθνής διεθνές	οι διεθνείς οι διεθνείς τα διεθνή	των διεθνών των διεθνών των διεθνών	τους διεθνείς τις διεθνείς τα διεθνή	διεθνείς διεθνείς διεθνή
Επίθ. σε -ος, -ος & -η, -ο	ο διάδικος η διάδικος διάδικη το διάδικο	του διαδίκου διάδικου της διαδίκου διάδικης του διαδίκου διάδικου	τον διάδικο τη διάδικο διάδικη το διάδικο	διάδικε διάδικε διάδικη διάδικο	οι διάδικοι οι διάδικοι οι διάδικες τα διάδικα	των διαδίκων διάδικων των διαδίκων των διαδίκων διάδικων	τους διαδίκους διάδικους τις διαδίκους διάδικες τα διάδικα	διάδικοι διάδικοι διάδικες διάδικα
Επίθετο πολύς, πολλή, πολύ του πολύ, του πολλού	ο πολύς η πολλή το πολύ	του πολύ/ πολλού της πολλής του πολύ/ πολλού	τον πολύ την πολλή το πολύ		οι πολλοί οι πολλές τα πολλά	των πολλών των πολλών των πολλών	τους πολλούς τις πολλές τα πολλά	(πολλοί) (πολλές) (πολλά)

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Κλητική

Αριθμητικά							
	ένας μία ένα	ενός μίας, μιας ενός	ένα(ν) μία, μια ένα				
					τρεις τρεις τρία	τριών τριών τριών	τρεις τρεις τρία
					τέσσερις τέσσερις τέσσερα	τεσσάρων τεσσάρων τεσσάρων	τέσσερις τέσσερις τέσσερα

Αντωνυμίες							
	εγώ	εμένα, μου	εμένα, με		εμείς	εμάς, μας	εμάς, μας
	εσύ	εσένα, σου	εσένα, σε	εσύ	εσείς	εσάς, σας	εσάς, σας
	αυτός, τος	αυτού, του	αυτόν, τον		αυτοί, τοι	αυτών, των	αυτούς, τους
	αυτή, τη	αυτής, της	αυτή(ν), τη(ν)		αυτές, τες	αυτών, των	αυτές, τες, τις
	αυτό, το	αυτού, του	αυτό, το		αυτά, τα	αυτών, των	αυτά, τα

Ρηματικό Σύστημα							
είμαι							
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
		α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο	α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο
ενεστ.	ορ. / υπ.	είμαι	είσαι	είναι	είμαστε	είστε	είναι
	μτχ.	όντας					
πρτ.	οριστ.	ήμουν	ήσουν	ήταν	ήμαστε & ήμασταν	ήσαστε & ήσασταν	ήταν
μέλλ.	οριστ.	θα είμαι	θα είσαι	θα είναι	θα είμαστε	θα είστε & θα είσαστε	θα είναι
έχω							
ενεστ.	ορ. / υπ.	έχω	έχεις	έχει	έχουμε	έχετε	έχουν
	μτχ.	έχοντας					
πρτ.	οριστ.	είχα	είχες	είχε	είχαμε	είχατε	είχαν
μέλλ.	οριστ.	θα έχω	θα έχεις	θα έχει	θα έχουμε	θα έχετε	θα έχουν

		βάφω					
ενεστ.	ορ. / υπ.	βάφω	βάφεις	βάφει	βάφουμε	βάφετε	βάφουν(ε)
	προστ.		βάφε			βάφετε	
	μτχ.	βάφοντας					
πρτ.	οριστ.	έβαφα	έβαφες	έβαφε	βάφαμε	βάφατε	έβαφαν βάφανε
αόρ.	οριστ.	έβαψα	έβαψες	έβαψε	βάψαμε	βάψατε	έβαψαν βάψανε
	υποτ.	βάψω	βάψεις	βάψει	βάψουμε	βάψτε βάψετε	βάψουν
	προστ.		βάψε			βάψτε	
εξακολ. μέλλ.		θα βάφω	θα βάφεις	θα βάφει	θα βάφουμε	θα βάφετε	θα βάφουν
συνοπτ. μέλλ.		θα βάψω	θα βάψεις	θα βάψει	θα βάψουμε	θα βάψετε	θα βάψουν
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω βάψει	έχεις βάψει	έχει βάψει	έχουμε βάψει	έχετε βάψει	έχουν βάψει
υπερσ.		είχα βάψει	είχες βάψει	είχε βάψει	είχαμε βάψει	είχατε βάψει	είχαν βάψει
μέλλ. συντελ.		θα έχω βάψει	θα έχεις βάψει	θα έχει βάψει	θα έχουμε βάψει	θα έχετε βάψει	θα έχουν βάψει
		ντύνομαι					
ενεστ.	ορ. / υπ.	ντύνομαι	ντύνεσαι	ντύνεται	ντυνόμαστε	ντυνόσαστε	ντύνονται
	προστ.					ντύνεστε	
πρτ.	οριστ.	ντυνόμουν	ντυνόσουν	ντυνόταν	ντυνόμασταν	ντυνόσασταν, -αστε	ντύνονταν
αόρ.	οριστ.	ντύθηκα	ντύθηκες	ντύθηκε	ντυθήκαμε	ντυθήκατε	ντύθηκαν
	υποτ.	ντυθώ	ντυθείς	ντυθεί	ντυθούμε	ντυθείτε	ντυθούν
	προστ.		ντύσου			ντυθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα ντύνομαι	θα ντύνεσαι	θα ντύνεται	θα ντυνόμαστε	θα ντύνεστε	θα ντύνονται
συνοπτ. μέλλ.		θα ντυθώ	θα ντυθείς	θα ντυθεί	θα ντυθούμε	θα ντυθείτε	θα ντυθούν
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω ντυθεί (ή είμαι ντυμένος)	έχεις ντυθεί	έχει ντυθεί	έχουμε ντυθεί	έχετε ντυθεί	έχουν ντυθεί
	μτχ.	ντυμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα ντυθεί (ή ήμουν ντυμένος)	είχες ντυθεί	είχε ντυθεί	είχαμε ντυθεί	είχατε ντυθεί	είχαν ντυθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω ντυθεί (ή θα είμαι ντυμένος)	θα έχεις ντυθεί	θα έχει ντυθεί	θα έχουμε ντυθεί	θα έχετε ντυθεί	θα έχουν ντυθεί
		δηλώνω					
ενεστ.	ορ. / υπ.	δηλώνω	δηλώνεις	δηλώνει	δηλώνουμε	δηλώνετε	δηλώνουν/(ε)
	προστ.		δήλωνε			δηλώνετε	
	μτχ.	δηλώνοντας					
πρτ.	οριστ.	δήλωνα	δήλωνες	δήλωνε	δηλώναμε	δηλώνατε	δήλωναν, δήλωνανε
αόρ.	οριστ.	δήλωσα	δήλωσες	δήλωσε	δηλώσαμε	δηλώσατε	δήλωσαν/ δήλωσανε
	υποτ.	να δηλώσω	να δηλώσεις	να δηλώσει	να δηλώσουμε	να δηλώσετε	να δηλώσουν/ δηλώσουνε
	προστ.		δήλωσε			δηλώστε	
εξακολ. μέλλ.		θα δηλώνω	θα δηλώνεις	θα δηλώνει	θα δηλώνουμε	θα δηλώνετε	θα δηλώνουν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα δηλώσω	θα δηλώσεις	θα δηλώσει	θα δηλώσουμε	θα δηλώσετε	θα δηλώσουν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω δηλώσει (ή έχω δηλωμένο)	έχεις δηλώσει	έχει δηλώσει	έχουμε δηλώσει	έχετε δηλώσει	έχουν δηλώσει
υπερ.		είχα δηλώσει (ή είχα δηλωμένο)	είχες δηλώσει	είχε δηλώσει	είχαμε δηλώσει	είχατε δηλώσει	είχαν δηλώσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω δηλώσει (ή θα έχω δηλωμένο)	θα έχεις δηλώσει	θα έχει δηλώσει	θα έχουμε δηλώσει	θα έχετε δηλώσει	θα έχουν δηλώσει
		δηλώνομαι					
ενεστ.	ορ. / υπ.	δηλώνομαι	δηλώνεσαι	δηλώνεται	δηλωνόμαστε	δηλώνεστε	δηλώνονται

	προστ.					(δηλώνεστε)	
πρτ.	οριστ.	δηλώνομουν(α)	δηλώνόσουν(α)	δηλώνόταν(ε)	δηλώνόμασταν, -αστε	δηλώνόσασταν, -αστε	δηλώνονταν/ δηλώνόντουσαν
αόρ.	οριστ.	δηλώθηκα	δηλώθηκες	δηλώθηκε	δηλωθήκαμε	δηλωθήκατε	δηλώθηκαν/ δηλωθήκαν(ε)
	υποτ.	δηλωθώ	δηλωθείς	δηλωθεί	δηλωθούμε	δηλωθείτε	δηλωθούν(ε)
	προστ.		δηλώσου			δηλωθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα δηλώνομαι	θα δηλώνεσαι	θα δηλώνεται	θα δηλώνόμαστε	θα δηλώνεστε	θα δηλώνονται
συνοπτ. μέλλ.		θα δηλωθώ	θα δηλωθείς	θα δηλωθεί	θα δηλωθούμε	θα δηλωθείτε	θα δηλωθούν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω δηλωθεί (ή είμαι δηλωμένος)	έχεις δηλωθεί	έχει δηλωθεί	έχουμε δηλωθεί	έχετε δηλωθεί	έχουν δηλωθεί
	μτχ.	δηλωμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα δηλωθεί (ή ήμουν δηλωμένος)	είχες δηλωθεί	είχε δηλωθεί	είχαμε δηλωθεί	είχατε δηλωθεί	είχαν δηλωθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω δηλωθεί (θα είμαι δηλωμένος)	θα έχεις δηλωθεί	θα έχει δηλωθεί	θα έχουμε δηλωθεί	θα έχετε δηλωθεί	θα έχουν δηλωθεί
καταδιώκω							
ενεστ.	ορ. / υπ.	καταδιώκω	καταδιώκεις	καταδιώκει	καταδιώκουμε	καταδιώκετε	καταδιώκουν
	προστ.		καταδιώκε			καταδιώκετε	
	μτχ.	καταδιώκοντας					
πρτ.	οριστ.	καταδιώκα	καταδιώκες	καταδιώκε	καταδιώκαμε	καταδιώκατε	καταδιώκαν
αόρ.	οριστ.	καταδιώξα	καταδιώξεις	καταδιώξε	καταδιώξαμε	καταδιώξατε	καταδιώξαν
	υποτ.	καταδιώξω	καταδιώξεις	καταδιώξει	καταδιώξουμε	καταδιώξετε	καταδιώξουν
	προστ.		καταδιώξε			καταδιώξετε	
εξακολ. μέλλ.		θα καταδιώκω	θα καταδιώκεις	θα καταδιώκει	θα καταδιώκουμε	θα καταδιώκετε	θα καταδιώκουν
συνοπτ. μέλλ.		θα καταδιώξω	θα καταδιώξεις	θα καταδιώξει	θα καταδιώξουμε	θα καταδιώξετε	θα καταδιώξουν
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω καταδιώξει	έχεις καταδιώξει	έχει καταδιώξει	έχουμε καταδιώξει	έχετε καταδιώξει	έχουν καταδιώξει
υπερσ.		είχα καταδιώξει	είχες καταδιώξει	είχε καταδιώξει	είχαμε καταδιώξει	είχατε καταδιώξει	είχαν καταδιώξει
μέλλ. συντελ.		θα έχω καταδιώξει	θα έχεις καταδιώξει	θα έχει καταδιώξει	θα έχουμε καταδιώξει	θα έχετε καταδιώξει	θα έχουν καταδιώξει
καταδιώκομαι							
ενεστ.	ορ. / υπ.	καταδιώκομαι	καταδιώκεσαι	καταδιώκεται	καταδιωκόμαστε	καταδιώκεστε	καταδιώκονται
	προστ.		-----			(καταδιώκεστε)	
πρτ.	οριστ.	καταδιωκόμουν	καταδιωκόσουν	καταδιωκόταν	καταδιωκόμασταν	καταδιωκόσασταν	καταδιωκόνταν
αόρ.	οριστ.	καταδιωχτήκα	καταδιωχτήκες	καταδιωχτήκε	καταδιωχτήκαμε	καταδιωχτήκατε	καταδιωχτήκαν/ καταδιωχτήκανε
	υποτ.	καταδιωχτώ	καταδιωχτείς	καταδιωχτεί	καταδιωχτούμε	καταδιωχτείτε	καταδιωχτούν(ε)
	προστ.		καταδιώξου			καταδιωχτείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα καταδιώκομαι	θα καταδιώκεσαι	θα καταδιώκεται	θα καταδιωκόμαστε	θα καταδιώκεστε	θα καταδιώκονται
συνοπτ. μέλλ.		θα καταδιωχτώ	θα καταδιωχτείς	θα καταδιωχτεί	θα καταδιωχτούμε	θα καταδιωχτείτε	θα καταδιωχτούν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω καταδιωχτεί (ή είμαι καταδιωγμένος)	έχεις καταδιωχτεί	έχει καταδιωχτεί	έχουμε καταδιωχτεί	έχετε καταδιωχτεί	έχουν(ε) καταδιωχτεί
	μτχ.	καταδιωγμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα καταδιωχτεί (ή ήμουν καταδιωγμένος)	είχες καταδιωχτεί	είχε καταδιωχτεί	είχαμε καταδιωχτεί	είχατε καταδιωχτεί	είχαν καταδιωχτεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω καταδιωχτεί (ή θα είμαι καταδιωγμένος)	θα έχεις καταδιωχτεί	θα έχει καταδιωχτεί	θα έχουμε καταδιωχτεί	θα έχετε καταδιωχτεί	θα έχουν καταδιωχτεί

		χτενίζω					
ενεστ.	ορ. / υπ.	χτενίζω	χτενίζεις	χτενίζει	χτενίζουμε	χτενίζετε	χτενίζουν(ε)
	προστ.		χτένιζε			χτενίζετε	
	μτχ.	χτενίζοντας					
πρτ.	οριστ.	χτένιζα	χτένιζες	χτένιζε	χτενίζαμε	χτενίζατε	χτένιζαν/ χτενίζανε
αόρ.	οριστ.	χτένισα	χτένισες	χτένισε	χτενίσαμε	χτενίσατε	χτένισαν/ χτενίσανε
	υποτ.	χτενίσω	χτενίσεις	χτενίσει	χτενίσουμε	χτενίσετε	χτενίσουν(ε)
	προστ.		χτένισε			χτενίστε	
εξακολ. μέλλ.		θα χτενίζω	θα χτενίζεις	θα χτενίζει	θα χτενίζουμε	θα χτενίζετε	θα χτενίζουν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα χτενίσω	θα χτενίσεις	θα χτενίσει	θα χτενίσουμε	θα χτενίσετε	θα χτενίσουν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω χτενίσει (ή έχω χτενισμένο)	έχεις χτενίσει	έχει χτενίσει	έχουμε χτενίσει	έχετε χτενίσει	έχουν χτενίσει
υπερσ.		είχα χτενίσει (ή είχα χτενισμένο)	είχες χτενίσει	είχε χτενίσει	είχαμε χτενίσει	είχατε χτενίσει	είχαν χτενίσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω χτενίσει (θα έχω χτενισμένο)	θα έχεις χτενίσει	θα έχει χτενίσει	θα έχουμε χτενίσει	θα έχετε χτενίσει	θα έχουν χτενίσει
		χτενίζομαι					
ενεστ.	ορ. / υπ.	χτενίζομαι	χτενίζεσαι	χτενίζεται	χτενιζόμαστε	χτενιζόσαστε/ χτενίζεστε	χτενίζονται
	προστ.		(χτενίζου)			(χτενίζεστε)	
πρτ.	οριστ.	χτενιζόμουν	χτενιζόσουν	χτενιζόταν	χτενιζόμασταν, -αστε	χτενιζόσασταν, -αστε	χτενιζόνταν
αόρ.	οριστ.	χτενίστηκα	χτενίστηκες	χτενίστηκε	χτενιστήκαμε	χτενιστήκατε	χτενίστηκαν/ χτενιστήκανε
	υποτ.	χτενιστώ	χτενιστείς	χτενιστεί	χτενιστούμε	χτενιστείτε	χτενιστούν(ε)
	προστ.		χτενίσου			χτενιστείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα χτενίζομαι	θα χτενίζεσαι	θα χτενίζεται	θα χτενιζόμαστε	θα χτενίζεστε	θα χτενίζονται
συνοπτ. μέλλ.		θα χτενιστώ	θα χτενιστείς	θα χτενιστεί	θα χτενιστούμε	θα χτενιστείτε	θα χτενιστούν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω χτενιστεί (ή είμαι χτενισμένος)	έχεις χτενιστεί	έχει χτενιστεί	έχουμε χτενιστεί	έχετε χτενιστεί	έχουν χτενιστεί
	μτχ.	χτενισμένος, -η, -ο					
υπερσ.		είχα χτενιστεί (ή ήμουν χτενισμένος)	είχες χτενιστεί	είχε χτενιστεί	είχαμε χτενιστεί	είχατε χτενιστεί	είχαν χτενιστεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω χτενιστεί (ή θα είμαι χτενισμένος)	θα έχεις χτενιστεί	θα έχει χτενιστεί	θα έχουμε χτενιστεί	θα έχετε χτενιστεί	θα έχουν χτενιστεί
		κρατώ					
ενεστ.	ορ. / υπ.	κρατώ	κρατάς	κρατά (ή κρατάει)	κρατάμε (ή κρατούμε)	κρατάτε	κρατούν, -άν(ε)
	προστ.		κρατείς	κρατεί		κρατάτε	
	μτχ.	κρατώντας					
πρτ.	οριστ.	κρατούσα	κρατούσες	κρατούσε	κρατούσαμε	κρατούσατε	κρατούσαν(ε)
αόρ.	οριστ.	κράτησα	κράτησες	κράτησε	κρατήσαμε	κρατήσατε	κράτησαν/ κρατήσανε
	υποτ.	κρατήσω	κρατήσεις	κρατήσει	κρατήσουμε	κρατήσετε	κρατήσουν
	προστ.		κράτησε			κρατήστε	
εξακολ. μέλλ.		θα κρατώ	θα κρατάς	θα κρατά	θα κρατάμε	θα κρατάτε	θα κρατούν, -άν(ε)
συνοπτ. μέλλ.		θα κρατήσω	θα κρατήσεις	θα κρατήσει	θα κρατήσουμε	θα κρατήσετε	θα κρατήσουν
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω κρατήσει (ή έχω κρατημένο)	έχεις κρατήσει	έχει κρατήσει	έχουμε κρατήσει	έχετε κρατήσει	έχουν κρατήσει
υπερσ.		είχα κρατήσει (ή είχα κρατημένο)	είχες κρατήσει	είχε κρατήσει	είχαμε κρατήσει	είχατε κρατήσει	είχαν κρατήσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω κρατήσει (ή θα έχω κρατημένο)	θα έχεις κρατήσει	θα έχει κρατήσει	θα έχουμε κρατήσει	θα έχετε κρατήσει	θα έχουν κρατήσει

		κρατιέμαι					
ενεστ.	ορ. / υπ. προστ.	κρατιέμαι	κρατιέσαι	κρατιέται	κρατιόμαστε	κρατιέστε	κρατιούνται
πρτ.	οριστ.	κρατιόμουν	κρατιόσουν	κρατιόταν	κρατιόμασταν (ή κρατιόμαστε)	κρατιόσασταν (ή κρατιόσαστε)	κρατιόνταν (ή κρατιόντουσαν, κρατιούνταν)
αόρ.	οριστ. υποτ. προστ.	κρατήθηκα κρατηθώ	κρατήθηκες κρατηθείς	κρατήθηκε κρατηθεί	κρατηθήκαμε κρατηθούμε	κρατηθήκατε κρατηθείτε	κρατήθηκαν(ε) κρατηθούν
εξακολ. μέλλ. συνοπτ. μέλλ.		θα κρατιέμαι θα κρατηθώ	θα κρατιέσαι θα κρατηθείς	θα κρατιέται θα κρατηθεί	θα κρατιόμαστε θα κρατηθούμε	θα κρατιέστε θα κρατηθείτε	θα κρατιούνται θα κρατηθούν
πρκ.	ορ. / υπ. μτχ.	έχω κρατηθεί (ή είμαι κρατημένος)	έχεις κρατηθεί	έχει κρατηθεί	έχουμε κρατηθεί	έχετε κρατηθεί	έχουν κρατηθεί
υπερσ.		είχα κρατηθεί (ή ήμουν κρατημένος)	είχες κρατηθεί	είχε κρατηθεί	είχαμε κρατηθεί	είχατε κρατηθεί	είχαν κρατηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω κρατηθεί (ή θα είμαι κρατημένος)	θα έχεις κρατηθεί	θα έχει κρατηθεί	θα έχουμε κρατηθεί	θα έχετε κρατηθεί	θα έχουν κρατηθεί
		θεωρώ					
ενεστ.	ορ. / υπ. προστ.	θεωρώ	θεωρείς	θεωρεί	θεωρούμε	θεωρείτε	θεωρούν(ε)
πρτ.	οριστ. μτχ.	θεωρώντας					
αόρ.	οριστ. υποτ. προστ.	θεώρησα θεωρήσω	θεωρήσες θεωρήσεις	θεώρησε θεωρήσει	θεωρήσαμε θεωρήσουμε	θεωρήσατε θεωρήσετε	θεωρούσαν(ε) θεωρήσαν (ή θεωρήσανε) θεωρήσουν(ε)
εξακολ. μέλλ. συνοπτ. μέλλ.		θα θεωρώ	θα θεωρείς	θα θεωρεί	θα θεωρούμε	θα θεωρείτε	θα θεωρούν(ε)
πρκ.	ορ. / υπ. μτχ.	έχω θεωρήσει (ή έχω θεωρημένο)	έχεις θεωρήσει	έχει θεωρήσει	έχουμε θεωρήσει	έχετε θεωρήσει	έχουν θεωρήσει
υπερσ.		είχα θεωρήσει (ή είχα θεωρημένο)	είχες θεωρήσει	είχε θεωρήσει	είχαμε θεωρήσει	είχατε θεωρήσει	είχαν θεωρήσει
μέλλ. συντελ.		θα έχω θεωρήσει (ή θα έχω θεωρημένο)	θα έχεις θεωρήσει	θα έχει θεωρήσει	θα έχουμε θεωρήσει	θα έχετε θεωρήσει	θα έχουν θεωρήσει
		θεωρούμαι					
ενεστ.	ορ. / υπ. προστ.	θεωρούμαι	θεωρείσαι	θεωρείται	θεωρούμαστε	θεωρείστε	θεωρούνται
πρτ.	οριστ.	θεωρούμουν	θεωρούσουν	θεωρούνταν	θεωρούμαστε θεωρούμασταν	θεωρείστε θεωρούσασταν θεωρούσαστε	θεωρούνταν
αόρ.	οριστ. υποτ. προστ.	θεωρήθηκα θεωρηθώ	θεωρήθηκες θεωρηθείς	θεωρήθηκε θεωρηθεί	θεωρηθήκαμε θεωρηθούμε	θεωρηθήκατε θεωρηθείτε	θεωρήθηκαν(ε) θεωρηθούν
εξακολ. μέλλ. συνοπτ. μέλλ.		θα θεωρούμαι	θα θεωρείσαι	θα θεωρείται	θα θεωρούμαστε	θα θεωρείστε	θα θεωρούνται
πρκ.	ορ. / υπ. μτχ.	έχω θεωρηθεί (ή είμαι θεωρημένος)	έχεις θεωρηθεί	έχει θεωρηθεί	έχουμε θεωρηθεί	έχετε θεωρηθεί	έχουν θεωρηθεί
υπερσ.		είχα θεωρηθεί (ή ήμουν θεωρημένος)	είχες θεωρηθεί	είχε θεωρηθεί	είχαμε θεωρηθεί	είχατε θεωρηθεί	είχαν θεωρηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω θεωρηθεί (ή θα είμαι θεωρημένος)	θα έχεις θεωρηθεί	θα έχει θεωρηθεί	θα έχουμε θεωρηθεί	θα έχετε θεωρηθεί	θα έχουν θεωρηθεί

		κοιμούμαι					
ενεστ.	ορ. / υπ.	κοιμούμαι & κοιμάμαι	κοιμάσαι	κοιμάται	κοιμόμαστε & κοιμούμαστε	κοιμάστε	κοιμούνται
πρτ.	οριστ.	κοιμόμουν	κοιμόσουν	κοιμόταν	κοιμόμασταν (ή κοιμόμαστε)	κοιμόσασταν (ή κοιμόσαστε)	κοιμόνταν & κοιμόνταν
αόρ.	οριστ.	κοιμήθηκα	κοιμήθηκες	κοιμήθηκε	κοιμηθήκαμε	κοιμηθήκατε	κοιμήθηκαν
	υποτ.	κοιμηθώ	κοιμηθείς	κοιμηθεί	κοιμηθούμε	κοιμηθείτε	κοιμηθούν
	προστ.		κοιμήσου			κοιμηθείτε	
εξακολ. μέλλ.		θα κοιμάμαι	θα κοιμάσαι	θα κοιμάται	θα κοιμόμαστε	θα κοιμάστε	θα κοιμούνται
συνοπτ. μέλλ.		θα κοιμηθώ	θα κοιμηθείς	θα κοιμηθεί	θα κοιμηθούμε	θα κοιμηθείτε	θα κοιμηθούν
πρκ.	ορ. / υπ.	έχω κοιμηθεί	έχεις κοιμηθεί	έχει κοιμηθεί	έχουμε κοιμηθεί	έχετε κοιμηθεί	έχουν κοιμηθεί
υπερσ.		είχα κοιμηθεί	είχες κοιμηθεί	είχε κοιμηθεί	είχαμε κοιμηθεί	είχατε κοιμηθεί	είχαν κοιμηθεί
μέλλ. συντελ.		θα έχω κοιμηθεί	θα έχεις κοιμηθεί	θα έχει κοιμηθεί	θα έχουμε κοιμηθεί	θα έχετε κοιμηθεί	θα έχουν κοιμηθεί

Βιβλιογραφία

Tomlinson, C.-A. (2014). Πώς να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ικανότητας. Γρηγόρης.

Βαλιαντή, Σ., & Νεοφύτου, Λ. (2017). Διαφοροποιημένη διδασκαλία. Πεδίο.

Γούτσος, Δ. (2020) (2η έκδοση). Γλώσσα. Κείμενο, ποικιλία, σύστημα. Αθήνα: Κριτική.

Γούτσος, Δ. Αφήγηση. Γλωσσάρι γλωσσολογικών όρων που χρησιμοποιούνται στα σχολικά εγχειρίδια. *Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα* (Νέα Ελληνικά). Ανακτήθηκε από greek-language gr

Κανάκης, Κ. (2002). Πραγματολογία και γνωστική σημασιολογία. Συλλογή κειμένων (στην αγγλική). Aristotle University, School of English.

Κλαίρης, Χ., Μπαμπινιώτης, Γ. (σε συνεργασία με τους Αμ. Μόζερ, Αικ. Μπακάκου-Ορφανού, Στ. Σκοπετέα) (2005). Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Δομολειτουργική - Επικοινωνιακή. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μιχάλης, Α. (2019). Γραμματική της παραγράφου: άξονας της κειμενικής γραμματικής ή κενή περιεχομένου έννοια της παραδοσιακής διδασκαλίας; Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 39, 671-687. Ανακτήθηκε: ins web auth gr

Μιχάλης, Α. (2020). Γλωσσική Διδασκαλία και Πρακτικές Γραμματισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αθήνα: Gutenberg.

Μπιλιούρη Χ. (2008). *Ιστότοποι Κοινωνικής Δικτύωσης και η Διαμόρφωση της Ταυτότητας του Χρήστη*. Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Σαββέλη, Α. (2018). *Η συμβολή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη διδακτική της Λογοτεχνίας στη Μέση Εκπαίδευση* (μεταπτυχιακή διατριβή). Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Χαραλαμπόπουλος, Α., Χατζησαββίδης, Σ. (1997). *Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Χατζησαββίδης Σ., Χατζησαββίδου Α. (2014). *Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου*. ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Tomlinson, C.-A. (2014). Πώς να διαφοροποιήσουμε τη διδασκαλία σε τάξεις μεικτής ικανότητας. Αθήνα: Γρηγόρης.

Wilson, S. M., & Peterson, P. L. (2006). *Theories of learning and teaching: what do they mean for educators?* Washington, DC: National Education Association.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

